

Léon Becker (1826-1909)

Een monografische studie over het leven en
oeuvre van een kunstschilder en
amateurwetenschapper

Volume I: Tekst

Hanne Jakubiak

Masterproef aangeboden binnen de opleiding
master in de Kunstwetenschappen.

Promotor prof. dr. Koenraad Brosens

Academiejaar 2016-2017

143 065 tekens

DANKWOORD

Als schrijver zit je vaak in een zeer merkwaardige situatie: je moet licht scheppen terwijl je vaak in het donker zit.

Bertus Aafjes

Deze verhandeling ter verkrijging van de graad van Master in de Kunstwetenschappen is het resultaat van een jaar lang intensief onderzoek naar een persoon die me nauw aan het hart is komen te liggen. Ik heb altijd al een zwak gehad voor natuurwetenschappen. Als ik geen kunstwetenschappen had gestudeerd, was biologie waarschijnlijk mijn tweede keuze geweest. Deze masterproef bood me de kans om het beste van deze twee werelden te combineren: Léon Becker, kunstenaar én amateurwetenschapper. Ik ben dan ook mijn promotor, prof. dr. Koenraad Brosens, ontzettend dankbaar dat hij me de kans gaf om me in het leven van deze persoon te verdiepen. Verder wil ik mijn dank betuigen aan Kristof Reulens, die mij enthousiast voorstelde aan Léon Becker. Zonder zijn input en zijn hulp, had ik dit werk niet kunnen realiseren. Zonder hem, had ik Léon Becker nooit ontmoet. Ook wil ik de medewerkers van het Emile Van Dorenmuseum bedanken: Ann Gielen, Herman Ubachs en vooral Hubert Bovens, die me leerde hoe het is om een *Sherlock Holmes* te zijn. Mijn dank gaat verder uit naar prof. dr. Geert Vanpaemel (KU Leuven), Raf de Bont (KU Leuven) en Dennis Diagre (Jardin botanique national de Belgique). Zonder hun aanbevelingen en input zou ik nog steeds verdrinken in de literatuur over de natuurwetenschappen, een onderwerp dat als kunsthistoricus niet evident is. Ik bedank Wouter Dekonick (KBIN) om me te laten rondsuffelen in de archieven en depots van het Belgisch natuurhistorisch museum te Brussel. De volgende personen bedank ik omdat ze me verder hielpen in mijn onderzoek, door het beantwoorden van vragen en het geven van aanbevelingen, ieder van hun oprecht geïnteresseerd: Ingrid Goddeeris (KMSKB) en de vereniging Arabel vzw. Verder wil ik Ingeborg Deglein bedanken, door haar passie voor spinnen kon ik deze wezens meer leren waarderen. Het meeste dank betuig ik aan mijn ouders, Michael, Hanne, Evelien en Stephanie. Voor het luisterend oor dat ze boden en de extra motivatie die ze me gaven om deze masterproef tot een goed einde te brengen. Verder hoop ik, dat jullie na het lezen van deze masterproef, toch ook een beetje verliefd worden op deze boeiende persoonlijkheid, die me een jaar lang vergezeld heeft.

INHOUDSOPGAVE

Volume I

Dankwoord.....	II
Bibliografie.....	V
Inleiding	1
I. Het leven van Léon Becker (1826-1909)	3
1.1. Het samenstellen van een biografie.....	4
1.1.1. Archivalia: familiegeschiedenis van Léon Becker	4
1.1.2. Kunstenaarsbiografieën	8
1.1.3. Bibliographia Araneorum	10
1.1.4. Woonplaatsen	12
1.2. Connectie uitgeverij Dero-Becker en lithograaf Van den Burggraaff	12
1.3. Twee portretten geschonken door Mme de Ro-Becker aan het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in 1909.....	15
1.4. Conclusie	15
II. Léon Becker zijn artistieke loopbaan	17
2.1. Het artistieke verenigingsleven in Brussel	17
2.1.1. La Société royale belge des Aquarellistes	19
2.1.2. La Société Internationale des Beaux-Arts de Londres	22
2.2. Het artistieke netwerk rond Léon Becker.....	23
2.3. Léon Beckers oeuvre: aquarellen en schilderijen.....	25
2.4. Conclusie	33

III.	Léon Becker zijn wetenschappelijke loopbaan	34
3.1.	Kort overzicht van de natuurwetenschappen in de negentiende eeuw in België	37
3.2.	Léon Becker als amateurwetenschapper	39
3.2.1.	Definiëring en afbakening van de term amateurwetenschapper.....	39
3.2.2.	Société Royale belge d'entomologie.....	40
3.2.4.	Ethologische dozen en “Collectie Becker”	46
3.3.	Conclusie	48
IV.	Kunst en wetenschap verenigd	50
4.1.	Léon Becker als illustrator	51
4.2.	Léon Becker als mediator tussen kunst en wetenschap.....	52
4.3.	Conclusie	56
	Conclusie.....	57
	Samenvatting.....	59

BIBLIOGRAFIE

I. Bronnen

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Elsene)*, geboortes 1811, Charles Marchand (09 maart 1811): akte 12 verso.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Elsene)*, huwelijken 1879, Charles Victor Dero en Berthe Eugénie Françoise Ghislaine Becker (20 mei 1879): akte 99.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Elsene)*, overlijdens 1862, Marie Catherine Charlotte Tilmont (12 december 1868): akte 76.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Gillis)*, overlijdens 1884, Victorine Juliette Suzanne De Ro (20 februari 1884), akte 113.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Gillis)*, overlijdens 1886, Louis Emile Napoleon Becker (9 juni 1886): akte 369.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Gillis)*, overlijdens 1907, Elise Françoise Roze (12 juni 1907): akte 356.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Gillis)*, overlijdens 1909, Léon Auguste Antoine Becker (27 januari 1909): akte 56.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Jacob-op-Koudenberg)*, doopsels 1789, Catharina Theresia Dero: fol. 20.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Jacob-op-Koudenberg)*, huwelijken 1793, Antonius Dominicus De Ro en Anna Becker (30 april 1793): akte 97.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Jans-Molenbeek)*, huwelijken 1818, Simon Louis Meunier en Marie Catherine Caroline Tilmont (19 november 1818): akte 20 (onvolledig).

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Jans-Molenbeek)*, huwelijken 1819, Jean-Baptiste Tilmont en Catherine Marchand (3 november 1819): akte 14.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Jans-Molenbeek)*, overlijdens 1841, Charles Tilmont (23 december 1841): akte 200.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Michiel/Sint-Goedele)*, overlijdens 1863, Jeanne Françoise Vanden Neucker (7 oktober 1863): akte 4201.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel, 1582-1914*, huwelijken 1849, Léon Auguste Antoine Becker en Marie Françoise Elise Roze (9 augustus 1849): akte 777.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, huwelijken 1817, bijlage: doopakte van de bruidegom Guillaume Philidor vanden Burggraaff, (augustus 1787).

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, huwelijken 1826, Louis Emile 'Napoleon' Becker en Eugenie Erneste Gislaine Van Bellinghen (7 juli 1826): akte 181.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, huwelijken 1834, Côme Zacharie Hermant en Aimée Virginie Roze (15 juli 1834): akte 560.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, huwelijken 1862, Louis Emile 'Napoleon' Becker en Victorine Juliette Suzanne De Ro (20 maart 1862): akte 308.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, overlijdens 1814, Corneille van den Burggraaff (7 februari 1814): akte 577.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, overlijdens 1824, Anna Becker (15 juni 1824): akte 1159.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (XI)*, overlijdens 1803, Marie Marthe Spruyt (7 juli 1803): akte 2510.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Leuven*, huwelijken 1852, Augustin Jules Oscar Roze en Elisabeth Adèle Melsens (12 augustus 1852): akte 154.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Limburg (Hasselt)*, huwelijken 1876, Ernest Jules Noël Hermant en Hubertine Rosalie Marie Vincence de Paule Bamps (28 februari 1876): akte 12.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Mechelen (Botermarkt)*, overlijdens 1801, Antonius Dominicus De Ro (29 maart 1801): 125r-126v.

Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Mechelen*, overlijdens 1810, Prospere Constant Fidele Amant De Ro (2 oktober 1810): fol. 8v.

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (deuxième arrondissement)*, geboortes 1830, Francoise Eugenie Dero (8 mei 1830) akte 31.

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (deuxième arrondissement)*, overlijdens 1858, Louise Caroline Victorine De Ro (3 juni 1858).

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (dixième arrondissement)*, overlijdens 1845, Charles Victor De Ro (10 maart 1845).

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (dix-huitième arrondissement)*, huwelijken 1912, Léon De Ro en Brandlia Goldspiegel (18 december 1912).

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (neuvième arrondissement)*, overlijdens 1869, Zoé Caroline Canel (13 januari 1869): akte 70.

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (neuvième arrondissement)*, overlijdens 1903, Charles Victor Dero (10 maart 1903): akte 330.

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (neuvième arrondissement)*, overlijdens 1914, Augustine Marie De Ro (10 april 1914): akte 397.

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (neuvième arrondissement)*, overlijdens 1919, Léon De Ro (9 november 1914): akte 773.

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (neuvième arrondissement)*, overlijdens 1936, Berthe Eugénie Françoise Ghislaine Becker (1936): akte 444.

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (quatorzième arrondissement)*, geboortes 1908, Georges Victor De Ro (22 juli 1908): akte 6387.

Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (septième arrondissement)*, huwelijken 1850, Louise Caroline Victorine Dero en Dominique Charles Bour (29 mei 1850).

II. Werken

Verkorte referenties:

Boek of scriptie: achterna(a)m(en) auteur(s), titel boek of scriptie, (deel), pagina.

Hoofdstuk in een boek of artikel in een bundel: achterna(a)m(en) auteur(s), "titel hoofdstuk of artikel," In titel boek of bundel, (deel), pagina.

Artikel in een wetenschappelijk tijdschrift: achterna(a)m(en) auteur(s), "titel van artikel," pagina.

Adriaens-Pannier, Anne, "De evolutie van de waterverschilderkunst onder Henri Cassiers." In *Henri Cassiers 1858-1944*, uitg. door Tony Oost en Iris Kockelbergh, 17-29. Antwerpen: Pandora, 1994.

Almanachs du commerce et de l'Industrie de Bruxelles (1820-1969, met leemten, Stadsarchief Brussel). Liste Alfabétique des adresses des habitants de Bruxelles et de ses faubourgs. Brussel: 1859-1860.

Almanachs du commerce et de l'Industrie de Bruxelles (1820-1969, met leemten, Stadsarchief Brussel). Liste Alfabétique des adresses des habitants de Bruxelles et de ses faubourgs. Brussel: 1865.

Anon. "Pierre Bonnet." *Bulletin of the British Arachnological Society* 9, 1 (1992): 31–32.

Art, science et Littérature (1881, 15 april) *L'Indépendance Belge*, p. 2.

Art, Science et Littérature (1884, 5 augustus) *L'Indépendance Belge*, p. 3.

"Assemblée mensuelle du 2 février 1818." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 21 (1878): XIV.

Becker, Léon. *Alphabet des insectes*. Parijs: J. Hetzel & Cie, 1883.

Becker, Léon. *Alphabet des oiseaux*. Parijs: J. Hetzel & Cie, 1880.

Becker, Léon. "De l'amour maternel chez l'araignée." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 21 (1878): CLIII-CLIX.

Becker, Léon. *Les arachnides de Belgique. 1: Attidae, Lycosidae, Oxyopidae, Sparassidae et Thomisidae*. Annales du musée royal d'histoire naturelle de Belgique 10. Brussel: F. Hayez, 1882.

Becker, Léon. *Les arachnides de Belgique. 2/3: Eresidae, Epeiridae, Uloboridae, Theridionidae, Pholcidae, Enyoidae, Agelenidae, Dictynidae, Dreassidae, Scytodidae, Dysderidae, Avicularidae*. Annales du musée royal d'histoire naturelle de Belgique 12. Brussel: F. Hayez, 1896.

Becker, Léon. *Les êtres méconnus. Etude sur l'araignée*. Brussel: Parent & Cie, 1881.

Becker, Léon. *Mémoires d'une lycose*. Brussel: A. -N. Lebègue & Cie, 1885.

Bénézit, Emmanuel. *Dictionnaire critique et documentaire des peintres, sculpteurs, dessinateurs et graveurs de tous les temps et de tous les pays*. 4de uitg. 14 dln. Parijs: Gründ, 1999.

Bibliographie (1884, 5 oktober) *L'Echo Du Parlement*, p. 2.

Bonnet, Pierre. *Bibliographia araneorum analyse méthodique de toute la littérature aranéologique jusqu' en 1939 -. Tome II (1re partie: A - B)*. St Orens De Gameville: Imprimerie Douladoure, 1959.

Chronique des Arts (1871, 12 juli). *La Meuse*, p. 2.

Chronique du jour (1883, 9 april) *Journal De Bruxelles*, p. 2.

"Communications." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 41 (1897): 3.

"Communications." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 42 (1898): 8.

“Communications.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 43 (1899): 637-638.

“Communications.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 45 (1901): 9.

“Communications.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 53 (1909): 1.

“Correspondance.” In *La Chronique des Arts et de la Curiosité* 47 (1846): 12-13.

“Comptes-rendus des séances de la Société entomologique de Belgique.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 18 (1875): 11.

“Comptes-rendus des séances de la Société entomologique de Belgique.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 21 (1878): 10.

De Bodt, Saskia. *Halverwege Parijs. Willem Roelofs en de Nederlandse schilderskolonie in Brussel. 1840-1890*. Gent: Snoeck-Ducaju & Zoon, 1995.

De Bodt, Saskia. *Brussel kunstenaarskolonie. Nederlandse schilders 1850-1890*. Gent: Snoeck-Ducaju, 1995.

De Bont, Raf. *Darwins kleinkinderen. De evolutieleer in België, 1865-1945*. Nijmegen: Vantilt, 2008.

De Bont, Raf. “De geboorte van de moderne wetenschap.” *Karakter: tijdschrift van wetenschap* 20 (2007): 3-5.

De Bont, Raf. “Exploratie! Exploratie! Exploratie! De transformaties van het Natuurhistorisch museum van Brussel, 1890-1920.” *Tijdschrift voor Geschiedenis* 122, 2 (2009): 162-177.

De Coster, Charles. *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Uylenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs*. Parijs: Librairie Internationale, 1869.

De Pauw, L.F. *Notes sur les fouilles du charbonnage de Bernisart. Découvertes solidification et montage des iguanodons*. Brussel: Jh. & P. Jumpertz, 1902.

De Wilde, Gustaaf Albert Marie. *Geschiedenis onzer academiën van beeldende kunsten*. Davidsfonds, Keurreeks 26. Leuven: Davidsfonds, 1941.

Duquenne, Xavier. *L'Avenue Louise à Bruxelles*. Brussel: Hayez, 2007.

“Exposition des Beaux-Arts à Spa.” In *La Chronique des Arts et de la Curiosité* 34 (1863): 324-325.

“Exposition de Bruxelles.” In *Gazette des Beaux-Arts. Courrier Européen de l'Art et de la Curiosité* (1863).

Feuilleton de l'Echo Du Parlement Belge: exposition de la Société royale belge des Aquarellistes (1870, 31 mei). *L'Echo Du Parlement*, p. 1.

Goddeeris, Ingrid. “Forward! – Selfhelp. – Self-respect: Léon Gauchez (1525-1907) et la Société Internationale des Beaux-Arts de Londres.” In *Animateur d'art: dealer, collector, critic, publisher ... The animateur d'art and his multiples roles. Pluridisciplinary research of these disregarded cultural mediators of the 19th and 20th centuries*, uitg. door Ingrid Goddeeris en Noémie Goldman, 141-155. Brussel: Koninklijke Musea voor Schone Kunsten 2015.

Halleux, Robert, Jan Vandersmissen, Andrée Despy-Meye e.a. *Geschiedenis van de wetenschappen in België 1815-2000*. Brussel: Dexia bank, 2001.

Histoire des artistes vivants. Français et étrangers. Parijs: Imprimerie de J.Claye, 1856.

Hymans, Henri, *Près de 700 biographies d'artistes belges parues dans la Biographie nationale, dans l'Art flamand et hollandais, dans le Dictionnaire des Drs Thieme et Becker et dans diverses publications du pays et de l'étranger*. 2 dln. Brussel: Hayez, 1920.

Kekenbosch, Jean. “Historique et évolution de l'Arachnologie en Belgique.” In *Mémoires de Société royale belge d'Entomologie* 33 (1986): 107-109.

“Liste des membres de la Société entomologique.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 4 (1860): XI.

“Liste des membres de la Société entomologique.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 15 (1872): CXXXVI.

Litaudon, Marie-Pierre. “Hetzal, album et abécédaire.” In *Revue de la Bibliothèque Nationale de France*, 30 (2008): 40-49.

Massin, Antoine. *Bruxelles Qui est Qui en 1812. D'après les registres du recensement de la population de la Mairie de Bruxelles*. 2de uitg. Brussel: 2015.

Meadows, Jack. *The Victorian Scientist. The Growth of a Profession*. Londen: The British Library, 2004.

Meissner, Günter, *Allgemeines Künstlerlexikon: die bildenden Künstler aller Zeiten und Völker*. 85 dln. München: Saur, 1992-2009.

Nys, Liesbet. *De intrede van het publiek. Museumbezoek in België. 1830-1914*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2012.

Pas, Wim en Greet Pas. *Geïllustreerd biografisch woordenboek der kunstenaars in België na 1830*. Brussel: Arto, 1991.

Pas, Wim, Greet Pas en Andrée Dessert-Corvol. *Arto: dictionnaire biographique arts plastiques en Belgique: peintres, sculpteurs, graveurs 1800-2002*. Antwerpen: De Gulden Roos, 2002.

Petit Gazette (1898, 16 april) *Le Soir*, p. 1.

Piron, Paul. *De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw*. 2 dln. Brussel: Art in Belgium, 1999.

Piron, Paul. *De Belgische beeldende kunstenaars van de 19e tot de 21e eeuw*. Antwerpen: Ludion 2016.

Reulens, Kristof. *Onder de loep: kunstenaars en wetenschappers op ontdekkingsstocht in Genk (1800 - 1914)*. Genk: Emilie Van Dorenmuseum, 2013.

Rombouts, Jo, Luc Van Impe, Kristof Reulens e.a. *Dokter Bamps verzamelt: Reconstructie van een 19de-eeuwse Hasseltse topcollectie*. Hasselt: Het Stadsmus 2016.

Russell, Colin. *Science and Social Change 1700-1900*. Londen: The MacMillan Press, 1983.

Société Belge des Aquarellistes (1867, 25 april). *Journal De Bruxelles*, p 1.

Souvenirs de Bruxelles dessinés par Madou. Publiés par Dero-Becker, rue Royale N° 68. Lith. De Burggraaff, rue Royale N° 68. Reeks van 12 gekleurde litho's, titelblad inbegrepen. Brussel: Dero-Becker, ca. 1827.

Stimson, Dorothy. *Scientists and Amateurs. A History of the Royal Society*. New York: Henry Schuman, 1948.

Thieme, Ulrich en Felix Becker. *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart. unter mitwirkung von 320 fachgelehrten*. 37 dln. Zwickau: Ullmann, 1962-1964.

Tollebeek, Johan en Raf De Bont. “Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder.” In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 113-126. Amsterdam: Boom, 2009.

Van Bruyseel, Ernest. *Histoire d'un aquarium et de ses habitants*. Parijs: Hetzel, ca. 1890.

Van Bruyseel, Ernest. *Les clients d'un vieux poirier. Le monde des insects*. Parijs: Hetzel, 1878.

Van Riel, Victoria. *Belgische kunst (h)erkend. Aanwezigheid en receptie van Belgische kunstenaars op de tentoonstellingen in Amsterdam van 1840 tot 1870*. onuitg. lic. ver. UGent, 2012.

Vanpaemel, Geert. "Science Communication Strategies of Amateurs and Professional Scientists in Nineteenth Century Belgium. " In *The Global and the Local: The History of Science and the Cultural Integration of Europe. Proceedings of the 2nd ICESHS held at Cracow, Poland, September 6-9, 2006*. uitg. door. Michal Kokowski, 819-824. 2007.

III. Catalogi

a. Tentoonstellingscatalogi

Verkorte referenties:

Tentoonstellingscatalogus: achterna(a)m(en) auteur(s), titel tentoonstellingscatalogus, pagina.

Hoofdstuk of catalogusnotitie in een tentoonstellingscatalogus: achterna(a)m(en) auteur(s), “titel hoofdstuk of catalogusnotitie.” In titel tentoonstellingscatalogus, pagina, (cat.nr.).

Académie Royale des Beaux-Arts de Bruxelles. 275 ans d'enseignement. 275 jaar onderwijs aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Brussel. Gent: Snoeck-Ducaju & Zoon, 1987.

Catalogue of the Paintings in the Art Gallery of the Inter-State Industrial Exposition of Chicago. tent.cat., Chicago, Interstate Industrial Exposition Building. 1877.

Cust, Lionel. *Index of Artists Represented in the Department of Prints and Drawings in the British Museum. 1: Dutch and Flemish Schools, German Schools.* tent.cat., Londen, British Museum. Londen: Longmans, 1893.

Dewachter, Liliane. *Mo(u)vements. Kunstenaarsbewegingen in België van 1880 tot 2000.* tent.cat., Antwerpen, NICC. Wetteren: Cultura, 2000.

Dumas, F.-G. *Catalogue illustré de l'exposition de l'art Belge et du musée modern de Bruxelles.* tent.cat., Brussel, Palais des Beaux-Arts. Brussel: F.-G. Dumas, 1880.

Exposition générale des Beaux-Arts 1881. Catalogue explicatif. Brussel, Palais des Beaux-Arts. Brussel: Imprimerie Ad. Mertens, 1881.

Pingeot, Anne en Robert Hoozee. *Parijs-Brussel, Brussel-Parijs. realisme, impressionisme, symbolisme, art nouveau. De artistieke dialoog tussen Frankrijk en België, 1848-1914.* tent.cat., Parijs, Galeries Nationales du Grand Palais/ Gent, Museum voor Schone Kunsten. Antwerpen: Mercatorfonds, 1997.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 7me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Musées royaux de peinture, p. du Musée. Brussel: Imprimerie Bols-Wittouck père, 1865.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 8me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Place du Trône. Brussel: Imprimerie Bols-Wittouck père, 1866.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 9me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais ducal. Brussel: Imprimerie Bols-Wittouck père, 1867.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 10me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais ducal. Brussel: Imprimerie Bols-Wittouck père, 1868.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 11me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Jardin botanique. Brussel: Imprimerie de Delevigne et Callewaert, 1870.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 12me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais ducal. Brussel: Imprimerie de Delevigne et Callewart, 1871.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 13me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais ducal. Brussel: Imprimerie Félix Callewaert père, 1872.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 14me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais ducal. Brussel: Imprimerie Félix Callewaert père, 1873.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 15me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais ducal. Brussel: Imprimerie Félix Callewaert père, 1874.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 16me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais ducal. Brussel: Imprimerie Félix Callewaert père, 1875.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 17me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais ducal. Brussel: Imprimerie Félix Callewaert père, 1876.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 18me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais ducal. Brussel: Imprimerie Félix Callewaert père, 1877.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 19me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais ducal. Brussel: Imprimerie Félix Callewaert père, 1878.

Société royale belge des Aquarellistes. Dix-neuvième exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Palais des Beaux-Arts. Brussel: 1878.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 37me Exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Musées royaux de peinture, p. du Musée. Brussel: Imprimerie Bols-Wittouck père, 1896.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 38me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Paleis der Schone Kunsten. Brussel: 1897.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 44me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Musées royaux de peinture. Brussel, 1903.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 45me exposition annuelle. tent.cat., Brussel, Musées royaux de peinture. Brussel, 1904.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 47me exposition. tent.cat., Brussel, 1906.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 48me exposition annuelle. tent.cat., Brussel. Brussel: 1907.

Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 49me exposition annuelle. tent.cat.,
Brussel. Brussel: 1908.

Société royale belge des Aquarellistes. 1856-1906. Exposition retrospective. tent.cat., Brussel,
Locaux du cercle artistique et littéraire de Bruxelles. Brussel: Imprimerie Goosens, 1906.

b. museumcatalogus

Verkorte referenties:

Museumcatalogus: niet van toepassing.

Fierens-Gevaert, Hippolyte en Arthur Laes. *Musées royaux des beaux-arts de Belgique: catalogue de la peinture moderne. mus.cat.,* Brussel, Koninklijk Museum voor Schone
Kunsten. Brussel: impr. de Weissenbruch, 1928.

c. veilingscatalogus

Verkorte referenties:

Veilingscatalogus: niet van toepassing.

1909, 21-4 tot 23-4, Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères.

IV. Internetadressen

Verkorte referenties:

Website: niet van toepassing.

Artikel op een website: niet van toepassing.

“About Familysearch.” *FamilySearch* (2017): z.p., <https://familysearch.org/about>, laatste toegang op 28 juli 2017.

“Amateur.” *Algemeen Nederlands Woordenboek*: z.p., <http://anw.inl.nl/search?type=simple&q=amateur>, laatste toegang op 15 augustus 2017.

“Bamps, Constant (1847-1907).” *Hasel* (2017): z.p., <http://hasel.be/bamps-constant-1847-1907>, laatste toegang op 4 augustus 2017.

“Charles Bour” *data.bnf.fr* (2017): z.p., http://data.bnf.fr/14966793/charles_bour/, laatste toegang op 1 augustus 2017.

“Constantin Meunier.” *Encyclopædia Britannica* (2014): z.p., <https://www.britannica.com/biography/Constantin-Emile-Meunier>, laatste toegang op 4 augustus 2017.

De Geest, Joost. “Aquarelkunst na 1800 - de zin in een gekleurde waterdruppel.” *OKV* 46, 4 (2008): z.p., <http://www.tento.be/OKV-artikel/aquarelkunst-na-1800-de-zin-een-gekleurde-waterdruppel>, laatste toegang op 10 augustus 2017.

Dero, Marc. “M Victor Louis Jérôme DERO.” *GeneaNet* (2017) : z.p., <http://gw.geneanet.org/mdero?lang=nl&pz=marc+pierre+germain&nz=dero&ocz=0&p=victor+louis+jerome&n=dero>, laatste toegang op 1 augustus 2017.

“Dero-Becker.” *BALaT* *KIK-IRPA*: z.p.,
[http://balat.kikirpa.be/lithographes/fiches/Dero_Becker_\(pere_puis_fils\).htm](http://balat.kikirpa.be/lithographes/fiches/Dero_Becker_(pere_puis_fils).htm), laatste toegang
op 2 augustus 2017.

“Dero-Becker (Biographical details).” *The British Museum* (s.d.): z.p.,
http://www.britishmuseum.org/research/search_the_collection_database/term_details.aspx?bioid=163721, laatste toegang op 5 augustus 2017.

“GeneaNet, is wie, is wat?” *GeneaNet* (2017): z.p., <https://nl.geneanet.org/legal/geneanet/>,
laatste toegang op 1 augustus 2017.

“Inventaris van de collectie porseleinkaarten (nrs 2901-3000).” *Liberaal Archief* vzw: 40,
<http://www.liberaalarchief.be/Inventaris-porseleinkaarten-2901-3000.pdf>, laatste toegang op 7
augustus 2017.

“KU Leuven bibliotheken. Les arachnides de Belgique. 2/3: Eresidae, Epeiridae, Uloboridae,
Theridionidae, Pholcidae, Enyoidae, Agelenidae, Dictynidae, Dreassidae, Scytodidae, Dysderidae,
Avicularidae. Becker, Léon.” *Flandrica*: <http://www.flandrica.be/flandrica/items/show/505>,
laatste toegang op 15 augustus 2017.

M.D. “Hymans, Henri.” *Dictionary of Art Historians*: z.p.,
<https://dictionaryofarthistorians.org/hymansh.htm>, laatste toegang 6 augustus 2017.

“MADOU, Jean Baptiste. Souvenirs de Bruxelles.” *SPL Handcoloured Rare Book Collection* :
z.p., <http://www.bobins.splrarebooks.com/collection/view/souvenirs-de-bruxelles>, laatste
toegang op 4 augustus 2017.

“Melsens, Louis-Henri-Frédéric (1814-1886).” *Bestor* (2017): z.p.,
[https://www.bestor.be/wiki_nl/index.php/Melsens,_Louis-Henri-Fr%C3%A9d%C3%A9ric_\(1814-1886\)](https://www.bestor.be/wiki_nl/index.php/Melsens,_Louis-Henri-Fr%C3%A9d%C3%A9ric_(1814-1886)), laatste toegang op 4 augustus 2017.

“Qui sommes-nous?” *Archives de Paris* (s.d.): z.p., <http://archives.paris.fr/a/70/qui-sommes-nous-/>, laatste toegang op 28 juli 2017.

“Société royale belge d'Entomologie.” *Bestor* (2017) : z.p., https://www.bestor.be/wiki_nl/index.php/Soci%C3%A9t%C3%A9_royale_belge_d'entomologie, laatste toegang op 13 augustus 2017.

“Van den Burggraaff, Guillaume-Philidor (1820 ca – 1841).” *BALaT KIK-IRPA*: z.p. http://balat.kikirpa.be/lithographes/fiches/Van_den_Burggraaff_Guillaume-Philidor.htm, laatste toegang op 15 augustus 2017.

Van der Sijs, Noline. “Chronologisch woordenboek.” *Digitale bibliotheek voor de Nederlandse Letteren* (2001): 266, http://www.dbnl.org/tekst/sijs002chro01_01/sijs002chro01_01_0018.php?q=wetenschapper#h11, laatste toegang op 15 augustus 2017.

“Wat doen we?” *Rijksarchief in België*: z.p., <http://www.arch.be/index.php?l=nl&m=overons&r=wat-doen-we>, laatste toegang op 28 juli 2017.

“Wetenschapper.” *Algemeen Nederlands Woordenboek*: <http://anw.inl.nl/article/wetenschapper#el:bet1.0>, laatste toegang op 15 augustus 2017.

Young, Grace. “Grandville.” *Encyclopædia Britannica Online* (2014): z.p., <http://academic.eb.com.kuleuven.ezproxy.kuleuven.be/EBchecked/topic/241639/Grandville>, laatste toegang op 11 augustus 2017,

“Zoekakten - Overzicht akten Nederland” *De Ree Archiefsystemen* (2017): z.p., <https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=190&miadt=1&miaet=14&micode=ORGANISATIES&minr=1530731&milang=nl&misort=unittitle%7Cdesc&miview=ldt>, laatste toegang op 28 juli 2017.

INLEIDING

Notatio naturae, et animadversio perperit artem.

*Het waarnemen van de natuur heeft de kunst voortgebracht.*¹

Marcus Tullius Cicero

Léon Becker (1826-1909) was een negentiende-eeuwse kunstenaar en amateurwetenschapper, aquarellist, graveur, auteur en illustrator van kinderboeken én van wetenschappelijke publicaties, archnoloog, aanhanger van Darwins evolutietheorie... Kortom, een gefacetteerd individu zoals dat in de tweede helft van de negentiende eeuw wel vaker voorkwam. Kunst en natuurwetenschappen, de twee aspecten die Léon Beckers leven beheersten, komen ook in deze masterproef naar voor en treden in interactie met elkaar. Dit citaat van Marcus Tullius Cicero (106 v.Chr – 43 v.Chr.) is dan ook toepasselijk: Léon Becker nam de natuur waar, in zijn visie als amateurwetenschapper, en hieruit ontstond zijn kunst.

Over het leven van deze kunstenaar is zeer weinig geweten. Kunstenaarsbiografieën spenderen maar enkele regels aan hem, er zijn slechts weinig kunstwerken van hem bewaard. Zijn natuurwetenschappelijke nalatenschap lijkt dan weer veel beter bewaard te zijn. Zo is zijn *Les arachnides de Belgique* (1882-1896) enkele jaren geleden volledig gedigitaliseerd.² Ook het merendeel van de vele kinder- en jeugdboeken, die hij heeft geschreven en geïllustreerd, zijn volledig online raadpleegbaar. Bij Arabel vzw, de Belgische spinnenvereniging, wordt hij gezien als een Belgische trots. Het is dan ook een vraagteken waarom niemand eerder zijn oeuvre heeft samengebracht.

De **doelstelling** van deze masterproef is drieledig. Als eerste is het doel om een biografisch en historiografisch onderzoek te voeren. Als tweede wil deze masterproef het oeuvre van Léon Becker samenbrengen, het betreft hier zowel zijn nalatenschap als kunstenaar, en als wetenschapper. Als derde wil deze scriptie de ontwikkelingen van natuurwetenschappen in

¹ Marcus Tullius Cicero In Jon R. Stone, *The Routledge Dictionary of Latin Quotations* (2005), 78.

² “KU Leuven bibliotheken. *Les arachnides de Belgique*. 2/3: eresidae, epeiridae, uloboridae, theridionidae, pholcidae, enyoidae, agelenidae, dictynidae, dreassidae, scytodidae, dysderidae, avicularidae. Becker, Léon.” *Flandrica*: z.p., <http://www.flandrica.be/flandrica/items/show/505>, laatste toegang op 15 augustus 2017.

België in de tweede helft van de negentiende eeuw aan het licht brengen. De traditie van de amateurwetenschapper, zoals Léon Becker zelf één was, wordt toegelicht. Uit deze doelstellingen kan de volgende **onderzoeksvraag** worden onttrokken: Welke plaats bekleedt Léon Becker als artiest en amateurwetenschapper in de tweede helft van de negentiende eeuw in België? Als deelvragen kan de volgende vraag worden gesteld: Op welke wijze komen de disciplines van de kunsten en de natuurwetenschappen in zijn oeuvre tot uiting en hoe beïnvloeden ze elkaar?

In wat volgt wordt de **indeling** van de masterproef kort toegelicht. In het eerste hoofdstuk werd er een biografisch en historiografisch onderzoek gevoerd over het leven van Léon Becker. Het tweede hoofdstuk handelt over Beckers artistieke loopbaan. Het artistieke verenigingsleven in de tweede helft van de negentiende eeuw wordt hier toegelicht. Daarnaast wordt Léon Beckers oeuvre besproken. Het derde hoofdstuk handelt over de ontwikkeling van de natuurwetenschappen in de negentiende eeuw in België. Léon Becker was niet de enige amateurwetenschapper in het negentiende-eeuwse België, maar juist door die informele status blijven de amateurs al te vaak afwezig uit de 'officiële' geschiedschrijving. Er is nog maar weinig onderzoek gebeurd naar de plaats van de amateurs in de Belgische wetenschapsgeschiedenis. Een leidraad vormt hier de lezing die prof. dr. Geert Vanpaemel gaf in 2007, getiteld *Science Communication Strategies of Amateurs and Professional Scientists in Nineteenth Century Belgium*.³ In vierde en afsluitend hoofdstuk wordt Léon Becker als mediator tussen kunst en wetenschap bekeken. Hier wordt zijn grafisch oeuvre besproken. Het tweede volume van de masterproef bevat naast afbeeldingen vijf bijlagen, waarnaar in voetnoten zal verwezen worden.

³ Geert Vanpaemel, "Science Communication Strategies of Amateurs and Professional Scientists in Nineteenth Century Belgium." In *The Global and the Local: The History of Science and the Cultural Integration of Europe. Proceedings of the 2nd ICESHS held at Cracow, Poland, September 6-9, 2006*. uitg. door. Michal Kokowski, 819-824. 2007.

I. HET LEVEN VAN LÉON BECKER (1826-1909)

Biography is history seen through the prism of a person.

Louis Fischer

Er zijn nog veel lacunes op te vullen over het leven van Léon Becker. Verschillende biografieën zijn over hem geschreven, maar deze bevatten niet veel informatie. Het doel van dit hoofdstuk is om de bestaande biografieën die zijn geschreven te analyseren en aan te vullen. In wat volgt wordt de **methodologie** van dit hoofdstuk uitgelegd. In het eerste gedeelte van dit hoofdstuk werd gebruik gemaakt van archiefdocumenten. Deze omvatten geboorteaktes, overlijdensaktes en huwelijksaktes. Naast deze effectieve archiefdocumenten, werden gedigitaliseerde archiefdocumenten gebruikt. Deze zijn terug te vinden in online databanken. Meestal zijn deze online databanken gekoppeld aan een archief. Dit is het geval bij de databanken van het Algemeen Rijksarchief en de Archives de Paris. Zij maken beiden werk van het digitaliseren en toegankelijk maken van hun archieven.⁴ Daarnaast werd ook gebruik gemaakt van de online databank *FamilySearch*. Zij preserveer en delen de grootste collectie van genealogische en historische gegevens ter wereld.⁵ *Zoekakten.nl* is de Nederlandstalige variant op *FamilySearch*.⁶ Als laatste werd gebruik gemaakt van het online platform voor genealogen, namelijk *GeneaNet*. Genealogen delen hier hun bevindingen en maken deze beschikbaar, onder andere door het gebruik van stambomen.⁷

⁴ *In de zoekrobot [...] zijn miljoenen namen uit genealogische bronnen gratis raadpleegbaar. De zoekrobot is een onmisbaar instrument om analytische gegevens terug te vinden in parochieregisters, registers van de burgerlijke stand, notarisakten, schepenregisters en boedelbeschrijvingen, militieregisters e.d., “Wat doen we?” Rijksarchief in België: z.p., <http://www.arch.be/index.php?l=nl&m=over-ons&r=wat-doen-we>, laatste toegang op 28 juli 2017; *Depuis plus de 200 ans, les Archives de Paris collectent, classent, inventorient, conservent, communiquent et mettent en valeur des documents d'intérêt historique, concernant Paris ou l'ancien département de la Seine [...]*, “Qui sommes-nous?” *Archives de Paris* (s.d.): z.p., <http://archives.paris.fr/a/70/qui-sommes-nous-/>, laatste toegang op 28 juli 2017.*

⁵ “About Familysearch.” *FamilySearch* (2017): z.p., <https://familysearch.org/about>, laatste toegang op 28 juli 2017.

⁶ Zij profileren zich als volgt: *de site, die het zoeken naar de Nederlandse en Belgische DTB, Burgerlijke Stand en Bevolkingsregisters van FamilySearch een stuk makkelijker maakt*; “Zoekakten - Overzicht akten Nederland” *De Ree Archiefsystemen* (2017): z.p., <https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=190&miadt=1&miaet=14&micode=ORGANISATIES&minr=1530731&milang=nl&misort=unittitle%7Cdasc&miview=ldt>, laatste toegang op 28 juli 2017.

⁷ “GeneaNet, is wie, is wat?” *GeneaNet* (2017): z.p., <https://nl.geneanet.org/legal/geneanet/>, laatste toegang op 1 augustus 2017.

Dit hoofdstuk bestaat verder uit een samenvatting en analyse van verschillende biografieën die geschreven zijn over Léon Becker. Dit overzicht wordt chronologisch worden weergegeven. Er werd gebruik gemaakt van verschillende kunstenaarsbiografieën en de *Bibliographia Araneorum* van Pierre Bonnet (1897- 1990). Deze worden tegenover elkaar geplaatst. Door middel van het archiefonderzoek uit het vorige gedeelte, kunnen deze biografieën worden aangevuld. In een volgend kleiner deel worden de verschillende woonplaatsen van Léon Becker aangehaald. Daarnaast volgt er een studie naar de uitgeverij en firma Dero-Becker en de relatie met Léon Becker. Als laatste gedeelte worden twee portretten, geschonken in 1909 aan het Koninklijk Museum van Schone Kunsten van België door Mme. de Ro-Becker, onder de loep genomen.

1.1. Het samenstellen van een biografie

1.1.1. *Archivalia: familiegeschiedenis van Léon Becker*

De familiegeschiedenis van Léon Becker is een ingewikkeld verhaal. In wat volgt wordt een uitgebreide beschrijving geschetst van de voorouders van Léon Becker tot aan de verste nakomelingen.⁸ Er is gekozen om een uitgebreide familiegeschiedenis weer te geven om verschillende redenen. De eerste reden is die van het maken van een stamboom om duidelijkheid te scheppen.⁹ De tweede reden is dat bepaalde zaken rond de naamverwarring, die ontstonden door deze ingewikkelde situatie, kunnen worden uitgeklaard.¹⁰ Dero-Becker wordt namelijk benoemd als vader van Léon Becker. Maar wie of wat is Dero-Becker precies? De derde reden is dat er zich enkele opmerkelijke gebeurtenissen hebben voort gedaan in de familiegeschiedenis die niet onvermeld kunnen blijven. Later in deze masterproef wordt hier nog op teruggegrepen.

⁸ Die tot op de dag van vandaag zijn gevonden, het onderzoek gaat nog voort.

⁹ Zie Volume II: Bijlage 1.

¹⁰ De vele opzoekingen en het graven naar archiefdocumenten werd in dit hoofdstuk mede gedaan door dr. **Hubert Bovens** uit Wilsele. Hij houdt zich al ongeveer 50 jaar bezig met genealogisch onderzoek en zegt zelf nog nooit zo een ingewikkelde en interessante familiegeschiedenis te hebben gezien als deze van Léon Becker. De schrijfwijze van de namen uit zijn aantekeningen zijn aangehouden. Deze zijn letterlijk overgenomen van de archiefdocumenten.

Dit overzicht biedt een blik op de familie De Ro/Dero en Becker.¹¹ Het begint met het huwelijk van Antonius ‘Dominicus’ De Ro (1771-1801) met Anna Becker (1769-1824). Dit zijn de grootouders van Léon Becker langs vaders kant.¹² Zij hebben drie kinderen samen: Catharina Theresia Dero (1793-?), Carolus Victor De Ro (1795-1845) en Prospère Constant Fidel Amant De Ro (1799-1800).¹³ Anna Becker heeft echter nog een na-kind met een andere man, dit is Louis Emile ‘Napoleon’ Becker (1805-1866), of de vader van Léon Becker.¹⁴

Carolus Victor De Ro, de halfbroer van Napoleon Becker, krijgt een kind met Joanna Francisca Vanden Neucker (1785-1863), namelijk Victorine Juliette Suzanne De Ro (1817-1884).¹⁵ Zij zijn niet getrouwd. Carolus Victor De Ro huwt later met Zoé Caroline Canel (1793-1869).¹⁶ Uit dit huwelijk komen vijf kinderen voort, namelijk Victor Louis Jérôme Dero (1826-?), Louise Caroline Victorine Dero (1827-1858), Augustine Marie Dero (1828-1914), Francoise Eugénie Dero (1830-?) en Charles ‘Victor’ Dero (1833-1903).¹⁷ Louise Caroline Victorine Dero, de dochter van Carolus Victor De Ro, huwt met Dominique ‘Charles’ Bour (1814-1881).¹⁸ Het is

¹¹ De familienaam De Ro/Dero kan op twee wijzen worden geschreven. Zowel in Frankrijk als in België worden beide varianten gebruikt.

¹² Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Jacob-op-Koudenberg)*, huwelijken 1793, Antonius Dominicus De Ro en Anna Becker (30 april 1793): akte 97; Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Mechelen (Botermarkt)*, overlijdens 1801, Antonius Dominicus De Ro (29 maart 1801): 125r-126v; Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, overlijdens 1824, Anna Becker (15 juni 1824): akte 1159.

¹³ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Jacob-op-Koudenberg)*, doopsels 1789, Catharina Theresia Dero: fol. 20; Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (dixième arrondissement)*, overlijdens 1845, Charles Victor De Ro (10 maart 1845); Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Mechelen*, overlijdens 1810, Prospère Constant Fidele Amant De Ro (2 oktober 1810): fol. 8v.

¹⁴ Louis Emile ‘Napoleon’ Becker wordt hier een na-kind genoemd. Dit omdat het niet het kind is van Antonius ‘Dominicus’ De Ro en Anna Becker. Hij draagt dus ook niet zijn achternaam, maar deze van Anna Becker; Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Gillis)*, overlijdens 1886, Louis Emile Napoleon Becker (9 juni 1886): akte 369.

¹⁵ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Michiel/Sint-Goedele)*, overlijdens 1863, Jeanne Françoise Vanden Neucker (7 oktober 1863): akte 4201; Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Gillis)*, overlijdens 1884, Victorine Juliette Suzanne De Ro (20 februari 1884), akte 113.

¹⁶ Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (neuvième arrondissement)*, overlijdens 1869, Zoé Caroline Canel (13 januari 1869): akte 70.

¹⁷ Marc Dero, “M Victor Louis Jérôme DERO.” *GeneaNet* (2017) : z.p., <http://gw.geneanet.org/mdero?lang=nl&pz=marc+pierre+germain&nz=dero&ocz=0&p=victor+louis+jerome&n=dero>, laatste toegang op 1 augustus 2017; Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (deuxième arrondissement)*, overlijdens 1858, Louise Caroline Victorine De Ro (3 juni 1858); Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (neuvième arrondissement)*, overlijdens 1914, Augustine Marie De Ro (10 april 1914): akte 397; Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (deuxième arrondissement)*, geboortes 1830, Francoise Eugénie Dero (8 mei 1830) akte 31; Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (neuvième arrondissement)*, overlijdens 1903, Charles Victor Dero (10 maart 1903): akte 330.

¹⁸ Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (septième arrondissement)*, huwelijken 1850, Louise Caroline Victorine Dero en Dominique Charles Bour (29 mei 1850).

opmerkelijk dat hij een lithograaf en een grafisch kunstenaar was. Dit sluit dicht aan bij de activiteiten van Léon Becker.

Napoleon Becker huwt eerst met Erneste Gislaine Van Bellinghen (1801-1861).¹⁹ Zij hebben één zoon samen, namelijk **Leo Augustus Antonius ‘Léon’ Becker** (1826-1909), de hoofdrolspeler van voorliggende paper.²⁰ Napoleon Becker huwt echter een tweede maal met de erkende dochter van zijn oudere halfbroer, Victorine Juliette Suzanne De Ro (supra).²¹ Uit dit huwelijk komen geen kinderen voort. Léon Becker huwt met Maria Francisca Elisa Roze (1830-1907).²² Zij hebben een dochter Berthe Eugénie Françoise Ghislaine Becker (1850-1936).²³ De dochter van de kunstschilder huwt met Victor De Ro, de jongste zoon van de halfbroer van haar grootvader.²⁴ Hij was bovendien twintig jaar ouder. Ze hebben een zoon Léon De Ro (1880-1914). Toen Léon De Ro één maand oud was, schilderde zijn grootvader, Léon Becker, een portret van hem (Afb. 1). Opvallend is dat hij het handje van de baby extra benadrukt, deze heeft namelijk zeer spitsvormige nageltjes. Een hypothese is dat hij met een afwijkend handje geboren werd, mogelijk door een genetische fout omdat de ouders gemeenschappelijke genen hebben. Léon De Ro huwt met Brandlia Goldspiegel uit Warschau (1881-?).²⁵ Hij sneuvelt in de slag van Ieper op 9 november 1914.²⁶ Ze hadden één kind samen: Georges Victor De Ro, maar mogelijk werden er nog kinderen geboren.²⁷ Hij is, tot nu toe gekend, de laatste afstammeling van Léon Becker.

¹⁹ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, huwelijken 1826, Louis Emile ‘Napoleon’ Becker en Eugénie Erneste Gislaine Van Bellinghen (7 juli 1826): akte 18.

²⁰ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Gillis)*, overlijdens 1909, Léon Auguste Antoine Becker (27 januari 1909): akte 56.

²¹ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, huwelijken 1862, Louis Emile ‘Napoleon’ Becker en Victorine Juliette Suzanne De Ro (20 maart 1862): akte 308.

²² Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, 1582-1914, huwelijken 1849, Léon Auguste Antoine Becker en Marie Françoise Elise Roze (9 augustus 1849): akte 777; Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Gillis)*, overlijdens 1907, Elise Françoise Roze (12 juni 1907): akte 356.

²³ Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (neuvième arrondissement)*, overlijdens 1936, Berthe Eugénie Françoise Ghislaine Becker (1936): akte 444.

²⁴ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Elsene)*, huwelijken 1879, Charles Victor Dero en Berthe Eugénie Françoise Ghislaine Becker (20 mei 1879): akte 99.

²⁵ Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (dix-huitième arrondissement)*, huwelijken 1912, Léon De Ro en Brandlia Goldspiegel (18 december 1912).

²⁶ Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (neuvième arrondissement)*, overlijdens 1919, Léon De Ro (9 november 1914): akte 773.

²⁷ Parijs, Archives de Paris, *Etat Civil Paris (quatorzième arrondissement)*, geboortes 1908, Georges Victor De Ro (22 juli 1908): akte 6387.

Opmerkelijk is dat kunstenaars en wetenschappers nooit ver weg te denken zijn binnen familieverbanden met Léon Becker.²⁸ Dit geeft het professionele klimaat weer van de tweede helft van de negentiende eeuw. Zo is er, in direct familieverband, Charles Bour (supra). Hij was een lithograaf en een grafisch kunstenaar.²⁹ Als er wordt gekeken naar de schoonfamilie van Léon Becker, zijn er ook nog een aantal bevindingen. Zo is Elise Roze, de echtgenote van Léon Becker, een aangehuwd nicht van Hubertine Bamps. Zij is de zuster van Constant Bamps (1847-1907).³⁰ Hij was een arts in het Limburgse Hasselt met een brede interesse in onder andere natuurwetenschappen, archeologie, geschiedenis en volkskunde. Daarnaast was Elise Roze ook een aangehuwd nicht van Elisabeth Adèle Melsens, de zuster van Louis Melsens (1814-1886).³¹ Hij was eveneens een Belgisch natuurkundige en scheikundige. Op artistiek vlak is Anne Catherine Tilmont, de dochter van Stephanus Tilmont en later de schoonmoeder van Léon Becker, een nicht van de beeldhouwer, schilder en graficus Constantin Meunier (1831-1905).³² Daarnaast is Charles Tilmont (1811-1841) de kozijn van de schoonmoeder van Léon Becker.³³

²⁸ Zie Volume II: Bijlage 2.

²⁹ “Charles Bour” *data.bnf.fr* (2017): z.p., http://data.bnf.fr/14966793/charles_bour/, laatste toegang op 1 augustus 2017.

³⁰ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, huwelijken 1834, Côme Zacharie Hermant en Aimée Virginie Roze (15 juli 1934): akte 560; Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Limburg (Hasselt)*, huwelijken 1876, Ernest Jules Noël Hermant en Hubertine Rosalie Marie Vincence de Paule Bamps (28 februari 1876): akte 12; N.N. “Bamps, Constant (1847-1907).” *Hasel* (2017): z.p., <http://hasel.be/bamps-constant-1847-1907>, laatste toegang op 4 augustus 2017. Jo Rombouts, Luc Van Impe, Kristof Reulens e.a., *Dokter Bamps verzamelt: Reconstructie van een 19de-eeuwse Hasseltse topcollectie* (Hasselt: Het Stadsmus 2016).

³¹ De gezinssamenstelling Roze-Bayard vinden we in volgende publicatie: Antoine Massin, *Bruxelles Qui est Qui en 1812. D'après les registres du recensement de la population de la Mairie de Bruxelles*, 2de uitg. (Brussel: 2015), 800; Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Leuven*, huwelijken 1852, Augustin Jules Oscar Roze en Elisabeth Adèle Melsens (12 augustus 1852): akte 154; “Melsens, Louis-Henri-Frédéric (1814-1886).” *Bestor* (2017): z.p., [https://www.bestor.be/wiki_nl/index.php/Melsens,_Louis-Henri-Fr%C3%A9d%C3%A9ric_\(1814-1886\)](https://www.bestor.be/wiki_nl/index.php/Melsens,_Louis-Henri-Fr%C3%A9d%C3%A9ric_(1814-1886)), laatste toegang op 4 augustus 2017.

³² Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Jans-Molenbeek)*, huwelijken 1818, Simon Louis Meunier en Marie Catherine Caroline Tilmont (19 november 1818): akte 20 (onvolledig); Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Elsene)*, overlijdens 1862, Marie Catherine Charlotte Tilmont (12 december 1868): akte 76; “Constantin Meunier.” *Encyclopædia Britannica* (2014): z.p., <https://www.britannica.com/biography/Constantin-Emile-Meunier>, laatste toegang op 4 augustus 2017.

³³ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Elsene)*, geboortes 1811, Charles Marchand (09 maart 1811): akte 12 verso; Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Jans-Molenbeek)*, overlijdens 1841, Charles Tilmont (23 december 1841): akte 200; Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (Sint-Jans-Molenbeek)*, huwelijken 1819, Jean-Baptiste Tilmont en Catherine Marchand (3 november 1819): akte 14; Wim Pas, Greet Pas en Andrée Dessert-Corvol, *Arto: dictionnaire biographique arts plastiques en Belgique: peintres, sculpteurs, graveurs 1800-2002* (Antwerpen: De Gulden Roos, 2002), 392.

1.1.2. Kunstenaarsbiografieën

Tabel 1 – Kunstenaarsbiografieën chronologisch geordend

Afgekorte titel	Volledige titel	Jaar
Thieme-Becker	<i>Algemeines Lexicon der Bildenden Künstler</i>	1909
Hymans	<i>Oeuvres de Henri Hymans. Près de 700 biographies d'artistes belges</i>	1920
Arto	<i>Geïllustreerd biografisch woordenboek der kunstenaars in België na 1830</i>	1991
De Gruyter Saur	<i>Allgemeines Künstlerlexikon</i>	1994
Bénézit	<i>Dictionnaire des peintres sculpteurs dessinateurs et graveurs</i>	1999
Piron	<i>De Belgische Beeldende kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw</i>	1999
Arto	<i>Dictionnaire Biographique Arts Plastiques en Belgique</i>	2002
Piron	<i>De Belgische beeldende kunstenaars van de 19e tot de 21e eeuw</i>	2016

Bovenstaande tabel (Tabel 1) geeft een chronologisch overzicht van de kunstenaarsbiografieën die Léon Becker vermelden. De biografieën van Piron en Arto staan er tweemaal in. In het geval van Piron gaat het om een recente heruitgave die meer informatie bevat. In het geval van Arto gaat het om een uitgave in het Frans die andere informatie weergeeft dan de Nederlandse versie. In wat volgt worden deze kunstenaarsbiografieën kort toegelicht.

De eerste biografie, die over Léon Becker is geschreven, is de Thieme Becker. Deze is geschreven door Henri Hymans in 1909. Hij beschrijft Léon Becker als een schilder, aquarellist en graveur, geboren in 1826 te Brussel, gestorven op 27 januari 1909. Hij zou naar de firma van zijn vader, “Dero Becker”, zijn vernoemd. Hij heeft gestudeerd aan de Brusselse Academie onder Navez. Hierna werkte hij verder in het vrije atelier van Gallait en Madou. Léon Becker zou hoofdzakelijk bekend zijn als aquarellist. Zo maakte hij landschappen, stadsgezichten, dierstukken, bloemen en insecten. Deze laatste vermenselijkte hij, zoals Grandville dat deed. Verder maakte hij enkele gravures voor Charles De Costers *Uylenspiegel*.³⁴

³⁴ Ulrich Thieme en Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart. unter mitwirkung von 320 fachgelehrten*, deel 3, Bassano-Bickham, 37 dln., (Zwickau: Ullmann, 1909), 150.

De volgende biografie is deze van Henri Hymans in 1920.³⁵ Deze is al eerder verschenen in de Thieme Becker. In samenwerking met zijn vrouw, Fanny Hymans-Cluysenaar, werd zijn compleet werk postuum gepubliceerd in vier volumes in de periode 1920-1921. Hymans was een autoriteit in de kunstwereld op dit ogenblik.³⁶ De biografie heeft één toevoeging, namelijk: Léon Becker is geridderd tot de orde van Léopold in 1897. Henri Hymans geeft aan dat hij *sources personnelles* gebruikte. Het is dus mogelijk dat hij Léon Becker heeft gekend. Hymans was namelijk *secrétaire honoraire* van de *Société royale belge des Aquarellistes*.³⁷ Ook Léon Becker was gedurende het grootste deel van zijn leven lid van deze kunstenaarsvereniging (infra).

In 1991 werd door Wim en Greet Pas de Arto uitgegeven.³⁸ Ook hierin wordt Becker vermeld. De beschrijving is echter kort. Nieuw is dat Léon Becker niet enkel vergeleken wordt met Grandville, maar ook met Bosch. In 2002 verschijnt een vernieuwde Franstalige uitgave van de Arto.³⁹ In deze uitgave is een uitgebreidere biografie te zien van Léon Becker. Er is nieuwe informatie toegevoegd, namelijk dat Becker lid was van de Société. Verder wordt er nog vermeld dat zijn oeuvre te vinden is in het museum van Antwerpen, waarmee ze waarschijnlijk het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen bedoelen.

De volgende twee biografieën worden samen besproken. Als eerste volgt de Saur, uitgegeven in 1994.⁴⁰ Hier wordt Arthur Navez vermeldt als leermeester van Becker. Dit is incorrect, zijn leermeester aan de Academie van Brussel was François Joseph Navez, die daarnaast ook directeur was. De andere bronnen vermelden als leermeester aan de academie: Navez (Hymans), F.J. Navez (Piron) of gewoon François Joseph Navez (Bénézit). De Bénézit is

³⁵ Henri Hymans, *Près de 700 biographies d'artistes belges parues dans la Biographie nationale. dans l'Art flamand et hollandais. dans le Dictionnaire des Drs Thieme et Becker et dans diverses publications du pays et de l'étranger*, dl 2 (Brussel: Hayez, 1920), 31.

³⁶ M.D. "Hymans, Henri." *Dictionary of Art Historians*: z.p., <https://dictionaryofarthistorians.org/hymansh.htm>, laatste toegang 6 augustus 2017.

³⁷ *Société royale belge des Aquarellistes. Dix-septième exposition annuelle, tent.cat.*, Brussel/Palais ducal (Brussel: Imprimerie Félix Callewaert père, 1876), 9.

³⁸ Wim Pas en Greet Pas, *Geïllustreerd biografisch woordenboek der kunstenaars in België na 1830* (Brussel: Arto, 1991), 20.

³⁹ Wim Pas, Greet Pas en Andrée Dessert-Corvol, *Arto: dictionnaire biographique arts plastiques en Belgique: peintres, sculpteurs, graveurs 1800 – 2002* (Antwerpen: De gulden roos, 2002), 54.

⁴⁰ Günter Meissner, *Allgemeines Künstlerlexikon: die bildenden Künstler aller Zeiten und Völker*, deel 8, *Bayonne-Benech*, 85 dln. (München: Saur, 1994), 170-171.

uitgegeven in 1999.⁴¹ Deze refereert ook naar de biografie van Henri Hymans. Er zijn geen toevoegingen. Onder de biografie worden wel enkele publieke verkopen vermeld waar het werk van Léon Becker verschenen is. Op deze manier kunnen we vier aquarellen toevoegen aan het oeuvre van Léon Becker, dat later wordt besproken.

Als laatste worden de twee biografieën van Paul Piron bekeken.⁴² Deze zijn uitgegeven in 1999 en 2016. De versie van 1999 bevat geen nieuwe informatie. De versie van 2016 is de meest recente kunstenaarsbiografie die over Léon Becker is gepubliceerd. Léon Becker zou hebben deelgenomen aan de salons in Gent. Er kunnen weer zes werken worden toegevoegd aan het oeuvre van Léon Becker. De Piron van 2016 is tevens de enige kunstenaarsbiografie die Berthe Becker vermeldt, de dochter van Léon Becker. Ze nam o.a. deel aan verschillende salons in Gent en Antwerpen. Ze woonde tijdens deze jaren op hetzelfde adres als haar vader, Léon Becker. Daarnaast beschikte ze over een atelier in Parijs.

1.1.3. *Bibliographia Araneorum*

In de *Bibliographia Araneorum* van Pierre Bonnet (1897-1990) staan alle bekende arachnologen van de wereld opgesomd. Bonnet was een Franse arachnoloog. Naast dit monumentale werk heeft hij ook honderden papers geschreven over de spinachtigen en hun gedrag. Aan zijn *Bibliographia Araneorum* heeft hij ongeveer 40 jaar gewerkt, een echt levenswerk van 6481 pagina's. Het eerste deel verscheen in 1945, maar zijn onderzoek ging al terug tot 1930. Het laatste deel is verschenen in 1961. Het boek biedt in het eerste deel een nauwkeurig overzicht van alle bekende en minder bekende arachnologen, steeds voorzien van een foto. Het werk is volledig met de hand geschreven. Later is het werk dan overgetypt.⁴³ Er is zelfs een prijs naar hem vernoemd, de Bonnet Award, uitgereikt door *The International Society of Arachnology* aan diegene die diensten bewezen heeft aan de studie van arachnologie.

⁴¹ Emmanuel Bénézit, *Dictionnaire critique et documentaire des peintres, sculpteurs, dessinateurs et graveurs de tous les temps et de tous les pays*, deel 1, AA-Beduschi, 4de uitg., 14 dln (Paris: Gründ, 1999), 949.

⁴² Paul Prion, *De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw*. 2 dln. (Brussel: Art in Belgium, 1999), 66; Paul Piron, *De Belgische beeldende kunstenaars van de 19e tot de 21e eeuw* (Antwerpen: Ludion 2016), 112.

⁴³ Anon, "Pierre Bonnet." *Bulletin of the British Arachnological Society* 9, 1 (1992): 31–32.

Afbeelding 2 - Léon Becker. Foto overgenomen uit: Bonnet, *Bibliographia araneorum*, 1959.

Bonnet vermeldt Léon Becker als een getalenteerde schilder, geboren in 1826 en gestorven in Brussel op 27 januari 1909 op 83-jarige leeftijd. Onafhankelijk van zijn beroep had hij een grote interesse in de entomologie, en vooral in de studie van spinnen. Hij gebruikte zijn talent als schilder in functie van de wetenschappen. Zo illustreerde en aquarelleerde hij zelf zijn *Arachnides de Belgique*. Naast dit belangrijk werk heeft hij nog talrijke notities en aantekeningen gepubliceerd over het gedrag en de vindplaatsen van spinnen, dit op excursies in België, Nederland, Duitsland, Moldavië en Hongarije.⁴⁴ De biografie van Bonnet over Léon Becker bevat geen foutieve informatie. Het laat ook zien dat Becker naast een wetenschapper ook een schilder was, en dat hij deze twee disciplines combineerde. Het toont een helikopterperspectief en een open geest van Bonnet, die niet enkel kijkt vanuit de blik van de wetenschap zelf. Daarnaast geeft de biografie een duidelijke positieve appreciatie naar Léon Becker als schilder, vermits hij hem getalenteerd noemt.

⁴⁴ Pierre Bonnet, *Bibliographia araneorum analyse méthodique de toute la littérature aranéologique jusqu' en 1939 - . Tome II (1re partie: A - B)* (St Orens De Gameville: Imprimerie Douladoure, 1959), 37.

1.1.4. Woonplaatsen

Door systematisch onderzoek te voeren, in de catalogi van de Société valt op dat Léon Becker verschillende woonplaatsen heeft gehad (Tabel 2).⁴⁵ De drie adressen, Rue du Trône 114, Rue du Trône 103 en Rue Godecharles 28, liggen in Elsene. Deze adressen komen voor van ca. 1865 tot ca. 1878. Deze liggen op een steenworp afstand van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, een plek waar Becker als amateurwetenschapper veel vertoefd heeft. Het adres Avenue Louise 37 toont aan dat Léon Becker een gegoede burger was. Deze laan, breed en met kastanjabomen, verbond het Louizaplein en het Ter Kamerenbos, en dit naast het Zoniënwoud. De Louizalaan werd gereserveerd voor gegoede burgers die nood hadden aan groen.⁴⁶ Dit adres is terug te vinden in de catalogi van ca. 1896 tot aan zijn dood in 1909. Verder werden ook de Almanakken van handel en industrie van Brussel nagekeken op mogelijke andere adressen. In het jaar 1857 heeft Léon Becker in de Rue de l'Ecuyer 37 gewoond te Brussel.⁴⁷ Léon Becker heeft op vijf verschillende plaatsen gewoond, met daarbij een nog onbekend adres te Auderghem.

1.2. Connectie uitgeverij Dero-Becker en lithograaf Van den Burggraaff

De uitgever Dero-Becker wordt in veel biografieën vernoemd als de vader van Léon Becker (supra). In dit hoofdstuk wordt hier duidelijkheid over geschept. Mogelijk werd de uitgeverijfirma en drukkerij Dero-Becker uitgebaat door de twee halfbroers Carolus Victor De Ro en Napoleon Becker. Vandaar ook de dubbele achternaam in de firmanaam. Carolus Victor De Ro is de enige zoon van Antonius 'Dominicus' De Ro die op dat moment in leven is. Het adres van de zaak was Montagne de la Cour 17 te Brussel. Napoleon Becker was waarschijnlijk de Brusselse filiaalhouder. Carolus Victor De Ro was de filiaalhouder in Parijs, Rue Neuve Saint-Augustin 43. Hun zonen hebben mogelijk de zaak gerund.⁴⁸ Er wordt namelijk het

⁴⁵ Zie Volume II : Bijlage 3.

⁴⁶ Xavier Duquenne, *L'Avenue Louise à Bruxelles* (Brussel: Hayez, 2007), 7-8.

⁴⁷ *Almanachs du commerce et de l'Industrie de Bruxelles (1820-1969, met leemten, Stadsarchief Brussel). Liste Alphabétique des adresses des habitants de Bruxelles et de ses faubourgs* (Brussel: 1857), 83.

⁴⁸ "Dero-Becker." *BALaT* *KIK-IRPA*: z.p.,
[http://balat.kikirpa.be/lithographes/fiches/Dero_Becker_\(pere_puis_fils\).htm](http://balat.kikirpa.be/lithographes/fiches/Dero_Becker_(pere_puis_fils).htm), laatste toegang op 2 augustus 2017.

onderscheid gemaakt tussen *Dero-Becker père* en *Dero-becker fils*. *Dero-Becker père* kan slaan op Napoleon Becker en Carolus Victor De Ro. *Dero-Becker fils* slaat dan op Léon Becker, die de zoon is van Napoleon Becker.⁴⁹ *Dero-becker fils* heeft namelijk in de Almanakken van Brussel hetzelfde adres én hetzelfde beroep (artiste peintre) als Léon Becker. Het gaat dus mogelijk om dezelfde persoon.⁵⁰

Op een reclamekaart van geporseleind karton (Afb. 3) staat informatie over de firma en uitgeverij Dero-Becker.⁵¹ De stijl is klassiek, met een versiering van akanten, schelpen en ranken. De zuilen zijn gedraaid. De kaart toont verschillende nissen, lijsten en ramen. In de linkse en rechtse nis staan figuren op een sokkel. Verder staan er op de boord verschillende kelken, klokken en kandelaars. In de nissen staat steeds informatie over de firma. In de nis in het midden staat de volgende tekst: *Magasin d'objets d'art & de fantaisie, au Premier*. Dit is dus het voornaamste doel van de firma en uitgeverij Dero-Becker. Het gaat om een winkel van allerhande artikelen, waaronder kunst- en fantasieartikelen, boeken, papierwaren etc. Het adres staat boven de lijst: Montagne de la Cour 17.

Rond 1827 verscheen er een reeks van twaalf gekleurde lithografieën ontworpen door Jean-Baptiste Madou.⁵² Het gaat om twaalf typische en pittoreske stadsgezichten van de stad Brussel.⁵³ Het werk heeft dan ook de titel *Souvenirs de Bruxelles dessinés par Madou*. Verder draagt het de beschrijving: *Publiés par Dero-Becker, rue Royale N° 68. Lith. De Burggraaff, rue Royale N° 68*.⁵⁴ Hieruit kan vastgesteld worden dat de uitgever Napoleon Becker is en de

⁴⁹ Deze benamingen zijn terug te vinden in het overzicht dat gegeven wordt door Van Der Marck, gedigitaliseerd op: "Dero-Becker." *BALaT* *KIK-IRPA*: z.p., [http://balat.kikirpa.be/lithographes/fiches/Dero_Becker_\(pere_puis_fils\).htm](http://balat.kikirpa.be/lithographes/fiches/Dero_Becker_(pere_puis_fils).htm), laatste toegang op 2 augustus 2017.

⁵⁰ De Almanakken van handel en industrie van Brussel zijn de voorlopers van de telefoonboeken. Het is een jaarlijks terugkerende publicatie met steeds terugkerende informatie op bepaalde gebieden; *Almanachs du commerce et de l'Industrie de Bruxelles (1820-1969, met leemten, Stadsarchief Brussel)*, 83.

⁵¹ "Inventaris van de collectie porseleinkaarten (nrs 2901-3000)." *Liberaal Archief* vzw: 40, <http://www.liberaalarchief.be/Inventaris-porseleinkaarten-2901-3000.pdf>, laatste toegang op 7 augustus 2017.

⁵² Deze maken nu deel uit van de topografische-historische atlas in het Algemeen Rijksarchief te Brussel; *Souvenirs de Bruxelles dessinés par Madou. Publiés par Dero-Becker, rue Royale N° 68. Lith. De Burggraaff, rue Royale N° 68. Reeks van 12 gekleurde litho's, titelblad inbegrepen*. Brussel: Dero-Becker, ca. 1827.

⁵³ De titels van de lithografieën zijn: *Promenade aux Etangs en Janvier, Estaminet, Fete populaire au bois de Foret, Allee Verte, Course de chevaux dans la plaine de Mon-Plaisir, Foire du mois d'octobre, Manneken-Pis, Bal Masque, Salon d'exposition, Course aux Traineaux, Promenade au Parc, Tir d'Arc (Au Chien Vers)*; "MADOU, Jean Baptiste. Souvenirs de Bruxelles." *SPL Handcoloured Rare Book Collection*: z.p., <http://www.bobins.splrarebooks.com/collection/view/souvenirs-de-bruxelles>, laatste toegang op 4 augustus 2017.

⁵⁴ De firma heeft verschillende adressen gekend; "Dero-Becker (Biographical details)." *The British Museum* (s.d.): z.p., http://www.britishmuseum.org/research/search_the_collection_database/term_details.aspx?bioId=163721, laatste toegang op 5 augustus 2017.

lithograaf Guillaume Philidor vanden Burggraaff (1787-1856).⁵⁵ Napoleon Becker en Guillaume Philidor van den Burggraaff hadden dus hun zaak op hetzelfde adres in 1827. In wat volgt wordt de relatie tussen deze twee personen onderzocht.

Guillaume Philidor van den Burggraaff is geboren te Brussel op 18 augustus 1787. Hij is de zoon van de Nederlandse Corneille van den Burggraaff en Marie Marthe Spruyt.⁵⁶ Marie Marthe Spruyt stierf te Brussel op 7 juli 1803.⁵⁷ Corneille vanden Burggraaf was dus weduwnaar.⁵⁸ Het is mogelijk dat hij de vader is van Napoleon Becker (°1805). In het boek *Qui est Qui* wordt vermeld dat Anna Becker en haar zoon Carolus Victor De Ro sinds 15 januari 1815 in Brussel wonen.⁵⁹ Guillaume Philidor van den Burggraaff en zijn zus Madeleine Eve van den Burggraaf wonen in Brussel, werkend als tabaksfabrikant, sinds 12 oktober 1815.⁶⁰ Corneille van den Burggraaf wordt niet vermeld, eveneens als Napoleon Becker. Het kan zijn dat hij bij zijn vader verbleef.

Wanneer er kan worden vastgesteld vanwaar beide gezinnen kwamen in het jaar 1815, en dit dezelfde plaats is, dan kan er met quasi-zekerheid gezegd worden dat Corneille van den Burggraaff de vader is van Napoleon Becker. Corneille van den Burggraaff zou ook voor het kapitaal van de firma Dero-Becker kunnen hebben gezorgd, hij was immers een tabaksfabrikant.⁶¹ De relatie is ook interessant omdat Léon Becker bij Guillaume Philidor van den Burggraaff zijn stiel kan hebben geleerd. Voorlopig kan alleen met zekerheid gesteld worden dat de moeder van Napoleon Becker in 1805 weduwe was en Corneille van den Burggraaff weduwnaar.

⁵⁵ “Van den Burggraaff, Guillaume-Philidor (1820 ca – 1841).” *BALaT KIK-IRPA*: z.p. http://balat.kikirpa.be/lithographes/fiches/Van_den_Burggraaff_Guillaume-Philidor.htm, laatste toegang op 15 augustus 2017.

⁵⁶ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, huwelijken 1817, bijlage: doopakte van de bruidegom Guillaume Philidor vanden Burggraaff, (augustus 1787).

⁵⁷ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel (XI)*, overlijdens 1803, Marie Marthe Spruyt (7 juli 1803): akte 2510.

⁵⁸ Brussel, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Burgerlijke stand Brussel*, overlijdens 1814, Corneille van den Burggraaff (7 februari 1814): akte 577.

⁵⁹ Massin, *Bruxelles Qui est Qui en 1812*, 34.

⁶⁰ Massin, *Bruxelles Qui est Qui en 1812*, 934.

⁶¹ Massin, *Bruxelles Qui est Qui en 1812*, 34..

1.3. Twee portretten geschonken door Mme de Ro-Becker aan het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in 1909

In een museumcatalogus van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van België uit 1928 zijn twee portretten van de Belgische kunstenaar Henri van der Haert (1790-1846) opgenomen.⁶² Het gaat om de portretten *Portrait d'homme (Monsieur N.B.)* en *Portrait de femme (Madame N.B.)* (Afb. 4 en 5). Van der Haert vervaardigde deze tekeningen *aux trois crayons* in 1841. Opvallend is dat deze geschonken zijn door Mme de Ro-Becker, ter nagedachtenis van Mm. Léon Becker in februari 1909. Twee vragen kunnen hier gesteld worden: Wie is Mme de Ro-Becker, en wie zijn de personen afgebeeld op deze portretten? Door het archivalisch onderzoek uit het vorige gedeelte kan hier antwoord op worden gegeven. Mme de Ro-Becker is Berthe Becker, de dochter van Léon Becker. Dit is te zien aan de dubbele achternaam die ze draagt, namelijk Becker en Dero. Deze naam kreeg ze door haar huwelijk met Victor De Ro. De personen afgebeeld op de portretten zijn de vader van Léon Becker, namelijk Napoleon Becker (N.B.) en Eugenia Ernestina Ghislina Van Bellinghen. Ze waren net vijftien jaar gehuwd toen de krijttekeningen werden gemaakt. De dochter van Léon Becker, Berthe Becker, schonk dus de portretten van de ouders van Léon Becker aan het museum.

1.4. Conclusie

In het eerste gedeelte van dit hoofdstuk werd de familiegeschiedenis van Léon Becker uitgebreid weergegeven en voorzien van een stamboom. Hier werd gebruik gemaakt van archiefdocumenten. Een aantal opmerkelijke zaken vonden plaats. Er werd twee keer hertrouwd binnen dezelfde (half)familie. Het viel ook op dat kunstenaars en wetenschappers nooit ver weg te denken zijn binnen de familiale kringen van Léon Becker. Daarnaast werden verschillende kunstenaarsbiografieën geanalyseerd. De biografie van Henri Hymans was de meest invloedrijke. Paul Piron vermeldt als enigste Berthe Becker, die ook kunstenares was. Hierna werd de *Bibliographia Araneorum* van Pierre Bonnet besproken. Dit is de meest volledige biografie die over Léon Becker is geschreven. Het vermeldt, naast de natuurwetenschappelijke

⁶² Hyppolyte Fierens-Gevaert en Arthur Laes, *Musées royaux des beaux-arts de Belgique: catalogue de la peinture moderne*. mus.cat., Brussel, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten (Brussel: impr. de Weissenbruch, 1928).

activiteiten, ook het leven van Becker als een kunstschilder. Als laatste werd in dit gedeelte een analyse gemaakt van de tentoonstellingscatalogi van de Société naar de woonplaatsen van Léon Becker. Het viel op dat Léon Becker op vijf verschillende plaatsen gewoond heeft, met een nog onbekend adres in Auderghem. Twee van de adressen lagen dicht bij het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

In het tweede gedeelte van dit hoofdstuk werd onderzoek gedaan naar de firma en uitgeverij Dero-Becker. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat Napoleon Becker samen met zijn halfbroer Carolus De Ro de firma hebben uitgebaat. Dit met zowel een filiaal in Brussel als in Parijs. Léon Becker was hier ook bij betrokken (*Dero-Becker fils*). Henri Hymans vermeldt kunsthandelaar “Dero Becker” als vader van Léon Becker. Dit heeft dus enige nuancering nodig. Correcter is: Leon Becker, zoon van Napoleon Becker, filiaalhouder van de uitgeverijfirma en drukkerij Dero-Becker. Een publicatie met werken van Madou gaf hetzelfde adres weer voor Napoleon Becker en de lithograaf Guillaume Philidor van den Burggraaff. Deze relatie werd verder onderzocht, met als conclusie een hypothese dat zij dezelfde vader delen. Hier is echter nog verder archiefonderzoek voor nodig. Léon Becker heeft mogelijk de stiel geleerd bij Guillaume Philidor van den Burggraaff.

Als laatste werd de herkomstgeschiedenis van twee portretten vervaardigd door Henri van der Haert in 1841, en geschonken door Mme de Ro-Becker in 1909, bekeken. Twee vragen konden worden opgelost door het archivalisch onderzoek naar de familiegeschiedenis, eerder gevoerd in dit hoofdstuk. De schenker blijkt de dochter van Léon Becker te zijn, namelijk Berthe Becker. De personen afgebeeld op de portretten zijn de ouders van Léon Becker, die de portretten waarschijnlijk lieten maken voor hun vijftiende huwelijksverjaardag.

II. LÉON BECKER ZIJN ARTISTIEKE LOOPBAAN

*Brussel is een paradijs voor schilders [...] Schilders als Madou, Gallait, Wauters en Clays zijn de trots van de stad en leven hier als prinsen. En ook de andere kunstenaars wonen hier niet, zoals hun kunstbroeders in Parijs, als bohémiens, maar ieder in een eigen huis.*⁶³

Lord Ronald Gower, 1875

Brussel, het paradijs voor schilders in de negentiende eeuw, wordt in het dit hoofdstuk besproken. Hiervoor werd gebruikt gemaakt van een meer klassieke literatuurstudie. In het eerste gedeelte worden de algemene artistieke tendensen kort toegelicht. Hieronder bevindt zich het verenigingsleven, waar ook Léon Becker in vertegenwoordigd was. Hij was lid van de *Société royale belge des Aquarellistes* en de *Société Internationale des Beaux-Arts de Londres*. Deze verenigingen worden aangehaald, en de rol die Becker bij beiden gespeeld heeft. Hierna wordt Léon Becker zijn artistiek netwerk bekeken. Als laatste onderdeel van dit hoofdstuk wordt het oeuvre van Léon Becker besproken. In de bijlage is een tabel (Tabel 3) opgenomen van al de aquarellen en schilderijen die van hem zijn teruggevonden.⁶⁴

2.1. Het artistieke verenigingsleven in Brussel

België wist zijn nationale onafhankelijkheid te veroveren door de opstand van augustus-oktober 1830. De jonge natie trok veel nieuwe bewoners aan. In 1830 had Brussel ca. 100 000 inwoners, in 1880 was dat opgelopen tot 162 500. De stad bloeide. Dit was trouwens niet enkel een verschijnsel in Brussel, overal in Europa was er sprake van een relatieve groei.⁶⁵ Terwijl de heersende burgerij steeds rijker werd, bleef de arbeidsklasse politiek monddood en verstoken van de economische welvaart.⁶⁶ De aantrekkingskracht van Brussel kan deels verklaard worden door de economische groei die België doormaakte. Door de aanleg van het spoorwegennetwerk,

⁶³ Saskia De Bodt, *Halverwege Parijs. Willem Roelofs en de Nederlandse schilderskolonie in Brussel. 1840-1890* (Gent: Snoeck-Ducaju & Zoon, 1995), 7.

⁶⁴ Zie Volume II: Bijlage 4.

⁶⁵ De Bodt, *Halverwege Parijs*, 35.

⁶⁶ Liliane Dewachter, *Mo(u)vements. Kunstenaarsbewegingen in België van 1880 tot 2000*, tent.cat., Antwerpen, NICC (Wetteren: Cultura, 2000), 11.

dat vanaf 1834 in een snel tempo werd aangelegd, kon België genieten van de lage prijzen in andere Europese landen. Hierdoor konden de metaalindustrie en de koolmijnen groeien.⁶⁷

Dit werkte positieve ontwikkelingen voor het kunstleven in Brussel in de hand. Brussel stond internationaal bekend om zijn Academie.⁶⁸ Deze was georganiseerd naar het Franse model, waarin onderlinge wedijver centraal staat. In 1851 organiseren de Belgen het Salon. Dit was een belangrijke stap in de ontwikkeling van het kunstleven in België.⁶⁹ België kon kunstenaars uit andere landen uitnodigen om hieraan deel te nemen. Geen andere land lijkt beter geplaatst dan België, voor een dergelijke grote manifestatie, zowel door zijn geografische ligging als door de welvaart en de rust die het dankzij zijn instellingen heeft verworven. Op internationaal vlak organiseerde België verschillende wereldtentoonstellingen tussen 1850 en 1914. De eerste vond plaats in Antwerpen (1885 en 1894). Daarna was Brussel aan de beurt (1897 en 1910). Vervolgens Luik (1905) en Gent (1913). De wereldtentoonstellingen gaven een beeld van vooruitgang op alle domeinen van de menselijke bedrijvigheid.⁷⁰

Daarnaast werden jaarlijks salons gehouden. Dit werd om het jaar afwisselend gedaan in Brussel, Antwerpen en Gent.⁷¹ De Brusselse salons konden vergeleken worden met de Parijse salons op vlak van inhoud en tentoongestelde werken. In 1868 werden buitenlandse kunstenaars uitgenodigd op de tentoonstelling die in september haar deuren moest openen. Ook Léon Becker nam hier aan deel.⁷² Naast deze triënnales, ontstond er ook een alternatief kunstencircuit, namelijk *cercles* en *sociétés*. Deze kunstkringen stonden vaak onder bescherming van politieke of artistieke personaliteiten.⁷³ Ze boden kunstenaars een plek om hun werken tentoon te stellen buiten de Academie. Reeds in 1846 verschenen in Brussel vrije ateliers. Deze hadden vaak een anti-academisch programma.⁷⁴

⁶⁷ De Bodt, *Halverwege Parijs*, 12.

⁶⁸ De Bodt, *Halverwege Parijs*, 32.

⁶⁹ Anne Pingeot en Robert Hoozee, *Parijs-Brussel, Brussel-Parijs. réalisme, impressionisme, symbolisme, art nouveau. De artistieke dialoog tussen Frankrijk en België, 1848-1914*, tent.cat., Parijs, Galeries Nationales du Grand Palais/ Gent, Museum voor Schone Kunsten (Antwerpen: Mercatorfonds, 1997), 42.

⁷⁰ Pingeot, *Parijs-Brussel, Brussel-Parijs*, 53.

⁷¹ Pingeot, *Parijs-Brussel. Brussel-Parijs*, 42.

⁷² Pingeot, *Parijs-Brussel. Brussel-Parijs*, 47; Piron, *De Belgische beeldende kunstenaars van de 19e tot de 21e eeuw*, 112.

⁷³ Pingeot, *Parijs-Brussel. Brussel-Parijs*, 48.

⁷⁴ Dewachter, *Mo(u)vements*, 11.

2.1.1. *La Société royale belge des Aquarellistes*

*Ik hou van Aquarellen, omdat niemand er “bekwaam” in kan zijn [...] Niets is zo charmant als onbevangenheid wanneer men aan ingenieusheid gewend is. En onbevangenheid bepaalt de waarde van de aquarel.*⁷⁵

Camille Lemonier, 1872

La Société royale belge des Aquarellistes (Société) werd opgericht in 1856 te Brussel.⁷⁶ Het doel van de Société was het aanmoedigen en ontwikkelen van waterverfschilderkunst in België.⁷⁷ De vereniging had slechts één voorganger, namelijk de Engelse *Water Colour Society*. Zij had dus een belangrijke rol in de verspreiding van de aquarel in West-Europa. De Société was bij de oprichting een elitair, besloten gezelschap dat in de eerste jaren voor de *membres effectifs* een limiet van twintig hanteerde. Later, toen de tentoonstellingen veel succes hadden, werden dat er dertig en vervolgens veertig. Het belangrijkste doel van de vereniging was het organiseren van een jaarlijkse aquarellententoonstelling in Brussel. Ook buitenlandse aquarellisten werden uitgenodigd. Wanneer deze meededen, werden deze beschouwd als *membres honoraires*.⁷⁸

In 1870 mocht de vereniging *Royale* aan hun naam toevoegen. De jaarlijkse tentoonstelling vond plaats in verschillende tentoonstellingsruimtes. In het begin stelde de vereniging vooral tentoon in privégebouwen. In 1859 was de vereniging voor het eerst te gast in het Hertogelijk Paleis. Na de opening van het Paleis voor Schone Kunsten werden de jaarlijkse salons van de Société enkel nog in deze ruimte georganiseerd. Vanaf 1890 kreeg de vereniging verschillende zalen ter beschikking in het Modern Museum aan het Museumplein tot in 1913. Het is dan ook vanzelfsprekend dat de vereniging nauwe banden zal ontwikkelen met het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Brussel. De tentoonstelling was elk jaar voorzien van een catalogus die

⁷⁵ Joost De Geest, “Aquarelkunst na 1800 - de zin in een gekleurde waterdruppel.” *OKV* 46, 4 (2008): z.p., <http://www.tento.be/OKV-artikel/aquarelkunst-na-1800-de-zin-een-gekleurde-waterdruppel>, laatste toegang op 10 augustus 2017.

⁷⁶ De Bodt, *Halverwege Parijs*, 83.

⁷⁷ Anne Adriaens-Pannier, “De evolutie van de waterverfschilderkunst onder Henri Cassiers.” In *Henri Cassiers 1858-1944*, uitg. door Tony Oost en Iris Kockelbergh, 17-29 (Antwerpen: Pandora, 1994), 21.

⁷⁸ Saskia De Bodt, *Brussel kunstenaarskolonie. Nederlandse schilders 1850-1890* (Gent: Snoeck-Ducaju, 1995), 91.

de naam en het adres van elke kunstenaar vermeldde, samen met de lijst van de geëxposeerde werken.⁷⁹

Uit interne discussies uit de jaren 70 blijkt dat de leden er verschillende opvattingen op nahielden, zo vermeldt Saskia de Bodt. De voorzitter Jean-Baptiste Madou pleitte voor betere ingerichte ruimtes en een beperking van het aantal ingezonden werken. Dit wil zeggen kwaliteit boven kwantiteit. Daarop kwam een discussie binnen de vergadering op 5 januari 1873 van de Société. Léon trok een vergelijking met Engeland en stelde dat de Engelse tentoonstellingsruimtes niet groter waren dan de Belgische, maar wel vier tot vijf keer zoveel tekeningen bevatten. Daarop zeiden twee andere leden van de Société dat een tekening op de tweede rij soms al als verloren beschouwd moet worden, laat staan dat de derde en de vierde rijen nog te zien waren. In Brussel koos men uiteindelijk voor een rustige opstelling en de mogelijkheid tot het inzenden van grotere bladen. Tegelijk koos men ook voor een groot aantal deelnemers en een evenwichtige verdeling tussen het aantal werken.⁸⁰

In de tabel in bijlage (Tabel 3) is te zien dat Léon Becker verschillende malen zijn werk heeft tentoongesteld op de exposities van de Société.⁸¹ Hiervoor werd een systematisch onderzoek gevoerd met alle beschikbare catalogi van de Société. Zijn werk is terug te vinden in 16 catalogi. Andere jaren komt zijn naam wel voor, maar stelde hij niets tentoon. Zijn naam komt als eerste voor in 1865 als *membre honoraire*.⁸² Daarnaast was hij voornamelijk aanwezig als *membre effective*. In de catalogus van 1908 komt zijn naam een laatste maal voor als *membre honoraire*, in 1909 sterft hij.⁸³ Ook de dochter van de kunstschilder, Berthe Becker, komt geregeld voor in de catalogi van de Société. Dit een eerste maal in 1867, vermeld als *membre associé*.⁸⁴

⁷⁹ Adriaens-Pannier, *Henri Cassiers 1858-1944*, 22; *Société royale belge des Aquarellistes. 1856-1906. Exposition retrospective*, tent.cat., Brussel, Locaux du cercle artistique et littéraire de Bruxelles (Brussel: Imprimerie Goosens, 1906).

⁸⁰ De Bodt, *Brussel kunstenaarskolonie*, 97.

⁸¹ Zie Volume II : Bijlage 4.

⁸² *Société royale belge des Aquarellistes* (1865).

⁸³ *Société royale belge des Aquarellistes* (1908).

⁸⁴ *Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 9me exposition annuelle*, tent.cat., Brussel, Palais ducal (Brussel: Imprimerie Bols-Wittouck père, 1867).

Hiernaast werden er **krantenartikelen** bestudeerd. In een artikel uit 1867 wordt de negende tentoonstelling van de Société besproken.⁸⁵ Er werden in het totaal 188 werken tentoon gesteld. De auteur vermeldt dat Léon Becker vooruitgang maakt. Zijn werk *Fileur* is superieur in vergelijking met zijn werken van vorig jaar. Hij beschrijft het werk als volgt: *Sa pauvre vieux bonhomme, seul dans sa pauvre cabane campinoise, où un jour douteux filtre péniblement à travers de petits carreaux obscurcis par la fumée, ne laisse pas d'avoir une certaine poésie.* Met deze woorden kan een goed beeld gevormd worden van deze aquarel. Becker stelt nog twee gelijkaardige werken tentoon.

In 1870 wordt Léon Becker genoemd als deelnemer van de elfde tentoonstelling van de Société, die op dat moment open was in de Botanische tuin.⁸⁶ Er wordt beschreven hoe er in de serre aan het plafond een wit gaas werd bevestigd dat de zon diende te temperen. Becker is als eerste vertegenwoordigd met negen werken, waaronder de fabel van *Cigale et la Fourmi*. Deze fabel, geschreven door Jean de La Fontaine, gaat over een mier en een sprinkhaan. De beschrijving gaat als volgt: *Ce sont là de ces plaisanteries plus en moins artistiques, parfaitement inoffensives au fond, et que le visiteur peut trouver bonnes ou mauvaises, à son gré.* Hier blijkt al de natuurwetenschappelijke interesse van Léon Becker in de insectenwereld. De auteur van het artikel heeft het meeste lof over *Un coin d'Auderghem*, het heeft namelijk geen negatieve punten op het vlak van kwaliteit.

De krant *La Meuse* vermeldt de tentoonstelling van de Société in 1871.⁸⁷ Léon Becker is aanwezig met negen werken. Zijn werk, *Soleil couchant* (Afb. 6), wordt tijdens een bezoek van koning Leopold II aangekocht voor in de Koninklijke Collectie. Vandaag de dag maakt het daar nog steeds deel van uit. Het werk hangt in het buitenverblijf van de koninklijke familie in Château Royal de Ciergnon.⁸⁸ De auteur beschrijft het werk als *vu de près, est impossible ; de loin, au contraire. L'effet est vigoureux, saisissant.* Het werk toont een boslandschap met kale bomen. In het midden van de aquarel zien we een bospad dat van onder naar boven gaat en uitmondt bij een meer achter het bos. Op het weggetje staat een jonge reebok. De borstelvegen

⁸⁵ Société Belge des Aquarellistes (1867, 25 april). *Journal De Bruxelles*, p 1.

⁸⁶ Feuilleton de l'Echo Du Parlement Belge: exposition de la Société royale belge des Aquarellistes (1870, 31 mei). *L'Echo Du Parlement*, p. 1.

⁸⁷ Chronique des Arts (1871, 12 juli). *La Meuse*, p. 2.

⁸⁸ "Paysage d'hiver - Soleil couchant." BALaT KIK-IRPA: z.p., laatste toegang op 9 augustus 2017. <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=B152635&objnr=20022908&nr=5>.

zijn impressionistisch en vlug. De afmetingen zijn 27 x 17 cm. Over het kleurgebruik kan niet veel gezegd worden, vermits er enkel een zwart-witfoto beschikbaar is.

Verder beschrijft de auteur Becker zijn andere werken aanwezig op de tentoonstelling: *La Veille des Rois es tune composition à la fois drôle et intéressante. Dans La Garde chasse, l'aspect du bois, dépouillé par l'hiver, cette nuit éclairée par la réverbération de la lune sur neige, le sentiment général de froid et de tristesse sont bien rendus et n'était la teinte fantaisiste de la lune, ce tableau serait presque irréprochable.* Ook al zijn er van de meeste van deze werken geen afbeeldingen beschikbaar, toch kan er zich een goed beeld worden gevormd door deze beschrijvingen. Daarnaast geven ze een waardebeoordeling van Beckers oeuvre in zijn tijd weer. Daarom zijn deze krantenartikelen belangrijk.

2.1.2. *La Société Internationale des Beaux-Arts de Londres*

La Société Internationale des Beaux-Arts de Londres werd opgericht in 1865 door Léon Gauchez. Het doel van deze vereniging was om verschillende artiesten van verschillende landen aan te trekken om een nieuwe impuls te geven aan het milieu van Schone Kunsten. Er zijn verschillende Belgische leden, waaronder Louis Gallait, Léon Becker, Henri Hymans, Jean-Baptiste Madou.⁸⁹ De vereniging bleef actief tot 1868. De *Chronique Internationale des Beaux-Arts* was het klankbord van de vereniging tussen 1868 en 1866. Dit was belangrijk voor de activiteiten. Alle tentoonstellingen zijn ook verkooptentoonstellingen om artiesten de kans te geven om hun oeuvre te verkopen aan een groot publiek zonder tussenkomst van de regering.⁹⁰ De eerste tentoonstelling vond plaats in Londen in maart 1866. Er waren 68 oeuvres aanwezig van Belgische kunstenaars.⁹¹ In de herfst van 1866 werd de tweede tentoonstelling

⁸⁹ Ingrid Goddeeris, "Forward! – Selfhelp. – Self-respect: Léon Gauchez (1525-1907) et la Société Internationale des Beaux-Arts de Londres." In *Animateur d'art: dealer, collector, critic, publisher ... The animateur d'art and his multiples roles. Pluridisciplinary research of these disregarded cultural mediators of the 19th and 20th centuries*, uitg. door Ingrid Goddeeris en Noémie Goldman, 141-155 (Brussel: Koninklijke Musea voor Schone Kunsten 2015), 144.

⁹⁰ Goddeeris, "Forward! – Selfhelp. – Self-respect: Léon Gauchez (1525-1907) et la Société Internationale des Beaux-Arts de Londres." In *Animateur d'art: dealer, collector, critic, publisher ... The animateur d'art and his multiples roles. Pluridisciplinary research of these disregarded cultural mediators of the 19th and 20th centuries*, 149.

⁹¹ Vermits Léon Becker lid was van deze vereniging, is het mogelijk dat ook zijn werk hier te zien is. Er is helaas niet veel bronmateriaal voor handen.

georganiseerd in Londen. De derde tentoonstelling vond plaats op het einde van 1866, in Brighton. Een vierde tentoonstelling vond plaats in Brussel in 1867.⁹²

2.2. Het artistieke netwerk rond Léon Becker

In dit hoofdstuk worden de meest invloedrijke personen toegelicht uit Léon Beckers artistieke carrière. Als zoon van de uitgeverij en kunshandel Dero-Becker kwam Léon Becker uit een artistiek milieu. Het is mogelijk dat de jonge Becker gestimuleerd werd hierdoor. Léon Becker leerde schilderen aan de Academie van Brussel. Hij was ingeschreven van 1840 tot 1847.⁹³ Hij was leerling van **François Joseph Navez** (1787-1869). Navez genoot zijn opleiding aan de Academie te Brussel van 1802 tot 1808. In Parijs kwam hij sterk onder invloed te staan van het neoclassicisme van Jacques-Louis David (1748-1825).⁹⁴ Hij is het meest bekend om zijn portretten. De onderwerpen van zijn schilderijen zijn historieschilderkunst, religieuze composities en genrestukken. Na zijn terugkeer uit Italië leidde hij een atelier te Brussel. Daarna was hij zowel leraar als directeur van de Academie te Brussel.⁹⁵

Na zijn leerperiode bij François Joseph Navez ging Becker werken in het vrije atelier van **Jean-Baptiste Madou**. Zijn atelier, op het naar hem genoemde plein in Sint-Joost-Ten-Node, was één van de markantste kunstenaarswoningen in Brussel.⁹⁶ Jean-Baptiste Madou (1796-1877) beschikte, net zoals Becker, over meerdere artistieke vaardigheden. Hij was schilder, tekenaar, aquarellist, etser, lithograaf en illustrator. Het beoefenen van meerdere genres is een typisch kenmerk voor de negentiende-eeuwse kunstenaar. Hij kreeg een opleiding aan de Academie te Brussel. Madou was werkzaam als tekenaar en kaligraaf bij de topografische afdeling van het leger. Nadien was hij ook leraar tekenen aan het Hof. Op 46-jarige leeftijd begon hij zijn debuut als schilder. Madou schilderde onder andere genretaferelen. Hier heeft hij mogelijk invloed

⁹² Goddeeris, "Forward! – Selfhelp. – Self-respect: Léon Gauchez (1525-1907) et la Société Internationale des Beaux-Arts de Londres." In *Animateur d'art: dealer, collector, critic, publisher ... The animateur d'art and his multiples roles. Pluridisciplinary research of these disregarded cultural mediators of the 19th and 20th centuries*, 151-152.

⁹³ *Académie Royale des Beaux-Arts de Bruxelles. 275 ans d'enseignement. 275 jaar onderwijs aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Brussel* (Gent: Snoeck-Ducaju & Zoon, 1987), 444.

⁹⁴ Thieme Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, 101.

⁹⁵ Piron, *De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw*, 999.

⁹⁶ Joost De Geest, "Aquarelkunst na 1800 - de zin in een gekleurde waterdruppel." *OKV* 46, 4 (2008): z.p., <http://www.tento.be/OKV-artikel/aquarelkunst-na-1800-de-zin-een-gekleurde-waterdruppel>, laatste toegang op 10 augustus 2017.

gehad op Léon Becker. Verder zijn de onderwerpen uit Madou's oeuvre landelijke en volkse toneeltjes, familie- en herbergtaferelen. Deze hadden vaak een humoristische inslag. Jean-Baptiste Madou werd in 1855 voorzitter van de Société.⁹⁷

Léon Becker werkte hiernaast ook in het vrije atelier van **Louis Gallait** (1810-1887). Gallait beoefende tevens meerdere disciplines: schilder, aquarellist en lithograaf. Gallait volgde zijn opleiding aan de Academie van Doornik. In 1834 reisde Louis Gallait naar Parijs. Hij werkte vaak in het Louvre en hiernaast vervaardigde hij opdrachten voor Versailles. Hij is het meest gekend om zijn monumentale doeken die fragmenten uit de Belgische nationale geschiedenis tonen. Daarnaast bestaat zijn oeuvre uit genretaferelen en portretten. Hij was een belangrijke vertegenwoordiger van de romantische school. Samen met Navez was hij één van de onbetwiste leiders van de Belgische Schildersschool in deze periode.⁹⁸ De academische loopbaan en zijn lessen in maar liefst twee vrije ateliers in Brussel, getuigen zowel van een artistieke ambitie (met blijkbaar ook een noodzaak aan een niet-academische vorming) als van een talent.

Henri Hymans (1836-1912) was een grote naam op het vlak van de kunstgeschiedenis in deze periode. Gedurende vijftig jaar becommentarieerde hij de hedendaagse kunstscène en de toenmalige tentoonstellingen. Hij hield zich voornamelijk bezig met de gravure. Hij was hoofdcurator van de Koninklijke Bibliotheek van België, professor kunstgeschiedenis en kunstcriticus. Hymans schreef mee aan de *Biographie Nationale*. Hiernaast schreef hij biografieën over kunstenaars zoals Pieter Bruegel de Oude (1890-1891) en Quinten Matsys (1888). Henri Hymans werkte ook mee aan buitenlandse tijdschriften en seriewerken, zoals de *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler* door Ulrich Thieme en Felix Becker (supra). In 1920-1921 werd zijn compleet werk postuum uitgegeven door zijn vrouw, Fanny Hymans-Cluysenaar.⁹⁹ De kans is zeer groot dat Hymans en Becker elkaar hebben gekend. Hymans schreef namelijk een biografie over hem waarbij hij persoonlijke bronnen gebruikte, én hij was secrétaire honoraire van de Société. Hymans en zijn vrouw bezaten minstens twee werken van Léon Becker, namelijk *Wachtend in een stal* (Antwerpen, Koninklijk Museum voor Schone

⁹⁷ Piron, *De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw* (deel 2), 890.

⁹⁸ Thieme en Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart. unter mitwirkung von 320 fachgelehrten* (deel 13), 101; Piron, *De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw* (deel 1), 581.

⁹⁹ M.D. "Hymans, Henri." *Dictionary of Art Historians*: z.p., <https://dictionaryofarthistorians.org/hymansh.htm>, laatste toegang 6 augustus 2017.

Kunsten, 1870) en *Avondrood. Vijver van het Rood Klooster bij Brussel* (Antwerpen, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, 1870). Deze werken schonken zij aan het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen (Afb. 7 en 8).

2.3. Léon Beckers oeuvre: aquarellen en schilderijen

Léon Becker was een bekende aquarellist, daarnaast maakte hij ook nog verschillende olieverfschilderijen. Hiernaast stond hij ook bekend als graveur en illustrator, dit wordt echter in een volgend hoofdstuk opgenomen. In de tabel in bijlage zijn **122** werken van hem opgenomen (Tabel 3).¹⁰⁰ Van deze 122 werken, zijn er zeker 71 aquarellen en 26 olieverfschilderijen. Door het gebrek aan informatie, en het enkel kunnen terugvallen op een titel, kunnen bepaalde werken hetzelfde zijn. Hierover kan pas uitsluitsel komen als de werken worden teruggevonden. Dit kan bijvoorbeeld doordat werken opduiken op veilingen. Als de afmetingen bekend zijn, kan er vaak ook al worden vastgesteld of bepaalde werken, die dezelfde titel dragen, hetzelfde zijn of niet (infra). Er zijn **19** afbeeldingen teruggevonden.¹⁰¹ Deze werken van Léon Becker worden besproken per onderwerp, namelijk landschappen (en stadsgezichten), genretaferelen en werken met dieren en insecten. De grafiek in bijlage geeft een overzicht van het aantal werken per jaar weer.¹⁰² Het jaar 1868 is een productief jaar met 8 werken. In de periode tussen 1864 en 1880 lijkt Becker het meeste aantal werken te hebben vervaardigd. Hierna zijn 1895, 1896 en vooral 1897 nog drie productieve jaren.¹⁰³

Het grootste deel van Léon Beckers oeuvre omvat **landschapsschilderkunst**. Met een duidelijke keuze voor het landschap als één van zijn principiële thema's vond hij aansluiting bij het pleinairisme van het midden van de negentiende eeuw. De grootte van de werken verschillen van een A4-formaat tot landschappen van 170 cm. breed. De kleine werken werden waarschijnlijk gemaakt als hij erop uit trok. De grote werken zijn waarschijnlijk in zijn atelier gemaakt. Er kan worden aangenomen dat Léon Becker veel reisde. Zo schilderde hij

¹⁰⁰ Zie Volume II: Bijlage 4.

¹⁰¹ De werken met een afbeelding zijn in de tabel weergegeven met een asterisk (*).

¹⁰² Zie Volume II: Bijlage 5; Als de werken uit een tentoonstellingscatalogus komen, is de datum vaak een indicatie. Het werk kan namelijk opnieuw tentoon zijn gesteld.

¹⁰³ Een 0 wil zeggen dat er van dat jaar geen werken gevonden zijn. Dit wil uiteraard niet zeggen dat er van dit jaar geen werken bestaan.

verschillende landschappen in Italië (Venetië, Bellagio, Genova (Afb. 9), San Remo, Napels, Firenze), Spanje, Zwitserland en Duitsland. Maar ook in België zocht hij het groen op. Zo zijn er werken te vinden die zijn geschilderd in de Kempen, Dinant, Genk, Kalmthout en de Ardennen. Hij schilderde ook enkele steden, zoals Brussel en Mechelen (Afb. 10). Om aan de drukte van de stad te ontsnappen, trok hij waarschijnlijk naar zijn woning in het groene Auderghem. Deze gemeente komt ook herhaaldelijk voor in zijn werk.

Vallée du Bocque à Yvoir: Het valt vooral op hoeveel verschillende werken hij schilderde in Dinant, met name de Bocqvallei bij de Yvoir. Van de 122 werken die zijn teruggevonden, dragen er vijf deze titel. Dit zijn zeker vier verschillende werken, dit is te zien aan de afmetingen. Verder maakte hij hier ook veel studies. Het eerste werk, uit 1873, bevindt zich in een privécollectie in Genk (Afb. 11). Het werk is 33 op 52 cm groot. Een tweede werk stamt uit hetzelfde jaar, en wordt bewaard in Dinant zelf (Afb. 12). Het werk meet 40 op 50 cm. Het derde werk is een olieverfschilderij uit 1874 (Afb. 13). Het werk is 80 op 50 cm groot. Het vierde werk stamt uit 1876 en meet 60 op 100 cm. Een aquarel uit 1874 draagt ook dezelfde titel, helaas is over dit werk niet meer informatie beschikbaar. Van het laatste werk, dat tevens het grootste is, is geen afbeelding terug te vinden. Er kan wel vastgesteld worden dat het een ander werk is dan de vorige vier, vermits het andere afmetingen heeft.

De drie werken waarvan een afbeelding is teruggevonden, tonen drie verschillende standpunten. In het eerste werk staat een stenen brug centraal. Het kleurgebruik is redelijk donker, een grote luchtpartij overheerst. Aan de rechterkant staan twee grote bomen. De rechterkant werpt een blik op de vallei die nog te komen staat. Het werk is onderaan rechts gesigneerd met L. Becker. Van het tweede werk werd enkel een zwart-witfoto gevonden. Twee koeien staan op het middenplan, ze rusten onder een boom. Links en rechts zijn bomen te zien, er is weer een grote luchtpartij. Het werk is onderaan gesigneerd met L. Becker. Hiernaast lijkt de naam van zijn dochter te staan. Berthe Becker heeft ook verschillende werken geschilderd in de Bocquevallei, mogelijk gingen ze er dus samen naartoe.¹⁰⁴ Het derde werk is een olieverfschilderij. Het toont een wegje, waar geiten naast lopen te grazen. Naast een monumentale rotswand, die het merendeel van de compositie uitmaakt, stijgen enkele vogels op. Op het achterplan lijkt een inham met een meer te zien te zijn. Er worden donkere, aardse

¹⁰⁴ Verschillende werken van Berthe Becker zijn terug te vinden in de veilingcatalogus: Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.

kleuren gebruikt. Het werkt draagt in de rechterbenedenhoek de handtekening van de kunstenaar. Léon Becker werkte met losse penseelstreken, zijn stijl is aan de impressionistische kant.

Avondrood. Vijver van het Rood Klooster bij Brussel: Dit is een aquarel uit 1870 met de afmetingen 232 op 325 mm (Afb. 8). Het werk is geschonken aan het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van Antwerpen door Fanny Hymans-Cluysenaar, de vrouw van Henri Hymans in 1912.¹⁰⁵ Er is een helling afgebeeld met bomen aan een meer. Léon Becker speelt met licht en reflectie. Waar de bomen stoppen, begint de vijver en de bomen gaan verder in de reflectie. Enkele zonnestrallen weten nog een weg te banen door de donkere wolken. Becker maakt subtiel gebruik van de kleur rood bij de ondergaande zon. Er zijn al enkele sterren te zien aan de hemel, geel aangestipt. Voor de rest zijn de kleuren donker. Het werk is links onderaan gesigneerd met L. Becker.

Belgian street scene: Dit schilderij uit 1884 is vervaardigd uit olieverf op doek en meet 55 op 40 cm (Afb. 14). Op het werk is een straatatfeerel uitgebeeld. Er wordt een blik geworpen in een smal straatje in een stad, links en rechts zijn huizen afgebeeld. Een vrouw staat aan de deuropening van het witte huis aan de linkerkant. Ze heeft een kindje in haar armen. Het lijkt alsof ze net klaar is met de straat voor haar deur schoon te maken, aangezien er een borstel tegen de muur leunt. In het straatje bevindt zich ook nog een varken. Deze is van de stro aan het eten bij een houten constructie, wat mogelijk een stal is. Verder in de straat loopt een dame de andere richting uit. Er zijn ook kippen te zien. In de achtergrond is een helling weergegeven met bomen, waarboven een zwerm vogels vliegt. Het valt meteen op dat het kleurgebruik in dit werk helderder is dan in Becker zijn voorgaande werken. Vooral de helderblauwe lucht, het roze varken en de gevel van het witte huis vallen op.

Marais de Langerloo, Genck: Dit olieverfschilderij op doek dateert uit 1900 en bevindt zich nu in een privécollectie te Genk (Afb. 15). Het stamt uit een late periode in Beckers oeuvre. De afmetingen bedragen ca. 40 op 30 cm. Het schilderij beeldt het moeras bij Langerloo uit. Ondanks de grootte van dit werkje, beeldt het een prachtig landschap af. De luchtpartij bedraagt twee derde van het doek. De rest wordt ingenomen door het landschap. Léon Becker speelt met

¹⁰⁵ “Avondrood. Vijver van het Rood Klooster bij Brussel.” *BALaT KIK-IRPA*: z.p., laatste toegang op 1 augustus 2017, <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M130227&objnr=95771&nr=1>.

borstelstreken en details. Er kan enkel worden vermoed wat voor figuren er zijn afgebeeld door de impressionistische stijl. De wolken reflecteren op het water van het moeras, dat oplicht. Aan het moeras drinken enkele koeien van het water. Over het moeras vliegt een grote vogel. Links in de verte op het achterplan lijkt een kerktoren te staan. Het kleurgebruik is donker, met enkele oplichtende kleuren zoals het geel van het gras, het frisse groen in de verte. Op enkele plaatsen zijn er ook rode bloemen. Het schilderij lijkt een impressie weer te geven, alsof de schilder dit ter plekke heeft vervaardigd voordat het moment voorbij was.

Watermolen en het hooien van het platteland te Genk: Dit schilderij is vervaardigd uit olieverf op doek (Afb. 16). De afmetingen zijn 124 op 170 cm, wat groot is vergeleken met zijn andere werken. Het werk bevindt zich in het Emile Van Dorenmuseum in Genk. Op het werk staat een watermolen afgebeeld. Op een weg, rechts naast deze molen, komt een kar voorbij. De kar wordt vooruit getrokken door een paard. Op de weg zijn duidelijk meer karrensporen te zien. Rechts van deze weg bevindt zich het platteland. In de achtergrond zijn mensen bezig met de hooimijten te oogsten en te vervoeren op karren. De stijl is impressionistisch met snelle borstelstreken. Achter op het platteland lijkt de zon door te komen. Het licht komt van de rechterkant en werpt schaduwen op de weg. Er zijn voornamelijk natuurlijke kleuren gebruikt. Het blauwe hemd, van de man die de kar bestuurt, valt op. Ook de rode rok van een vrouw zorgt voor een accent. Het werk is gesigneerd in de rechterbenedenhoek en Genck wordt vermeld.

Als Léon Becker de natuur in trok om te schetsen, maakte hij veel **studies** (Afb. 17 en 18). Dit wordt bewezen door de vele studies die zijn teruggevonden in de veiling na zijn dood in 1909.¹⁰⁶ Twee van deze studies zijn teruggevonden, beiden van Yvoir. Ze bevinden zich nu in een privécollectie. De kunstenaar schetste het landschap op een snelle manier zoals zich dit voordeed op dat eigenste moment. Deze studies zijn van klein formaat en van papier, zodat deze gemakkelijk meegenomen konden worden. De studies werden meestal als voorbeeld gebruikt voor het eigenlijke werk dat later in het atelier wordt vervaardigd. De eerste studie toont de vallei van de Yvoir in een sneeuwlandschap. De tweede studie toont de vallei van de Yvoir dat uitkomt aan een meer. Beiden zijn vervaardigd in olieverf.

¹⁰⁶ Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.

Naast landschapsschilderkunst zijn er veel **genretafereelen** terug te vinden in Léon Beckers oeuvre. Weer doet het probleem van het beperkte beeldmateriaal zich voor, waardoor er enkel aan de hand van de titels kan worden geïnsinueerd waarover het schilderij zou gaan. Over dit onderwerp zijn vier afbeeldingen teruggevonden. Het gaat om zowel olieverfschilderijen als aquarellen. Deze worden chronologisch besproken. Tussen de werken zit namelijk steeds een tijdsspanne van ongeveer 10 jaar, wat een mooi beeld geeft van Léon Becker zijn carrière.

Scène Galante: Het eerste schilderij is afkomstig uit 1861 en is vervaardigd uit olieverf op paneel (Afb. 19). De afmetingen zijn 44 op 36 cm. Een man neemt de centrale positie in, gezeten aan een tafel. Het is een rijke man, gezien zijn kledij. Op de tafel staan een glas drank, een geldbuidel en een zwarte hoed. De man houdt in zijn linkerhand een brief, terwijl hij met zijn rechterhand een gebaar maakt naar een jonge vrouw. Deze staat links op het schilderij. De jonge vrouw kijkt blozend weg. Ze draagt bescheiden kledij. Op het achterplan staat nog een vrouw, zij lijkt de andere twee in de gaten te houden. In haar handen lijkt ze een baal groen gras te dragen. Rechts in de benedenhoek staat een hondje, dat opkijkt naar de man. Verder lijkt het tafereel zich af te spelen op de binnenkoer van een boerderij. Het werk is gesigneerd onder het hondje, met L. Becker.

Wachtend in een stal: Het tweede werk is een aquarel op papier, daterend uit 1870 (Afb. 7). De afmetingen bedragen 263 op 211 mm. In het midden van het werk staat een jonge vrouw. Met haar blote voeten lijkt de dame te wachten op iemand, mogelijk een minnaar. Ze maakt een handgebaar naar haar mond, haar wangen zijn roze weergegeven. Ze draagt bescheiden, maar opvallende kledij. Haar rok is oranje-rood, met een blauwe short erover gedrapeerd. Ze draagt een wit hemd en heeft een rode strik of mogelijk bloemen in haar haren. Door dit kleurgebruik wordt alle aandacht naar haar toetrokken. De rest van het kleurgebruik zijn neutrale, bruine aardtinten. Er komt licht van de linkerkant, uit een deuropening waar ze met haar gezicht naartoe staat. Verder speelt het tafereel zich af in een stal die leeg is. Er ligt stro op de grond. Het werk is gesigneerd en gedateerd in de linkerbenedenhoek. Het bevindt zich nu in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen.

Vrouw met stoute hond: Het derde schilderij is vervaardigd uit olieverf op een mahoniehouten paneel (Afb. 20). Het is gemaakt in 1897. De afmetingen zijn 52 op 40 cm. Op het schilderij is een jongedame van rijke afkomst afgebeeld. Dit is te zien aan haar kledij. Ze draagt een bruin

kleed met uitlopende mouwen en een uitlopende rok. Hieronder draagt ze een wit hemd van kant, dat te zien is bij de kraag en de mouwen. In haar linkerhand houdt ze een stok vast, met haar rechterhand maakt ze een beschuldigend gebaar naar een hond. Het is een magere hond die zijn staart tussen zijn benen heeft van angst. Hij heeft waarschijnlijk het porseleinen bord stuk gemaakt, dat rechts te zien is onderaan het schilderij. Het bord is beschilderd met blauwe verf. De jongedame probeert de hond dus op te voeden. Verder speelt het schilderij zich af in een kamer binnenshuis, waar zich links een stoel bevindt. Op de muur hangt een tekening van een gebouw. Het werk is gesigneerd en gedateerd in de linkerbenedenhoek.

Élégantes aux marchons s'apprêtant à patiner: Van het laatste genretafereel is geen datum teruggevonden (Afb. 21). Het schilderij bestaat uit olieverf op doek, en heeft de afmetingen 50 op 40 cm. Wat meteen opvalt, is dat het schilderij in slechte staat is. Het heeft veel craquelures en de kleuren zijn donker. Dit was waarschijnlijk niet zo en kan patina of degradatie zijn. Op het schilderij worden twee jongedames afgebeeld in een winterlandschap. Ze staan namelijk aan de rand van een bevroren meer. Op de grond ligt sneeuw. De eerste jongedame maakt oogcontact met de toeschouwer en glimlacht. Ze is warm aangekleed met een jas afgewerkt met bont. Verder draagt ze een lange jurk. De tweede jongedame kijkt naar de schaatsers op het meer. Ze draagt een hoed. Haar klederdracht is hetzelfde, op de kleuren na. Haar kledij is namelijk blauw, met grijs bont. Dat van de andere jongedame neigt meer naar de kleuren groen en bruin. Voor de rest vallen vooral de kleuren rood en oranje van de bladeren op de achtergrond op. Het werk is rechts in de benedenhoek gesigneerd.

Hiernaast stond Léon Becker bekend om zijn werken die **dieren** en **insecten** afbeelden. Veel van de auteurs van de biografieën vergeleken hem met Grandville. Jean-Ignace-Isidore Gérard, Grandville was zijn bijnaam, was een Franse karikaturist die bekend staat als een fantast en proto-Surrealist. Hij tekende mensen met grote hoofden, helemaal uit proportie. Verder stond hij bekend om zijn dieren die hij menselijke eigenschappen gaf. Het gaat hier om individuen met de lichamen van mensen en de gezichten van dieren. Hij zou de inspiratiebron zijn geweest voor Lewis Carroll's Alice in Wonderland.¹⁰⁷ Hier zijn drie afbeeldingen van terug te vinden. Waarschijnlijk heeft hij er veel meer gemaakt, omdat hij hier om bekend stond. Van een titel

¹⁰⁷ Grace Young, "Grandville." *Encyclopædia Britannica Online* (2014): z.p., <http://academic.eb.com.kuleuven.ezproxy.kuleuven.be/EBchecked/topic/241639/Grandville>, laatste toegang op 11 augustus 2017.

alleen valt meestal niet af te leiden of het om dit soort werken gaat. Dit is enkel mogelijk als het om een bekend onderwerp gaat, zoals de eerder besproken fabel *Cigale et la Fourmi* (supra). Dit was voor Becker de ideale opportuniteit om dit soort van werken te maken. Er blijkt opnieuw een duidelijke natuurwetenschappelijke interesse uit deze werken. Dit is ook te zien aan de anatomische juistheid en accuraatheid van de insecten die hij schilderde. Een eerste duidelijk natuurwetenschappelijk geïnspireerd werk is terug te vinden in de catalogus van 1866 met als titel *L'amateurs d'histoire naturelle*.¹⁰⁸

Un bal dans l'herbe: Deze aquarel uit ca. 1871, meet 475 op 660 mm. (Afb. 22) . Het werk toont een bal met insecten, tussen het lange gras. Het werk is verdeeld in verschillende groepjes, die worden gescheiden door grassprietten. Op het voorplan zitten een vlinder en een kever op een steen. De kever heeft een wandelstok vast, ze lijken in conversatie. Links hiervan is een groepje van drie insecten. Eén van de insecten neemt zijn hoed af om ze te begroeten. Achter hun zijn verschillende kevers druk in de weer met het op en af brengen van plateaus met glazen gevuld met drank. Een kever in het midden van het werk neemt een glas van een plateau. Rechts zien we een groepje insecten die aan het musiceren zijn. Ze spelen de trommel, trompetten gemaakt van bloemen en een cello. Op het achterplan in het midden zijn de insecten aan het dansen. Léon Becker geeft de insecten menselijke eigenschappen. De kleuren van dit werk zijn donker, maar dat kan ook liggen aan de toestand van de aquarel. Vermoedelijk waren de kleuren veel lichter. Het groen van het gras overheerst. Verder zijn er enkele felle kleuren te zien door de bonte insecten. Zo is het rood van de vlinder op de voorgrond opvallend. De bloemen die gebruikt worden als trompet springen ook in het oog. Het werk is gesigneerd in de rechterbenedenhoek.

La chanson du printemps: Deze aquarel uit ca. 1872 leunt sterk aan bij de stijl van het vorige werk (Afb. 23). De afmetingen bedragen 335 op 490 mm. Het werk toont een parade insecten in een grasveld. In het midden is een aarden weggetje afgebeeld, dat van onder het struikgewas lijkt te komen. Een rij zwarte kevers, vooraf gegaan door twee lieveheersbeestjes, lijken op een vrolijke manier over het pad te wandelen. De stoet verdwijnt langzaam in het struikgewas. De titel doet vermoeden dat ze blij zijn dat de lente eindelijk aangebroken is, en dat ze hierover zingen. De natuur ontwaakt, net zoals deze insecten. De insecten lopen op twee poten, net zoals

¹⁰⁸ *Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 8me exposition annuelle, tent.cat., Brussel, Place du Trône (Brussel: Imprimerie Bols-Wittouck père, 1866).*

mensen. Becker geeft dus antropomorfe eigenschappen aan deze insecten. Er is voornamelijk gebruik gemaakt van kleuren met een aardetint. De kleuren zijn natuurlijk. Het werk is gesigneerd en benoemd met titel in de rechterbenedenhoek.

Chien à la lecture: Het laatste werk dat besproken wordt, is vervaardigd uit olieverf op doek (Afb. 24). De afmetingen van het werk zijn 52 op 37 cm. Het werk dateert uit 1879. Op het schilderij is een hond te zien die een roman aan het lezen is. De hond draagt een wit kapje dat onder haar kop is toegebonden. Het is waarschijnlijk een teefje, gezien het type boek dat ze aan het lezen is. Het gaat waarschijnlijk over de westernroman *Femme de feu* van Adolphe Belot uit 1878. Een vrouw manipuleert twee eigenaren van de ranch om te ontsnappen aan het lot dat haar vader voor haar gereserveerd heeft en om de weilanden van de man die ze lief heeft te redden. De karakters zijn psychologisch sterk uitgewerkt en de stijl is snel en nerveus. De hond zit in een groene armstoel. De kleuren zijn donker weergegeven. Léon Becker werkt hier met dikke verfstrepen, de achtergrond is gevlekt. Het werk is in de rechterbovenhoek gesigneerd en gedateerd.

Montage du premier Iguanodon dans la chapelle des Ducs de Bourgogne: Dit opmerkelijk olieverfschilderij wordt bewaard in het Koninklijk natuurhistorisch museum te Brussel (Afb. 25). Het is afkomstig uit 1884 en de afmetingen zijn 155 op 92 cm. Léon Becker baseerde zich op een foto, genomen in 1882 toen het eerste Iguanodonskelet in elkaar gestoken werd in de Sint-Joriskapel te Brussel (Afb. 26). België had geen traditie in het in elkaar steken van dit soort skeletten, dus vonden Louis Dollo en zijn team hun eigen methode uit.¹⁰⁹ Ze staken een groot deel specimen in elkaar, deze zijn nu te vinden in het museum te Brussel. Maar hun methode zorgt er wel voor dat de skeletten niet meer zonder schade gedemonteerd kunnen worden. Becker nam de Iguanodon over in zijn schilderij, evenals de kapel. De mensen afgebeeld op het schilderij zijn wel anders weergegeven dan op de foto. Dit werk is een belangrijk onderdeel van de educatieve rondleiding in het museum vandaag. Het toont ook Léon Becker zijn interesse in de natuurwetenschappen, kunst en wetenschap zijn verenigd op dit doek.

¹⁰⁹ L. F. De Pauw, *Notes sur les fouilles du charbonnage de Bernisart. Découvertes solidification et montage des iguanodons* (Brussel: Jh. & P. Jampertz, 1902).

2.4. Conclusie

Als eerste werden in dit hoofdstuk de algemene tendensen van het artistieke verenigingsleven in Brussel bekeken. Er ontstonden verschillende verenigingen, waarvan Léon Becker ook deel uitmaakte. Zo was hij een praktiserend lid van de *Société*. Zijn naam komt voor in zestien tentoonstellingscatalogi van de *Société*. Hij stelde er verschillende werken tentoon. Er werd ook gekeken naar krantenartikelen. Hier was er meestal een positief waardeoordeel. Léon Becker was ook lid van de *Société Internationale des Beaux-Arts de Londres*. Hij wordt namelijk vermeld in de ledenlijsten.

Dan werd er een beschrijvende netwerkstudie gedaan naar de meest invloedrijke personen binnen zijn artistieke carrière. Becker startte zijn carrière binnen het atelier van François Joseph Navez, die eveneens ook directeur van de Academie was. Hierna ging hij aan de slag in het vrije atelier van Jean-Baptiste Madou, die hij waarschijnlijk ook kende van de *Société*. Léon Becker werkte ook in het atelier van Louis Gallait. Als laatste stond Becker ook in nauw contact met de kunstcriticus Henri Hymans, die ook lid was van de *Société*. Léon Becker was dus omringd door de grote artistieke geniën van zijn tijd.

Als laatste onderdeel in dit hoofdstuk werd Léon Beckers oeuvre onder de loep genomen. Enkel zijn aquarellen en olieverfschilderijen werden bestudeerd. De 122 werken werden chronologisch geordend in een tabel (Tabel 3). Er werden 19 afbeeldingen van werken van Becker terug gevonden. Het jaar 1868 bleek het productiefst te zijn met 8 werken, Becker maakte de meeste werken tussen 1864 en 1880. Vervolgens werden de werken waarvan een afbeelding is terug gevonden, besproken per onderwerp: landschapsschilderkunst, genretaferelen en werken met dieren en insecten. Veel onderwerpen keren terug, zoals *Vallée du Bocq à Yvoir*. Daarnaast kan er ook worden gekeken naar de stijl. Er is evolutie van stijl te zien tussen twee genretaferelen: *Scène Galante* (1861) en *Vrouw met stoute hond* (1897). Dit laatste schilderij is namelijk meer gedetailleerd en verfijnder weergegeven, en dit in een tijdsspanne van 36 jaar. Becker zijn interesse voor de natuurwetenschappen, zijn terug te vinden in de werken met insecten, die hij menselijke eigenschappen gaf, en in het werk met de Iguanodons van Bernissart.

III. LÉON BECKER ZIJN WETENSCHAPPELIJKE LOOPBAAN

*Negentiende-eeuwse burgers hielden van insecten. Gold natuurlijke historie in de negentiende eeuw in haar algemeenheid als een modieuze bezigheid, dan was dat bij uitstek zo voor de entomologie.*¹¹⁰

Johan Tollebeek en Raf De Bont, 2009

België geraakte in de negentiende eeuw in de ban van de natuurwetenschappen. In dit hoofdstuk wordt deze fascinatie beschreven. Als eerste wordt er een kort overzicht gegeven van de geschiedenis van de natuurwetenschappen in België in de negentiende eeuw. Hier vormt het gedeelte dat prof. dr. Geert Vanpaemel heeft geschreven voor het standaardwerk *Geschiedenis van de wetenschappen in België van de Oudheid tot 1815* de voornaamste bron.¹¹¹ Hiernaast geeft Kristof Reulens een kort en bondig overzicht van de geschiedenis van de natuurwetenschappen vanaf 1800 in *Onder de loep: kunstenaars en wetenschappers op ontdekkingsstocht in Genk (1800 - 1914)*.¹¹² Raf de Bont geeft een goed overzicht van de ontwikkelingen van het Natuurhistorisch Museum in Brussel op het einde van de negentiende eeuw in *Exploratie! Exploratie! Exploratie! De transformaties van het Natuurhistorisch museum van Brussel, 1890-1920*.¹¹³ Na dit overzicht wordt er dieper ingegaan op het belang van de amateurwetenschapper in de negentiende eeuw in België. De bijdrage van amateurs tot de wetenschap was aanzienlijk, maar vaak slecht gekend.

¹¹⁰ Johan Tollebeek en Raf De Bont, “Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder.” In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 113-126 (Amsterdam: Boom, 2009), 113.

¹¹¹ Geert Vanpaemel, “Wetenschapsgeschiedenis in België.” In *Geschiedenis van de wetenschappen in België 1815-2000*, uitg. door, Robert Halleux, Jan Vandersmissen, Andrée Despy-Meye e.a., 419-432 (Brussel: Dexia bank, 2001).

¹¹² Kristof Reulens, *Onder de loep: kunstenaars en wetenschappers op ontdekkingsstocht in Genk (1800 - 1914)* (Genk: Emilie Van Dorenmuseum, 2013).

¹¹³ Raf De Bont, “Exploratie! Exploratie! Exploratie! De transformaties van het Natuurhistorisch museum van Brussel, 1890-1920.” *Tijdschrift voor Geschiedenis* 122, 2 (2009): 162-177.

Voor het volgende overzicht werd er vertrokken van een lezing die prof. dr. Vanpaemel gaf over de wetenschappelijke amateurs in België, gehouden op de bijeenkomst van ICESHS in 2006.¹¹⁴ Volgens hem is de belangrijkste evolutie in de beoefening van de wetenschap die in de negentiende eeuw wordt bestudeerd waarschijnlijk de groeiende differentiatie tussen professionelen en amateurwetenschappers. Literatuur over de ontwikkeling van de natuurwetenschappen over andere landen bestaat er genoeg, evenals literatuur over de amateurwetenschapper. Vooral de Engelse *naturalist*, *Victorian scientist* of *gentleman scientist* blijkt een interessant onderwerp te zijn. Deze geografische invalshoek biedt vele mogelijkheden. Er is veel over de wetenschap van het victoriaanse Engeland geweten. Al verschillende decennia kan het Engeland van de negentiende eeuw op veel aandacht rekenen binnen de wetenschapsgeschiedenis. Omdat er over deze aspecten in België zeer weinig geweten is, is het interessant om van hieruit te vertrekken.¹¹⁵

Dorothy Stimson schreef het boek *Scientists and Amateurs. A History of the Royal Society*. Hierin beschrijft ze de belangrijkste evolutie in de beoefening van de wetenschap die in de negentiende eeuw wordt bestudeerd, namelijk de groeiende differentiatie tussen professionele en amateurwetenschappers. Voor 1800 kan bijna iedereen die in wetenschappelijk onderzoek betrokken is, een amateur worden genoemd. Terwijl honderd jaar later, wetenschappelijk onderzoek bijna volledig professioneel was. Een amateur had een lagere status. Stimson heeft duidelijk een negatief waardeoordeel over de amateurwetenschapper. Deze zorgde volgens haar voor het lijden van het imago de *Royal Society*. Prof. dr. Vanpaemel vermeldt dat onderzoek de laatste 50 jaar echter aangetoond heeft dat amateurwetenschappers een positieve bijdrage hebben geleverd aan de wetenschappen in de negentiende eeuw.¹¹⁶

Verder vermeldt hij Colin Russell's publicatie *Science and Social Change 1700–1900*. Russel kijkt naar de ontwikkelingen die de wetenschap doormaakt tijdens de Verlichting, de Industriële Revolutie en de late negentiende eeuw, wanneer de wetenschap een beroep werd. Hoewel de focus op Engeland ligt, trekt hij de lijn door naar Amerika en Europa (in het bijzonder Frankrijk

¹¹⁴ Geert Vanpaemel, "Science Communication Strategies of Amateurs and Professional Scientists in Nineteenth Century Belgium." In *The Global and the Local: The History of Science and the Cultural Integration of Europe. Proceedings of the 2nd ICESHS held at Cracow, Poland, September 6-9, 2006*, uitg. door. Michal Kokowski, 819-824, 2007.

¹¹⁵ Dorothy Stimson, *Scientists and Amateurs. A History of the Royal Society* (New York: Henry Schuman, 1948).

¹¹⁶ Voor een overzicht van deze bronnen verwijst ik naar prof. dr. Vanpaemel zijn artikel.

en Duitsland). Hij analyseert de relatie tussen veranderingen in wetenschap en veranderingen in de maatschappij en bekijkt hoe deze elkaar beïnvloeden. Hij toont dat de amateurwetenschapper niet moest onderdoen voor de meer ‘serieuzere’ wetenschapper. De amateurwetenschapper geeft een indicatie van de wijdverspreide interesse in wetenschap en was een essentiële stap naar nieuwe onderzoeksgebieden.¹¹⁷

Het groeiende verschil tussen amateurs en professionele wetenschappers kan beter worden begrepen door een sociologische analyse van de professionalisering van de wetenschappen. Vanuit dit perspectief is de publicatie van Jack Meadows interessant. De groei van de wetenschap in de negentiende eeuw in de Victoriaanse periode kwam door de invloed van een kleine groep amateurwetenschappers. Het boek introduceert deze personen, naast de grote namen Darwin, Huxley en Faraday. Meadows toont hoe deze wetenschappers vochten en hoe zij hun wetenschappelijke interesse konden ontwikkelen tot een beroep. Verder kijkt deze publicatie naar de groei van laboratoria, onderzoeksgroepen, en de groei van wetenschappelijke verenigingen.¹¹⁸

Op vlak van Belgische literatuur kan er verwezen worden naar Raf de Bont. Hij schreef een publicatie *Darwins kleinkinderen. De evolutietheorie in België 1865-1945*.¹¹⁹ Het evolutionisme in België bleek een kluwen van concurrerende theorieën. Raf de Bont bestudeerde deze debatten met het oog op de Belgische geschiedenis van de late negentiende en vroege twintigste eeuw. Hij onderzoekt hoe wetenschappers en intellectuelen de evolutietheorie voortdurend opnieuw vorm gaven en welke rol hun specifieke disciplines en lokale onderzoekstradities hierin speelden. Daarnaast schreef hij een interessant artikel over de geboorte van de moderne wetenschap, die meer en meer naar de negentiende eeuw lijkt te verplaatsen.¹²⁰

¹¹⁷ Collin Russell, *Science and Social Change 1700-1900* (Londen: The MacMillan Press, 1983).

¹¹⁸ Jack Meadows, *The Victorian Scientist. The Growth of a Profession* (Londen: The British Library, 2004).

¹¹⁹ Raf de Bont, *Darwins kleinkinderen. De evolutieleer in België, 1865-1945* (Nijmegen: Vantilt, 2008).

¹²⁰ Raf De Bont, “De geboorte van de moderne wetenschap.” *Karakter: tijdschrift van wetenschap* 20 (2007): 3-5.

3.1. Kort overzicht van de natuurwetenschappen in de negentiende eeuw in België

Tussen 1815 en 1835 werd de basis gelegd van het Belgisch wetenschapsbestel. Dit was politiek gezien een bewogen periode, vermits België in 1830 zijn onafhankelijkheid verwierf. In deze periode werden de belangrijkste wetenschappelijke instituten opgericht, zoals de universiteiten, de Militaire School, de Brusselse Academie en de Sterrenwacht.¹²¹ Ook de eerste tekenen van professionalisering werden zichtbaar. Zo werd de Belgische wetenschapper zich bewust van zijn maatschappelijke positie.¹²²

Zoals uit het citaat bleek aan het begin van dit hoofdstuk, was het verzamelen van insecten, vlinders, fossielen en planten binnen de gegoede klasse een veel beoefende liefhebberij. Verschillende genootschappen met amateurwetenschappers zagen het licht. De doelstellingen van deze genootschappen hadden als belangrijkste opzet een wetenschappelijke bijdrage te leveren en kennis te vergroten binnen bepaalde disciplines van de natuurwetenschappen. Daarnaast wou het de natuurwetenschappelijke studie propageren en zelfs populariseren.¹²³ In 1826 vond de oprichting van de Société royale d'horticulture des Pays-Bas (later, in 1837, hernoemd als Société royale d'horticulture de Belgique) plaats. In 1875 werd de Société entomologique belge opgericht. Deze werd gevolgd door de Société royale de botanique in 1862. In 1863 ontstond de Société malacologique de Belgique en in 1874 de Société géologie.¹²⁴ Wetenschappelijke boeken en tijdschriften worden de standaardvorm voor de verspreiding van kennis. Aan tekenaars stelt men steeds hogere eisen. In hun werk moeten zij realiteit en precisie nastreven.

De ontwikkeling van de wetenschappen op het einde van de negentiende eeuw wordt gekenmerkt door enerzijds een professionalisering van het onderzoek en anderzijds door een verzuiling en ideologische popularisering. De professionalisering kan in verband gebracht worden met het zogenaamde Duitse universiteitsmodel, waarbij universiteiten niet alleen als

¹²¹ Halleux, *Geschiedenis van de wetenschappen in België 1815-2000*, 110.

¹²² Vanpaemel, "Wetenschapsgeschiedenis in België." In *Geschiedenis van de wetenschappen in België 1815-2000*, 420.

¹²³ Reulens, *Onder de loep*, 11.

¹²⁴ Reulens, *Onder de loep*, 10; Tollebeek en De Bont, "Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder." In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 113.

opleidingsinstituten maar ook als onderzoeksinstituten werden beschouwd. De universiteiten dienden dus ook laboratoria in te richten, en studenten aan te zetten tot origineel onderzoek. Bij de natuurhistorische disciplines kwam een splitsing op gang tussen laboratoriumonderzoek van planten en dieren (o.a. microscopisch celonderzoek) en veldonderzoek (beschrijving en systematiek van soorten). Eén van de gevolgen was een verschuiving van het genootschapsleven als centrum van wetenschappelijke activiteit naar de universitaire wereld.¹²⁵ De verzuiling kwam tot uiting in het ontstaan van een gerichte popularisering, met als 'uitersten' de universitaire extensie rond de vrijzinnige *Université libre de Bruxelles* en het katholieke *Société scientifique de Bruxelles*, waar vooral jezuïeten actief waren. Universitaire wetenschappers waren over het algemeen minder actief in die popularisering omdat ze hun wetenschap 'zuiver' wilden houden, maar amateurs vulden graag de lacune in. Voor amateurs was wetenschap vaak een uitdrukking van een zelfgekozen levenshouding en -filosofie, terwijl professionele wetenschappers juist hun professionele status wilden beklemtonen. Een uitzondering waren de professoren van de *Université libre de Bruxelles* die wel heel actief aan popularisering deden.¹²⁶

Verschillende genootschappen onderhielden nauwe banden met het Koninklijk Natuurhistorisch Museum in Brussel, dat in 1846 werd opgericht. De vergaderingen van het entomologisch genootschap vonden er plaats, en vele verzamelingen van voormalige leden kwamen bij schenking of legaat in de museumcollectie terecht.¹²⁷ Het Koninklijk Natuurhistorisch Museum was een 'exploratiemuseum' geworden, zo stelt Raf de Bont. Wetenschappers moesten immers buiten de muren van het museum op onderzoek uitgaan.¹²⁸ De echte wetenschap bevindt zich namelijk buiten de muren van het artificiële laboratorium. Op deze manier wou het museum, waar veel amateurwetenschappers verenigd waren, zich terug op de wetenschappelijke kaart zetten. Aan het begin van de twintigste eeuw dook de aanduiding '**ethologische exploraties**' vaker op, hoewel deze praktijk ook al aan het einde van de negentiende eeuw werd ingezet. Ethologie was de studie van de gewoonten van levende

¹²⁵ Vanpaemel, "Wetenschapsgeschiedenis in België." In *Geschiedenis van de wetenschappen in België 1815-2000*, 419-432.

¹²⁶ Idem.

¹²⁷ Reulens, *Onder de loep*, 12.

¹²⁸ Tollebeek en De Bont, "Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder." In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 165.

wezens, van hun levenswijze en hun banden met het milieu en andere wezens. Het was rond deze discipline dat de hervormingen van het museum zich zouden concentreren.¹²⁹

3.2. Léon Becker als amateurwetenschapper

3.2.1. Definiëring en afbakening van de term amateurwetenschapper

Het zou fout zijn Léon Becker te beschrijven als een amateurwetenschapper zonder dit woord te verklaren en te plaatsen in zijn context. Zonder duiding van deze toch wel controversiële term zou het wijzen op een teleologische en anachronistische visie, want het woord ‘wetenschapper’ bestond niet voor 1976. Het is afgeleid van het Duitse *Wissenschaftler*.¹³⁰ Het woord ‘amateurwetenschapper’ kan men opsplitsen in twee delen: amateur en wetenschapper. Als men deze twee woorden opzoekt in het woordenboek, komt men uit bij volgende definities:

ama·teur (de; m,v; meervoud: amateurs)¹³¹

1. iemand die een vak, kunst of sport beoefent uit liefhebberij; liefhebber
2. iemand die blijk geeft van liefde voor een kunst, vak of sport, zonder deze zelf te beoefenen; ook: iemand die uit liefhebberij zaken met betrekking tot een kunst, vak of sport verzamelt; liefhebber
3. (ironisch) iemand die zonder kennis van zaken te werk gaat; prutser; knoeier; dilettant

we·ten·schap·per (de; m,v; meervoud: wetenschappers)¹³²

1. iemand die zich voor zijn beroep bezighoudt met het beoefenen van wetenschap; beoefenaar van de wetenschap

¹²⁹ Tollebeek en De Bont, “Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder.” In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 166.

¹³⁰ Nicoline van der Sijs, “Chronologisch woordenboek.” *Digitale bibliotheek voor de Nederlandse Letteren* (2001): 266, http://www.dbnl.org/tekst/sijs002chro01_01/sijs002chro01_01_0018.php?q=wetenschapper#h11, laatste toegang op 15 augustus 2017.

¹³¹ “Amateur.” *Algemeen Nederlands Woordenboek*: z.p., <http://anw.inl.nl/search?type=simple&q=amateur>, laatste toegang op 15 augustus 2017.

¹³² “Wetenschapper.” *Algemeen Nederlands Woordenboek*: z.p., <http://anw.inl.nl/article/wetenschapper#el:bet1.0>, laatste toegang op 15 augustus 2017.

Het woord amateur heeft volgens het Algemeen Nederlands Woordenboek drie definities. Twee positieve betekenissen die duiden op een activiteit als vrijetijdsbesteding, een niet-professionele bezigheid. Beiden definities duiden op een liefhebberij tot een bepaalde zaak. Een derde betekenis heeft een negatieve bijklank, iemand die niet weet waarmee hij bezig is. Deze derde minachtende definitie wordt in deze masterproef achterwege gelaten. Door deze negatieve connotatie werden amateurwetenschappers vaak niet opgenomen in algemene overzichten en in de vergetelheid gebracht. Het is dan ook één van de doelstellingen van deze masterproef om de amateurwetenschapper in een positief daglicht te plaatsen. Een amateurwetenschapper kan dus worden gedefinieerd als iemand die op een niet-professioneel niveau bezig is met het beoefenen van de wetenschap, en in dit geval de natuurwetenschappen. Niet-professioneel wil niet zeggen dat het aandeel van de amateurwetenschapper daarom van minder belang was, zoals uit volgend onderdeel zal blijken.

3.2.2. *Société Royale belge d'entomologie*

In 1855 kwamen negen wetenschappers samen om te zoeken naar een manier om de kennis van de entomologie te verhogen. Het resultaat zou een entomologische vereniging zijn, waar alle Belgische amateur-insectenkundigen verzameld werden om toe te treden tot het nationale debat. De Société entomologique belge (Société) ontstond vanuit dit idee. Er werden statuten opgesteld en het algemene doel, namelijk: *De studie van insecten aan te moedigen, de observatie ervan aantrekkelijk te maken en bij te dragen tot de ontwikkeling van deze discipline.*¹³³ De eerste voorzitter was baron Edmond de Sélys-Longchamps. De *Annales* (annalen) werden opgesteld in 1857. In 1864 veranderde de naam van de vereniging naar Société entomologique de Belgique.¹³⁴

In 1868 werd er een overeenkomst gesloten met het Koninklijk natuurhistorisch museum te Brussel. Het betrof een aanvraag om een nationale entomologische vereniging op te richten. Hierbij zou de insectencollectie van het museum nog beter in de kijker komen te staan. De

¹³³ “Société royale belge d'Entomologie.” *Bestor* (2017): z.p., https://www.bestor.be/wiki_nl/index.php/Soci%C3%A9t%C3%A9_royale_belge_d'entomologie, laatste toegang op 13 augustus 2017.

¹³⁴ *Idem.*

vereniging was vanaf nu verantwoordelijk voor de entomologische collectie van het museum. Dit hield in: het onderhouden en verrijken. De taak van het museum was de conservering en etikettering van de collectie. In de loop van de jaren bouwde de vereniging een omvangrijke bibliotheek en een eigen insectenverzameling uit.¹³⁵ In 1955 werd de Société honderd jaar, de koning verleende daarom de titel Société *Royale* d'entomologie de Belgique. In 1972 werd de definitieve naam de Société Royale belge d'entomologie. Het doel van het genootschap bleef de ondersteuning en bevordering van entomologische studies, waarbij het behoud van insecten en hun biotoop centraal stond.¹³⁶

Léon Beckers lidmaatschap bij de Société duikt op van 1860 tot aan zijn dood in 1909. Zo staat hij in de annalen van 1860 in de ledenlijst vermeld, zijn vakgebied waren de Lepidoptera (vlinder- en motachtigen).¹³⁷ Deze annalen bevatten de maandelijks vergaderingen van de Société, gebundeld als tijdschrift. In dit nummer beschreef hij enkele nieuwe vondsten op gebied van vlinder- en motachtigen. Opvallend is dat hij eveneens lid is van de *Société entomologique de France*. Becker zijn lidmaatschap wordt niet elk jaar opnieuw opgenomen in de ledenlijsten. Tussen 1864 en 1872 komt zijn naam niet voor in de ledenlijsten van de Société. In 1872 verscheen zijn naam opnieuw, nog steeds met als expertise Lepidoptera.¹³⁸ Vanaf nu verschijnt ook zijn beroep in de ledenlijst, namelijk *artiste peintre*. In de algemene vergadering van 9 januari 1875 bood hij zijn ontslag aan om een onbekende reden.¹³⁹ Op 5 januari 1878 werd hij weer opgenomen als *nouveau membre effectif*. Vanaf nu zullen de *arachnides* of spinnen zijn expertise vormen.¹⁴⁰

Tijdens de periode dat hij actief was als lid van de vereniging, kwam hij geregeld naar de vergaderingen en trad hij in debat. Deze vergaderingen vonden maandelijks plaats. Becker publiceerde veertien artikels in de annalen van de vereniging over spinnen. Ook resultaten van excursies, zowel in groep als individueel, en eigen onderzoek komen aan bod. Enkele

¹³⁵ Idem.

¹³⁶ Idem.

¹³⁷ "Liste des membres de la Société entomologique." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 4 (1860): XI.

¹³⁸ "Liste des membres de la Société entomologique." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 15 (1872): CXXXVI.

¹³⁹ "Comptes-rendus des séances de la Société entomologique de Belgique." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 18 (1875): 11.

¹⁴⁰ "Comptes-rendus des séances de la Société entomologique de Belgique." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 21 (1878): 10.

opvallende passages van de annalen waarin Becker voorkwam, worden besproken. In 1878 stelt Becker zijn eerste deel voor van de *Catalogue des Arachnides de Belgique*.¹⁴¹ Hij zou zich al vijftien jaar bezig houden met het bestuderen van spinnen en hun gedrag. Hij heeft in deze jaren al verscheidene aquarellen gemaakt. Het onderwerp vormt de evolutie van de spin vanaf dat ze uit het ei komt. Deze zijn beschreven op een originele manier, waardoor ze een compleet beeld vormen van elke soort. Op deze vergadering gaf hij een lezing over enkele van zijn studies. Hij houdt hier ook een pleidooi voor *l'amour maternel chez l'araignée*.¹⁴² Een passage hieruit toont Becker zijn passie voor spinnen, die hij van hun 'wrede' reputatie af wil helpen. Hij vermeldt dat wij als mensen, veel wreder zijn:

*Les araignées proprement dites ont la réputation d'être cruelles; encore un de ces préjugés incroyables. Ne faut-il pas qu'elles vivent, et comme tous les êtres créés, ne doivent-elles pas se procurer leur nourriture par le travail et la lutte? En y réfléchissant un peu, elles ne me semblent pas en somme plus cruelles que nous, alors que nous savourons la finesse d'une volaille engraisnée, ou même de simples huîtres vivant encore sous nos dents.*¹⁴³

Verder wordt er vermeld in de annalen van 1878 dat Becker *voulu donner au Musée Royal d'Histoire naturelle sa belle collection d'Arachnides de Belgique et de leurs nids*.¹⁴⁴ Bij gebrek aan plaats in de lokalen van de Société, is deze collectie tijdelijk geplaatst in de zaal van de zoogdieren in het museum. Hier kunnen 'hun collega's' deze interessante collectie bekijken. Becker houdt ook nog een pleidooi voor hun collega-entomologen op het platteland. Hun onderzoek in de kleine lokale fauna neemt namelijk veel tijd in beslag en wordt niet naar waarde geprezen. Een groot deel van de natuur daar is nog ongekend, en Becker pleit voor assistentie om die te exploreren. Ook in de annalen van 1879 komt Léon Beckers naam geregeld voor. Het is dus vooral vlak voor, tijdens en na de publicatie van zijn *Arachnides de Belgique* dat zijn naam veelvuldig verschijnt.

¹⁴¹ "Assemblée mensuelle du 2 février 1878." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 21 (1878): XIV.

¹⁴² Becker, Léon. "De l'amour maternel chez l'araignée." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 21 (1878): CLIII-CLIX.

¹⁴³ Becker, "De l'amour maternel chez l'araignée." In *Annales de la Société entomologique de Belgique*, CLII.

¹⁴⁴ Becker, "De l'amour maternel chez l'araignée." In *Annales de la Société entomologique de Belgique*, CLIX.

In de annalen van 1884 is het laatste deel van Beckers *Arachnides de Belgique* gepubliceerd. De annalen van 1897 zijn ook opmerkelijk. Het tweede en derde deel van zijn wetenschappelijk oeuvre wordt letterlijk op het bureau van de Société gelegd.¹⁴⁵ De Société drukt zijn appreciatie uit over dit grootschalig werk. In 1898 volgt weer een belangrijke schenking van Léon Becker.¹⁴⁶ Zo geeft hij meer dan 1200 tekeningen over zijn spinnenjacht aan de Société. Enkele van deze schetsen werden gepubliceerd in zijn *Arachnides de Belgique*, andere niet. De tekeningen zijn verzameld in verschillende volumes en bevinden zich vandaag de dag nog op het kantoor van Arabel vzw, de Belgische spinnenvereniging, in het Natuurhistorisch museum te Brussel. Dit was een schenking die ook vermeld werd in de pers.¹⁴⁷

In 1899 schenkt Becker een donatie voor de aankoop van enkele nieuwe boeken die de Société nodig heeft om zijn bibliotheek te vervolledigen. Léon Becker verkeert dan in slechte gezondheid, waardoor zijn mandaat als lid van de Raad van Bestuur niet langer verlengd wordt.¹⁴⁸ In deze publicatie van de annalen wordt ook vermeld dat de bibliotheek een grote verandering heeft ondergaan: Guillaume Severin heeft de bibliotheek aangevuld en geordend, ze is veel netter dan voorheen. In 1901 doet Léon Becker weer een donatie aan het Koninklijk natuurhistorisch museum die een verrijking vormt voor de entomologie.¹⁴⁹ Hij schenkt zijn gehele bibliotheek: 422 volumes en brochures over de arachnologie, waaronder enkele zeldzame. Dat Léon Becker een gerespecteerd persoon was binnen de vereniging blijkt onder meer uit volgende passage: *nous avons le bonheur de compter dans nos rangs M. Becker, dont le nom fait autorité et dont le grand ouvrage vous est connu*. In 1909 wordt tijdens de vergadering het overlijden van Léon Becker bekend gemaakt. Sinds juni werd hij namelijk opgehouden door een ziekte om de vergaderingen bij te wonen, die hij eens ijverig had gevolgd.¹⁵⁰

¹⁴⁵ “Communications.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 41 (1897): 3.

¹⁴⁶ “Communications.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 42 (1898): 8.

¹⁴⁷ *Petit Gazette* (1898, 16 april) *Le Soir*, p. 1.

¹⁴⁸ “Communications.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 43 (1899): 637-638.

¹⁴⁹ “Communications.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 45 (1901): 9.

¹⁵⁰ “Communications.” *Annales de la Société entomologique de Belgique* 53 (1909): 1.

3.2.3. *Les arachnides de Belgique*

Voor 1800 was iedereen die zich op één of andere manier bezig hield met wetenschap een amateur. Een eeuw later was de wetenschap bijna volledig geprofessionaliseerd, dit zorgde voor de exclusie van de amateurwetenschapper. In de wetenschapsgeschiedenis zijn deze amateurs geen grote namen, niettegenstaande hebben ze geprobeerd systemen te ontwikkelen die vervolgens aan de geleerde wereld zijn voorgelegd.¹⁵¹ Dit is ook het geval met het werk van Léon Becker. Van 1882 tot 1896 publiceerde Becker de drie volumes van *Les arachnides de Belgique* (*Les arachnides*), monografieën uitgegeven door het Brusselse Koninklijk museum voor natuurwetenschappen.¹⁵² Bij dit soort uitgaven is er elke keer een apart boekdeel voor de tekst en een voor de prenten, een zogenaamde 'atlas'. De afbeeldingen zijn verfijnde lithografieën van Becker zelf, die met waterverf zijn ingekleurd (Afb. 27).¹⁵³

*M. Becker a pu réunir ainsi 119 dessins de chenilles parfaitement déterminées après leur éclosion. Des détails anatomiques et des notes manuscrites complètent la plupart de ces figures. Chaque aquarelle est un petit chef-d'œuvre d'observation et de coloris.*¹⁵⁴

Telkens als er een deel was afgerond, werd dit gepubliceerd in het tijdschrift van de Société, zoals bleek uit vorig hoofdstuk. Deze monografieën gaan niet enkel over inheemse spinnen, ook Europese spinnen en exotische spinnen komen aan bod. Hij deed ook onderzoek buiten de landgrenzen, o.a. in Nederland, Duitsland, Hongarije etc. In *Les arachnides* worden honderden spinnensoorten beschreven, zowel in hun fysieke hoedanigheid, maar ook de vindplaats en, indien gekend, leefwijze worden uitvoerig uit de doeken gedaan.¹⁵⁵ Het is opvallend dat veel van deze vindplaatsen overeenkomen met de locaties op zijn schilderijen (Yvoir, Genk). De eerste uitgave werd geschonken aan het Koninklijk natuurhistorisch museum te Brussel. Dit

¹⁵¹ Halleux, *Geschiedenis van de wetenschappen in België 1815-2000*, 315.

¹⁵² Het tweede en derde volume zijn samen gebundeld; Léon Becker, *Les arachnides de Belgique. 1: Attidae, Lycosidae, Oxyopidae, Sparassidae et Thomisidae*, Annales du musée royal d'histoire naturelle de Belgique 10 (Brussel: F. Hayez, 1882); Léon Becker, *Les arachnides de Belgique. 2/3: Eresidae, Epeiridae, Uloboridae, Theridionidae, Pholcidae, Enyoidae, Agelenidae, Dictynidae, Dreassidae, Scytodidae, Dysderidae, Avicularidae*, Annales du musée royal d'histoire naturelle de Belgique 12 (Brussel: F. Hayez, 1896).

¹⁵³ "KU Leuven bibliotheken. Les arachnides de Belgique. 2/3: eresidae, epeiridae, uloboridae, theridionidae, pholcidae, enyoidae, agelenidae, dictynidae, dreassidae, scytodidae, dysderidae, avicularidae. Becker, Léon." *Flandrica*: <http://www.flandrica.be/flandrica/items/show/505>, laatste toegang op 15 augustus 2017.

¹⁵⁴ "Communications." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 41 (1897): 3.

¹⁵⁵ Reulens, *Onder de loep*, 41.

werd vol lof onthaald. Guillaume Severin, de toenmalige directeur die tevens ook entomoloog was, geeft in het tijdschrift van de Société een lofzang over dit werk:

*Pendant nombre d'années, M. Becker a recherché les chenilles des Phalénides qui se rencontrent en Belgique, et, non content d'en étudier les mœurs et les métamorphoses, il les a figurées avec le talent que tous nous lui connaissons. Il les a représentées dans leurs poses favorites, sur les plantes qu'elles préfèrent, le plus souvent au moment où elles mangent, tout en ayant la position la plus apte à les protéger contre leurs ennemis, par leur ressemblance avec le milieu où elles se trouvent.*¹⁵⁶

De publicatie van zijn magistrale oeuvre zorgde bij enkele kranten in het land voor vijandige kritieken, zoals bijvoorbeeld *La Chronique en Journal de Bruxelles*: *Un gros livre officiel sur les araignées vient de paraître, un livre qui coûte soixante mille francs aux contribuables et à M. le ministre des finances.*¹⁵⁷ Het boek werd niet overal goed onthaald door de dure kostprijs, in een tijd dat dat geld ook voor andere zaken kon worden gebruikt. Het geld zou ook uit de zakken van de belastingbetaler gehaald worden. *Tous est confondu, brouillé, jeté au hasard: l'auteur ne distingue pas l'homme du Pirée, prend de simples indications pour des noms de localités, met le Tyrol en Suisse, le Tessin en Italie, L'Egypte en Turquie et Malines en Brabant [...].* En zo hekelt het artikel door.¹⁵⁸ Vandaag de dag is het vierdelige naslagwerk nog steeds een standaardwerk binnen de arachnologie, wat het belang aantoont van de amateurwetenschapper in de negentiende eeuw.

Eén van de grootste zeldzaamheden in het naslagwerk van Becker, met uitsluitend Genk als vindplaats tot dan toe, was de lentevuurspin (Afb. 28). Deze spin wordt als voorbeeld gebruikt om te illustreren hoe *Les arachnides* in elkaar zit. Als eerste wordt de familie vermeld, namelijk de Eresidae. Daarna worden mogelijke synoniemen gegeven, die eerder gebruikt zijn door voorgangers van Becker. Hij maakte dus duidelijk gebruik van hun werk. Vervolgens worden de kenmerken gegeven van deze familie spinnen, steeds geïllustreerd met tekeningen. Hierna worden de verschillende genres van deze familie besproken (in dit geval de Eresus). De eerste

¹⁵⁶ "Communications." *Annales de la Société entomologique de Belgique* 41 (1897): 3.

¹⁵⁷ Jean Kekenbosch onderzocht dit door eigentijdse documenten te bestuderen. Hij ondervond dat de eerste druk slechts 11 434 franc had gekost, in plaats van 60 000 zoals vermeld in de pers.

¹⁵⁸ *Chronique du jour* (1883, 9 april) *Journal De Bruxelles*, p. 2.

spin die beschreven wordt is de lentevuurspin. Zowel het mannetje als het vrouwtje worden voorgesteld. Becker verwijst steeds naar de bijhorende atlas. Daarna wordt het gedrag (moeurs) van de spin beschreven. Tot slot volgt de geografische verspreiding en het voorkomen van deze spin.

*Cette belle araignée est très rare en Belgique; je l'ai observée à l'arrière-saison, par un temps chaud et surtout calme ; elle se cache au moindre vent sous les pierres ou sous les mousses et devient presque introuvable.*¹⁵⁹

3.2.4. Ethologische dozen en “Collectie Becker”

In Brussel koos men rond 1890 voor een nieuwe aanpak om hun vaste collecties op een meer didactische en wetenschappelijke manier te exposeren. De ethologische aanpak (supra) moest de bezoeker onderrichten over de morfologie van de tentoongestelde soorten én hun levensomstandigheden.¹⁶⁰ De eerste reeks van deze ethologische exposities waren de verzamelingen die de entomoloog Guillaume Severin aanlegde in de late jaren 1890. Aan de hand van ‘ethologische dozen’ hoopte de zoöloog de interesse voor dierengedrag aan te wakkeren. Met deze ‘ethologische’ museologie toonde Brussel zich vrij uniek in een internationale context.¹⁶¹ Eerder dan een evolutie door de tijd, toonden de ‘ethologische’ dozen een evolutionaire aanpassing aan één specifiek milieu op één specifiek moment.¹⁶²

In het archief van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen te Brussel bevindt zich ook een collectie van ongeveer 90 ethologische dozen van Léon Becker. Dit is de enige droge spinnencollectie die het museum bezit. Normaal worden spinnen op alcohol bewaard, omdat ze zeer fragiel zijn. Deze ethologische dozen van Léon Becker vormen dus een uitzondering, ze worden bewaard omdat ze een historische waarde hebben.¹⁶³ Het is opvallend

¹⁵⁹ Becker, *Les arachnides de Belgique*. 2/3, 3.

¹⁶⁰ De Bont, “Exploratie! Exploratie! Exploratie!”, 173; Liesbet Nys, *De intrede van het publiek. Museumbezoek in België. 1830-1914* (Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2012), 325-326.

¹⁶¹ De Bont, “Exploratie! Exploratie! Exploratie!”, 173.

¹⁶² De Bont, “Exploratie! Exploratie! Exploratie!”, 174.

¹⁶³ Jean Kekenbosch, “Historique et évolution de l’Arachnologie en Belgique.” In *Mémoires de Société royale belge d’Entomologie* 33 (1986): 107-109.

hoe goed de ethologische dozen bewaard zijn, ze zijn namelijk al ouder dan honderd jaar.¹⁶⁴ Deze dozen bevatten allerlei materialen: aquarellen, gedroogde bladeren, spinnennesten en zelfs opgezette spinnen. Hiernaast wordt in de meeste dozen wat meer uitleg gegeven over de soort zelf. Er is een verschil tussen de ‘ambitieuze’ dozen en de meer simpele dozen. Deze eerste soort (Afb. 29, 30, 31, 32, 33 en 34) is bijna artistiek uitgewerkt met veel aquarellen, spinnen, gedroogde bladeren en nesten. Andere dozen zijn simpeler met enkel aquarellen en veel tekst (Afb. 35). Helaas is de collectie niet meer volledig.

In afbeelding 29 en 30 wordt de soort *Epeira diademata*, of de kruisspin, afgebeeld. Deze vinden we ook terug in Léon Becker zijn *Arachnides de Belgique* (Afb. 27 5a).¹⁶⁵ Het is één van de meest voorkomende spinnen in België. Becker beschrijft het web van de spin als volgt: *C’est elle qui tisse en automne dans les jardins ces multitudes de grandes toiles verticales qu’admirent même les personnes étrangères à l’entomologie*. De beschrijvingen van de spinnen die Becker geeft zijn dus eerder subjectief te noemen en tonen zijn passie voor deze wezens. In de doos bevindt zich tevens een cocon. Deze is ook terug te vinden in de beschrijving van Becker. De cocon is groot en bestaat uit een zijdezacht materiaal. De bladeren in de doos zijn volgens Becker schuilplaatsen voor de spin. Als er gevaar is of het regent, dan rijgt de spin twee bladeren aan elkaar om in te schuilen. Van deze bladeren is ook een aquarel gemaakt. Het gras dat zich in de doos bevindt, is ook terug te vinden in de beschrijving van Becker. Het zou namelijk gaan om de verspreiding van de jongen, die zich klem houden aan het uiteinde van het gras. Bij enige aanraking of beweging worden de spinnetjes verspreid in alle richtingen, zoals een zwerm.

Het Natuurhistorisch Museum te Brussel bezit ook een spinnencollectie van Léon Becker op alcohol, de zogenaamde “Collectie Becker” (Afb. 36 en 37). Deze collectie is geschonken door Becker zelf (supra). Het bevat spinnen die Becker verzamelde en onderzocht voor zijn werk *Les arachnides de Belgique*. De spinnen bevinden zich in antieke glazen bokaal. Elke bokaal heeft een identiek deksel. Er zijn ook al een aantal bokaal vervangen door nieuwere, dit heeft

¹⁶⁴ Het is geweten dat Severin rond 1890 begon met het aanleggen van deze ethologische dozen (supra). In de dozen zelf zijn er kleine teksten teruggevonden van Becker geschreven in 1907. De dozen zijn dus zeker tussen deze twee datums ontstaan. De ethologische dozen zijn ook doorheen de tijd aangevuld geweest. Er bevinden zich namelijk ook kleurenfoto’s in, iets wat op het begin van de twintigste eeuw nog niet bestond (Afb. 33 en 35).

¹⁶⁵ Léon Becker, *Les arachnides de Belgique*. 2/3, 17-19.

conservatorische voordelen.¹⁶⁶ In de potten bevinden de spinnen zich in proefbuisjes. Deze zijn steeds benoemd. Zoals eerder gezegd, is het gebruikelijker om spinnen te bewaren op sterk water omdat ze zo fragiel zijn. De spinnencollectie van Becker op sterk water is één van de weinige collecties die zo bewaard zijn gebleven in het depot van de *Araneae*. De collectie van Becker bevat namelijk spinnen die niet enkel afkomstig zijn uit België, maar ook uit het buitenland. Omdat Becker vaak spinnen toegestuurd kreeg uit het buitenland, is het moeilijk om sommige spinnen te lokaliseren. De rest van de spinnencollectie is al georganiseerd naar een nieuw systeem van Jean Kekenbosch met enkel Belgische spinnen, maar de collectie van Becker blijft identiek.¹⁶⁷

3.3. Conclusie

In dit hoofdstuk werd er dieper ingegaan op de natuurwetenschappelijke ontwikkelingen in de negentiende eeuw. Eerst werd er een kort overzicht gegeven van de belangrijkste tendensen die zich voordeden in deze periode. Het viel vooral op dat er een steeds sterker onderscheid kwam tussen de zogenaamde amateurs en de professionele wetenschappers. Deze laatsten verplaatsten zich naar de universitaire laboratoria, terwijl de amateurwetenschappers zich verenigden in bijvoorbeeld het Koninklijk natuurhistorisch museum te Brussel. Deze amateurwetenschappers hadden het dan ook moeilijker om waardering te vinden en hun onderzoek te laten doorgaan als zuiver wetenschappelijk.

Dit betekende niet dat het aandeel van de amateurwetenschapper minderwaardig was. Zo blijkt uit het tweede gedeelte van dit hoofdstuk. De Société belge d'entomologie bestond hoofdzakelijk uit amateurwetenschappers. Ook Léon Becker was hier lid van. Hij publiceerde geregeld zijn artikels in het tijdschrift van de vereniging. Uit een analyse van deze tijdschriften of annalen bleek dat de leden Becker waardeerden voor zijn onderzoek van de Belgische spinnen. Hiernaast werd zijn *Arachnides de Belgique* besproken. Dit werk komt geregeld aan bod in de annalen. Ook de pers had een mening over dit monumentale werk, maar die bleek vooral negatief te zijn door de hoge kostprijs. Toch blijft het een *chef d'oeuvre* door de

¹⁶⁶ Als de oude bokalen vervangen moeten worden door nieuwe bokalen, zijn deze allemaal identiek. Hierdoor is het geen probleem als het deksel van de pot niet meer past.

¹⁶⁷ Kekenbosch, "Historique et évolution de l'Arachnologie en Belgique.", 107-109.

minutieuze gedetailleerde beschrijvingen en de met waterverf-ingekleurde lithografieën die hij zelf illustreerde.

Als laatste onderdeel werd er gekeken naar de entomologische dozen en de Collectie Becker die het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen vandaag de dag nog in haar archieven bewaart. De entomologische dozen van Becker zijn uniek in het museum, en worden enkel nog bewaard om hun historische waarde. Het betreft namelijk spinnen en nesten die Becker zelf heeft geschonken. Zoals uit vorig onderdeel bleek, was Becker een genereuze mecenas voor het museum. Ook de Collectie Becker is een unicum. Er kan geconcludeerd worden dat, ondanks dat Becker bekend stond als een amateurwetenschapper, zijn aandeel in de Belgische arachnologie aanzienlijk is. Hij werd in zijn eigen tijd enorm gewaardeerd, en ook vandaag nog kijkt de Belgische spinnenvereniging Arabel vzw naar hem op.

IV. KUNST EN WETENSCHAP VERENIGD

*Un peintre et paysagiste, naturaliste à ses heures perdues, un jour qu'il a été croquer la nature et qu'il se repose de sa journée laborieuse contemplant à demi endormi le tableau pittoresque qu'il a sous les yeux, a une vision.*¹⁶⁸

L'Echo Du Parlement, 1884

Op deze manier begint Léon Becker zijn *Les Mémoires d'un Lycose* (de memoires van een wolfspin). Dit is één van de boeken die Becker schreef én zelf illustreerde. Een schilder en een amateurwetenschapper in zijn vrije uren, zou dit een beschrijving van Léon Becker zelf kunnen zijn? Zoals het artikel beschrijft, is het boek zowel aantrekkelijk vormgegeven als instructief. Dit laatste hoofdstuk handelt over deze boeken die Léon Becker mee hielp illustreren en in sommige gevallen ook zelf schreef. Zijn oeuvre als illustrator en graveur wordt hier beschreven. Hij was zeker even bekend als schilder dan als graveur. In een eerste deel wordt Léon Beckers oeuvre als illustrator beschreven. Het tweede deel handelt over de vulgariserende wetenschappelijke publicaties. Welk doel hadden deze publicaties? Deze vraag wordt in dit hoofdstuk beantwoord. De werken worden chronologisch weergegeven. Evenals wordt, waar mogelijk, de receptie in de pers gegeven. De publicaties in dit onderdeel worden onderverdeeld volgens het systeem van Johan Tollebeek en Raf de Bont in hun artikel *Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder*.¹⁶⁹ Zij maken een onderverdeling volgens doelpubliek: voor de jongsten, een iets ouder publiek en de jeugd. Het artikel geeft ook een overzicht van deze vulgariserende literatuur, en wordt hier tevens als leidraad gebruikt.

¹⁶⁸ Bibliographie (1884, 5 oktober) *L'Echo Du Parlement*, p. 2.

¹⁶⁹ Tollebeek en De Bont, "Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder." In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 113-126.

4.1. Léon Becker als illustrator

Léon Becker werkte mee aan Charles De Costers (1827-1879) bekende publicatie *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Uylenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs* in 1869.¹⁷⁰ Voor dit werk maakte hij drie gravures, zoals ook enkele biografieën vermelden (supra). Het werd bekend in de hele wereld en vertaald in alle Europese talen. De *legende van Uilenspiegel en Lamme Goedzak* incarneerde het hart en de ziel van Vlaanderen. Zij vermengt folklore en geschiedenis met mythe, het verhaal van een familie met dat van een volk. Op de openingspagina van dit werk, pronkt Léon Becker zijn naam, naast andere graveurs van zijn tijd (afbeelding).

Het eerste werk is een houtgravure, *Le Hibou* (Afb. 38). Het toont een uiltje, gekleed in musketierkledij. Het uiltje staat op een boek, op de rand van dit boek staat Léon Becker zijn naam. Het tweede werk is getiteld *Allant au jugement* (Afb. 39). Een koningsfiguur, met kroon en scepter, zit op één van de torens van de Notre Dame. De laatste gravure die in het werk voorkomt is *Les pâques de la seve* (Afb. 40). Dit laatste werk is een impressionistische stijl weergegeven. Becker speelt met licht. Een insectenplaag stijgt op vanuit het gras naar de nachthemel. Een jaar later maakte Becker weer een gravure voor Charles Decoster voor *Le voyage de noce*.¹⁷¹

Daarnaast illustreerde Léon Becker drie boeken geschreven door Camille Lemonnier (1844-1913), namelijk *Les joujoux parlants* (1880), *Bébés et joujoux* (1881) en *Histoire de huit bêtes et d'une poupée* (1884). Hij was een Belgisch Franstalig schrijver en criticus. Hij schreef vooral realistische en naturalistische romans.¹⁷² Daarnaast was Lemonnier een verdediger van de aquarel (supra). Deze drie boeken zijn uitgegeven bij Hetzel, die later ook nog andere werken van Becker zou publiceren. Waarschijnlijk illustreerde Becker nog tal van ander boeken, maar deze zijn nog niet teruggevonden.

¹⁷⁰ Charles De Coster, *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Uylenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs* (Parijs: Librairie Internationale, 1869).

¹⁷¹ Reulens, *Onder de loep*, 119.

¹⁷² Pingeot, *Parijs-Brussel, Brussel-Parijs*, 528.

4.2. Léon Becker als mediator tussen kunst en wetenschap

De interesse in de entomologie nam toe in de tweede helft van de negentiende eeuw. Men ging op zoek naar vormen van popularisering. De doelgroep van dit nieuwe type literatuur richtte zich vooral op kinderen en jongvolwassenen. Het is in deze context dat de vulgariserende wetenschappelijke literatuur ontstaat. Léon Becker en Ernest Candèze (1827-1898), een collega van Becker van de Société, wijden zich aan deze entomologische insectenverhalen in de periode tussen ca. 1875 en 1885.

Alphabet des oiseaux en *Alphabet des insectes*:¹⁷³ Deze twee alfabetboeken, of *abécédaires*, zijn respectievelijk uitgegeven in 1880 en 1883. Deze boeken waren bedoeld voor de jongste doelgroep. Hierin wordt het alfabet opgesomd, steeds voorzien van een illustratie (Afb. 41). Bij elke letter is een afbeelding voorzien. Bij de letter ‘A’ in *Alphabet des insectes* is een groepje insecten afgebeeld die ode (‘aubade’) brengen, waaronder een bij (‘abeille’) en een kever die op een altviool (‘alto’) speelt onder een hemel vol sterren (‘astre’) (Afb. 42). Léon Becker geeft weer antropomorfe kenmerken aan zijn dieren. De dieren zijn anatomisch correct weergegeven. Deze boeken werden uitgegeven door Jules Hetzel.¹⁷⁴ Léon Becker ontwierp voor deze uitgeverij ook een reclameaffiche.¹⁷⁵

Les clients d'un vieux poirier. Le monde des insectes:¹⁷⁶ Dit werk hoort tot de antropomorfe insectenverhalen voor een iets ouder publiek dan dat van de alfabetboeken. Het luxueuze werk werd uitgegeven in 1878. Het werk werd geschreven door Ernest van Bruyssel en geïllustreerd door Léon Becker. Volgens Tollebeek en De Bont kwam Ernest van Bruyssel hier tegenmoet aan Hetzels verlangen om verder in te spelen op het succes van dit genre.¹⁷⁷ In dit boek beleeft de auteur de verhalen van insecten die zijn tuin bezoeken, van mieren, sprinkhanen, lieveheersbeestjes tot muizen, allen geïllustreerd met menselijke eigenschappen (Afb. 43). Zo

¹⁷³ Léon Becker, *Alphabet des oiseaux* (Parijs: J. Hetzel & Cie, 1880); Léon Becker, *Alphabet des insectes* (Parijs: J. Hetzel & Cie, 1883).

¹⁷⁴ Marie-Pierre Litaudon, “Hetzel, album et abécédaire.” In *Revue de la Bibliothèque Nationale de France*, 30 (2008): 40-49.

¹⁷⁵ De afbeelding is helaas van onvoldoende kwaliteit om opgenomen te worden in deze masterproef.

¹⁷⁶ Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier. Le monde des insectes* (Parijs: Hetzel, 1878).

¹⁷⁷ Tollebeek en De Bont, “Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder.” In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 113-126.

voedt en sust een lieveheersbeestje haar kind, zoals een moeder dat zou doen. Elke gravure is een vakwerk. Ze zijn ontzettend gedetailleerd en verfijnd uitgewerkt (Afb. 44, 45, 46, 47, 48 en 49). Het valt op dat de terreur van de mens vaak aan bod komt. Zo worden in één van de gravures kevers vertrappeld onder een grote herenschoen (Afb. 45). Er komen veel satires aan bod op het “menselijke” leven. Dit is bijvoorbeeld te lezen in het citaat van Nicolas Boileau dat de auteur aanhaalt:

*De tous les animaux qui s'élèvent dans l'air,
Qui marchent sur la terre, ou nagent dans la mer,
De Paris au Pérou, du Japon jusqu'à Rome, Le plus sot animal,
à mon avis, c'est l'homme.*¹⁷⁸

De meest opvallende gravure in dit werk is deze van de entomoloog, die de auteur beschrijft als *le personnage le plus grotesque* (Afb. 49).¹⁷⁹ De entomoloog is in profiel weergegeven, hij houdt zijn rechterhand statig op zijn rug. In zijn linkerhand houdt hij een koffer vast, waarschijnlijk om zijn nieuwe aanwinsten in te bewaren, en een vlindernet. Hij houdt ook een vasculum (een zogenaamde botanistentrommel) in zijn hand. Dit is ook een soort koffer waar plantenspecimen in bewaard werden bij veldonderzoek. Op zijn hoed zijn verschillende insecten gespeld. Zijn zakken zijn gevuld met wetenschappelijk materiaal. Er wordt een fictieve discussie weergegeven tussen deze entomoloog en de schrijver, die onder de boom ligt. De auteur vraagt welk onderricht er te vinden is in de gevarieerde *tableaux* van het leven van de oneindig kleine wezens. In zijn ogen was dat niet meer dan catalogiseren, etiketteren en Latijnse namen bedenken. Hierdoor is het moeilijk voor de leek om toe te treden tot deze ‘zwaarlijvige’ wetenschap. Op deze manier uitte Van Bruyssel kritiek op deze wetenschapspraktijk. Dit soort verhalen zijn geschreven om de mens van de natuur te laten houden.¹⁸⁰

¹⁷⁸ Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier*, 40.

¹⁷⁹ Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier*, 154.

¹⁸⁰ Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier*, 154-159.

Mémoires d'une lycose.¹⁸¹ Deze publicatie werd uitgegeven in 1885 en behoort net zoals het vorige tot de doelgroep van het iets oudere publiek. Hierin gaat het over antropomorfe insectenverhalen.¹⁸² Het verhaal gaat over de avonturen van een wolfspin. De pers schreef vol lof over dit werk: *L'auteur fait aimer son héroïne, et pour arriver à ce résultat inattendu il lui suffit d'être vrai, de raconter simplement ce qu'il a vu. [...] C'est un vrai roman, plein de péripéties inattendues et émouvantes, tour à tour dramatique et touchant ; comme dans la vie humaine*.¹⁸³ Becker heeft dit werk zowel geschreven als geïllustreerd. Zijn illustraties worden beschreven als kleine meesterwerkjes. Het valt op ze een lossere stijl hebben in vergelijking met *Les clients d'un vieux porier*. In één van de illustraties is te zien hoe een moederspin haar eieren beschermt (afbeelding).¹⁸⁴ Het is duidelijk minder verfijnd weergegeven, maar dit kan ook de bedoeling zijn geweest. In de krant *L'Echo Du Parlement* wordt de eerste passage van *mémoires d'une lycose* opgenomen. Zij merken op dat *The struggle for life* in dit werk zeker aanwezig is.¹⁸⁵ Dit gevecht met de natuur krijgt een prominente plaats in de entomologische avonturenverhalen. Op dit moment bereikten de debatten over het darwinisme een hoogtepunt in België.¹⁸⁶ Deze invloed is hier duidelijk te merken. Zo ziet een moederspin bijvoorbeeld haar jongen sterven omdat haar web door een windvlaag wordt losgerukt.¹⁸⁷

Les êtres méconnus. Etude sur l'araignée.¹⁸⁸ Dit werk, uitgegeven in 1881, is geschreven voor de laatste doelgroep, namelijk de jeugd. Als de lezer voorgaande werkjes heeft gelezen, is hij klaar om over te schakelen naar het eigenlijke wetenschappelijke werk. Dit boek wil de jongeren inleiden in de studie van de spinnen, en hen ertoe aanzetten om zelf op onderzoek uit te gaan. Deze publicatie verscheen in de *Bibliothèque belge illustrée*. In deze reeks werden meer wetenschapsvulgerende werken voor 'jonge naturalisten' opgenomen.¹⁸⁹ De titel van het werk betekend letterlijk 'de miskende wezens'. Becker, die het werk zelf schreef en illustreerde, houdt dus een pleidooi voor de spinnen. Léon Becker gaf een lezing over dit werk in april

¹⁸¹ Léon Becker, *Mémoires d'une lycose* (Brussel: A. -N. Lebègue & Cie, 1885).

¹⁸² Tollebeek en De Bont, "Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder." In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 113-126.

¹⁸³ Art, Science et Littérature (1884, 5 augustus) *L'Indépendance Belge*, p. 3.

¹⁸⁴ Becker, *Mémoires d'une lycocose*, 22.

¹⁸⁵ Bibliographie (1884, 5 oktober) *L'Echo Du Parlement*, p. 2.

¹⁸⁶ Tollebeek en De Bont, "Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder." In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 113-126.

¹⁸⁷ Idem.

¹⁸⁸ Léon Becker, *Les êtres méconnus. Etude sur l'araignée* (Brussel: Parent & Cie, 1881).

¹⁸⁹ Tollebeek en De Bont, "Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder." In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 113-126.

1881.¹⁹⁰ Ook hier wordt het werk opnieuw vergeleken met Darwins beroemde woorden: *The struggle for life*. Het waren de hardste werkers die op het einde van de dag de overwinnaars waren.¹⁹¹

Histoire d'un aquarium et de ses habitants:¹⁹² Dit werk, uitgegeven in 1890 door Hetzel, sluit aan bij de vorige publicatie. Het is een soort handleiding voor jonge naturalisten over hoe ze hun eigen aquarium moeten opzetten. Het aquarium was in deze tijd redelijk nieuw. Het gaat zelfs zo ver dat de naturalist zelf in beekjes en meren zijn vissen moet gaan vangen. Het aquarium moet zo goed mogelijk de natuurlijke habitat nabootsen. *Dessins, aquarelles, chef-d'oeuvres d'impression typographique en 12 couleurs*.¹⁹³ Op deze manier wordt de publicatie beschreven in een advertentie van Hetzel. Ook hier leek het leven van de waterinsecten heel hard op het harde leven van de mens.¹⁹⁴

In de ogen van Becker en Candèze was de entomologie, zoals die in de Société bedreven werd, nog al te vaak een wetenschap van het kabinet. Deze liet zich enkel in met dode insecten en etiketten, zoals de entomoloog in het *Les clients d'un vieux poirier* zelf vertelt (supra). In dergelijke verhalen wordt dan ook vaak met de entomoloog en deze vorm van wetenschapsbeoefening gespot. Voor Becker was niet het verzamelen van insecten belangrijk, want *wat kunnen deze doden wezens op het uiteinde van een naald ons leren? Enkel zijn naam, maar zal hij ons de geheimen van zijn leven en strijd vertellen?*¹⁹⁵ Léon Becker pleitte daarom voor een wetenschapsbeoefening waar het observeren van het leven centraal staat. Dit sloot dicht aan bij de ethologische ontwikkelingen die het Koninklijk natuurhistorisch museum doormaakte.

¹⁹⁰ Art, science et Littérature (1881, 15 april) *L'Indépendance Belge*, p. 2.

¹⁹¹ Tollebeek en De Bont, "Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder." In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 113-126.

¹⁹² Ernest Van Bruyseel, *Histoire d'un aquarium et de ses habitants* (Parijs: Hetzel, ca. 1890).

¹⁹³ Van Bruyseel, *Histoire d'un aquarium et de ses habitants*, 12.

¹⁹⁴ Tollebeek en De Bont, "Kevers en kinderen: de entomoloog als opvoeder." In *Het eenzame gelijk: hervormers tussen droom en daad 1850-1950*, 113-126.

¹⁹⁵ Idem.

4.3. Conclusie

In dit laatste, maar daarom niet minder belangrijk, hoofdstuk werd Léon Beckers oeuvre als graveur besproken. In het eerste gedeelte werd er gekeken naar Becker zijn bijdrage aan romans. Deze waren van grote namen uit zijn tijd, waaronder Charles Decoster en Camille Lemonnier. Voor *de legende van Uilenspiegel* vervaardigde Becker drie gravures. Doordat dit werk zo bekend geraakte, werkte dit ook de faam van Becker in de hand. In zijn biografieën worden deze gravures namelijk vaak vermeld. Daarnaast illustreerde hij ook enkele boeken voor Camille Lemonnier. Waarschijnlijk werkte Becker nog aan andere romans mee.

In het tweede gedeelte van dit hoofdstuk werd de vulgariserende wetenschappelijke literatuur verder onderzocht. Hier was het artikel *Kevers en kinderen. De entomoloog als opvoeder* de leidraad. Niet alleen gaven Johan Tollebeek en Raf de Bont een onderverdeling volgens doelgroep, ook onderzochten ze het verband tussen het darwinisme en hoe dit werd weergegeven in deze publicaties. In de pers verschenen deze entomologisch geïnspireerde literatuur met enkel positieve reacties. Beckers gravures worden meesterwerkjes genoemd. Vooral de verfijnde gravures van *Les clients d'un vieux poirier* sprongen in het oog. De onderliggende boodschap van deze boeken werd duidelijk naar voren gebracht: wetenschap voor de jonge generatie toegankelijk maken. Dit deed hij door middel van kunst én natuurwetenschappen te combineren, met deze boeken als resultaat. Daarnaast verscheen er hier en daar kritiek op het beeld van de entomoloog die enkel 'dode' insecten verzamelt. Volgens Becker staan niet deze dode insecten, maar wel de observatie van het leven centraal.

CONCLUSIE

Le livre était fini.

*Un violent coup de tonnerre retentit dans les profondeurs de la forêt. De larges gouttes d'eau me mouillèrent le front ! Je me précipitai vers mon chevalet, pour sauver mon tableau du déluge qui se préparait. Je refermai ma boîte au plus vite et, tenant ouvert mon grand parapluie de campagne, je repris le chemin de mon atelier.*¹⁹⁶

Léon Becker, 1885

Met behulp van archiefdocumenten en verschillende biografieën werd er getracht meer te weten te komen over het leven van Léon Becker. Eventuele onduidelijkheden werden uitgelegd. Zo werd het verhaal van de vader van Léon Becker, Napoleon Becker (Dero-Becker père), verder uitgespit. Zij zouden een uitgeverij en kunsthandel hebben uitgebaat samen met Guillaume van den Burggraaff, bij wie Becker mogelijk de stiel van graveur leerde. Hiernaast konden, door het archiefonderzoek, twee portretten uit het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van Henri van der Haert worden geïdentificeerd. Een opvallend portretje van Léon De Ro dook op. Dit intieme portret van zijn kleinkind toont ook zijn natuurwetenschappelijke interesse door een afwijking aan het handje te willen vastleggen.

Vervolgens kwam Léon Beckers artistieke oeuvre aan bod. Eerst werden de algemene tendensen van het artistieke verenigingsleven in Brussel bekeken. De Société royale belge des Aquarellistes werd opgericht, een vereniging waarvan Becker gedurende het grootste deel van zijn leven deel van zou uitmaken. De receptie van Léon Beckers werk in verschillende kranten werd onderzocht. Op deze manier kan men een goed beeld vormen van de kunstenaar in zijn tijd. Beckers academische loopbaan, en zijn lessen in maar liefst twee vrije ateliers in Brussel, getuigen zowel van een artistieke ambitie (met blijkbaar ook een noodzaak aan een niet-academische vorming) als van talent. Als laatst werd Léon Beckers oeuvre onder de loep genomen. Er werden 122 aquarellen en schilderijen van hem teruggevonden, waarvan 19 met beeldmateriaal. Léon Becker schilderde zowel landschappen, gentreferen en werken met

¹⁹⁶ Becker, *Mémoires d'une lycose*, 177.

dieren en insecten. Léon Beckers interesse in de natuurwetenschappen kwamen hier ook tot uiting. Zo schilderde hij verschillende insecten met menselijke eigenschappen en een schilderij met de Iguanodons van Bernissart.

Hierna werd er dieper ingegaan op de natuurwetenschappelijke ontwikkelingen in de negentiende eeuw en de amateurwetenschapper. Léon Becker was een actief lid van de Société belge d'entomologie. Zijn wetenschappelijk oeuvre *Arachnides de Belgique* werd besproken. Verschillende vindplaatsen in dit naslagwerk komen overeen met schilderlocaties (Yvoir en Genk). Vervolgens werd er gekeken naar de entomologische dozen en de "Collectie Becker" die het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen vandaag de dag nog in haar archieven bewaart. Het museum bezit ook brieven van Léon Becker. Door een gebrek aan paleografische kennis werden deze niet besproken. Ze kunnen wel een opstap zijn voor verder onderzoek. Léon Becker was een genereuze mecenas voor het museum. Ondanks dat Becker bekend stond als een amateurwetenschapper, is zijn aandeel in de Belgische arachnologie aanzienlijk. Hij werd in zijn eigen tijd enorm gewaardeerd, en ook vandaag kijkt de Belgische spinnenvereniging Arabel vzw naar hem op. Er kan geconcludeerd worden dat de amateurwetenschappers een soort voorbodes zijn van de natuurbewoud/beheer-bewegingen die stilaan op gang komen. Zo hield Becker een pleidooi over de moederliefde bij de spin, waarin hij vraagt om deze 'miskende' wezens te leren appreciëren door te kijken naar hun omgeving en welke invloed ze hierin uitoefenen.

In een laatste gedeelte werd Léon Beckers oeuvre als graveur besproken. Becker illustreerde voor enkele grote namen, zoals Charles Decoster en Camille Lemonnier. Hiernaast werd de vulgariserende wetenschappelijke literatuur verder onderzocht. Deze werden onderverdeeld volgens doelgroep: *abécédaires* voor de kleinsten, entomologische avonturenverhalen voor de iets ouderen en wetenschappelijke lectuur voor de jonge naturalist. De invloed van het darwinisme viel op. Vooral de verfijnde gravures van *Les clients d'un vieux poirier* sprongen in het oog. De onderliggende boodschap van deze boeken werd duidelijk naar voren gebracht: wetenschap voor de jonge generatie toegankelijk maken. Dit deed hij door middel van kunst én natuurwetenschappen te combineren, met deze publicaties als resultaat.

SAMENVATTING

Deze masterproef bestaat uit een monografisch onderzoek naar de kunstenaar en amateurwetenschapper Léon Becker (1826-1909). Hij is de auteur van *Les arachnides de Belgique* (1882-1896), een vierdelig standaardwerk over de arachnologie, dat hij zelf illustreerde. De doelstelling van deze masterproef is drieledig. Als eerste is het doel om een biografisch en historiografisch onderzoek te voeren. Er is namelijk zeer weinig geweten over Léon Becker. Als tweede wil deze masterproef het oeuvre van Léon Becker samenbrengen, het betreft hier zowel zijn nalatenschap als kunstenaar, dan als wetenschapper. Ten derde wil deze scriptie de ontwikkelingen van natuurwetenschappen in België in de tweede helft van de negentiende eeuw aan het licht brengen. De traditie van de amateurwetenschapper, zoals Léon Becker zelf één was, wordt toegelicht. Welke plaats bekleedt Léon Becker als artiest en amateurwetenschapper in de tweede helft van de negentiende eeuw in België? Op welke wijze komen de disciplines van de kunsten en de natuurwetenschappen in zijn oeuvre tot uiting en hoe beïnvloeden ze elkaar? Op deze vragen wordt in deze verhandeling een antwoord gegeven.

Léon Becker (1826-1909)

Een monografische studie over het leven en oeuvre van een kunstschilder en amateurwetenschapper

Volume II: Bijlagen en afbeeldingen

Hanne Jakubiak

Masterproef aangeboden binnen de opleiding
master in de Kunstwetenschappen.

Promotor prof. dr. Koenraad Brosens

Academiejaar 2016-2017

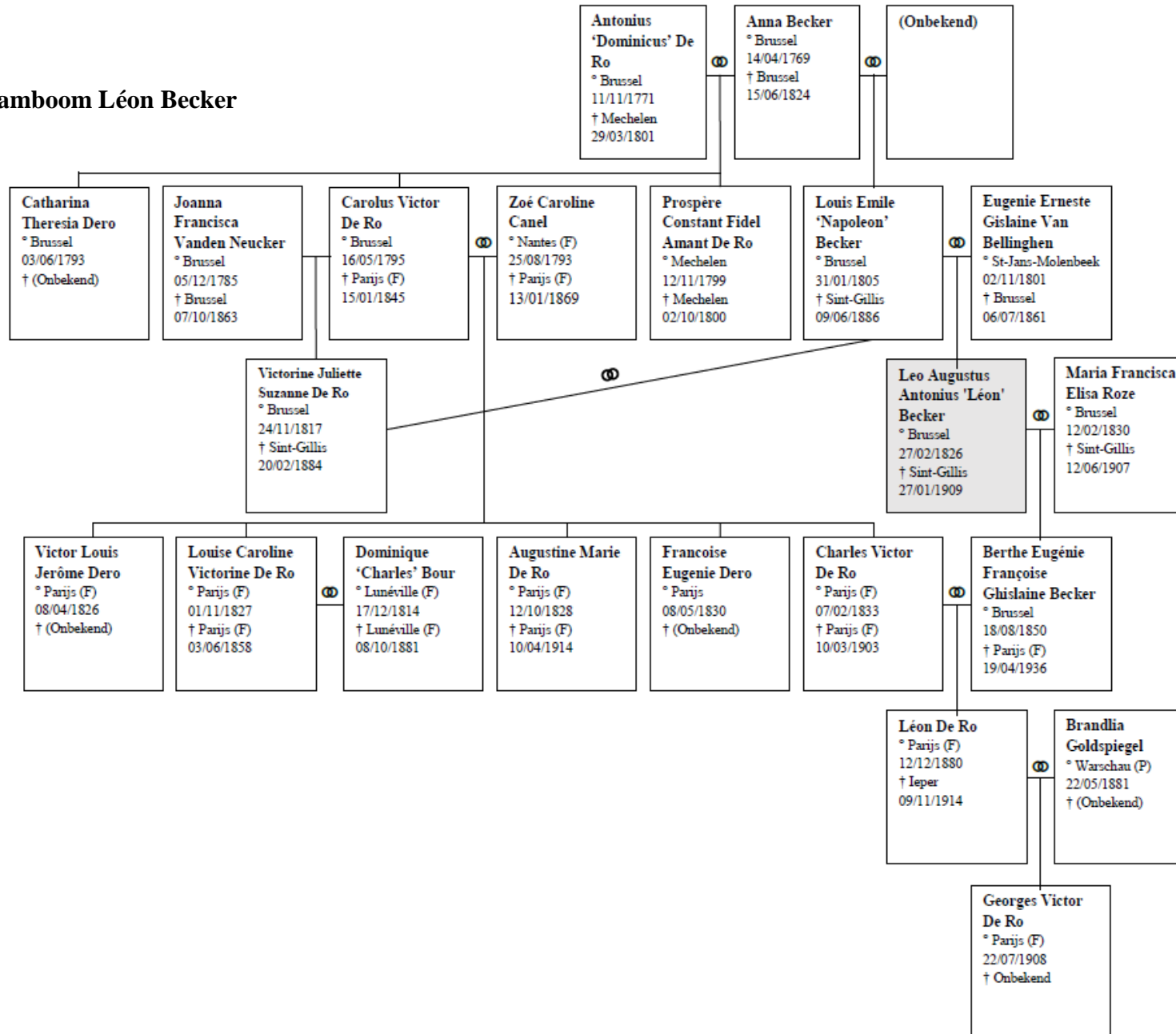
143 065 tekens

Inhoudsopgave

Volume II

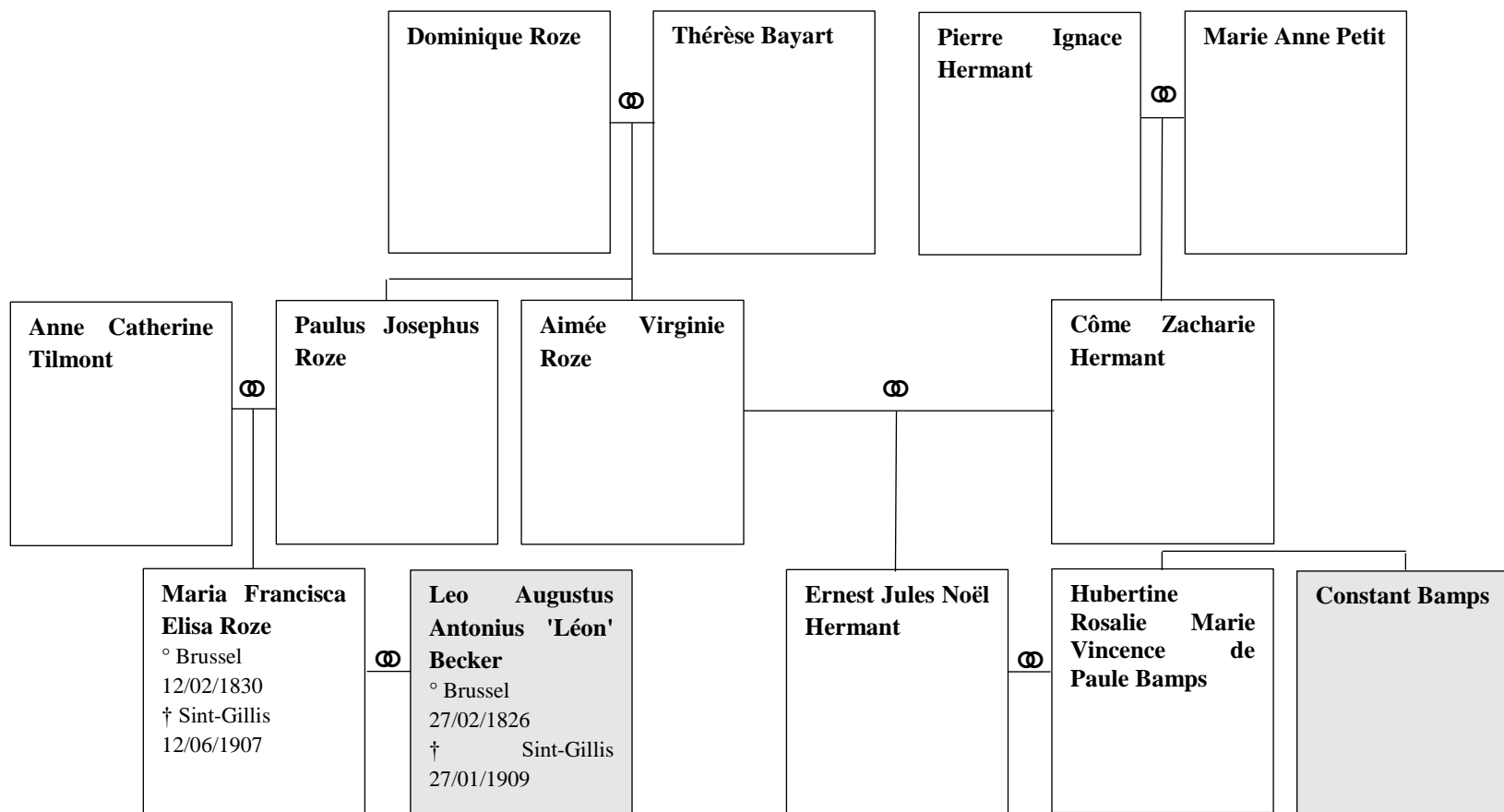
Bijlage 1: Stamboom Léon Becker	1
Bijlage 2: Stambomen aanverwante collega's.....	2
Bijlage 3: Tabel 2: woonplaatsen Léon Becker.....	6
Bijlage 4: Tabel 3: aquarellen en schilderijen Léon Becker	7
Bijlage 5: Grafiek oeuvre Léon Becker.....	21
Lijst van afbeeldingen	22
Afbeeldingen	32

Bijlage 1: Stamboom Léon Becker

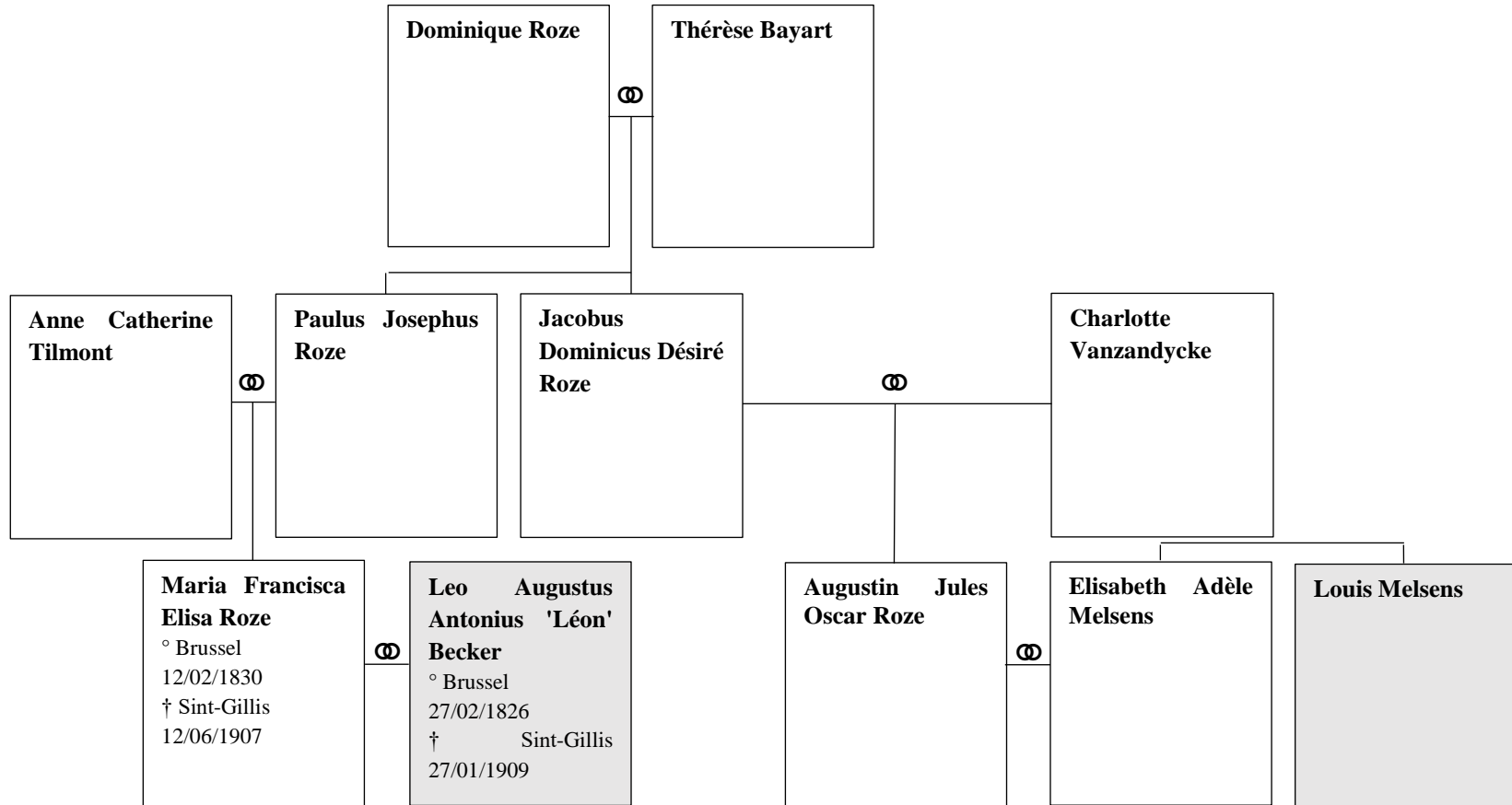

Bijlage 2: Stambomen aanverwante collega's

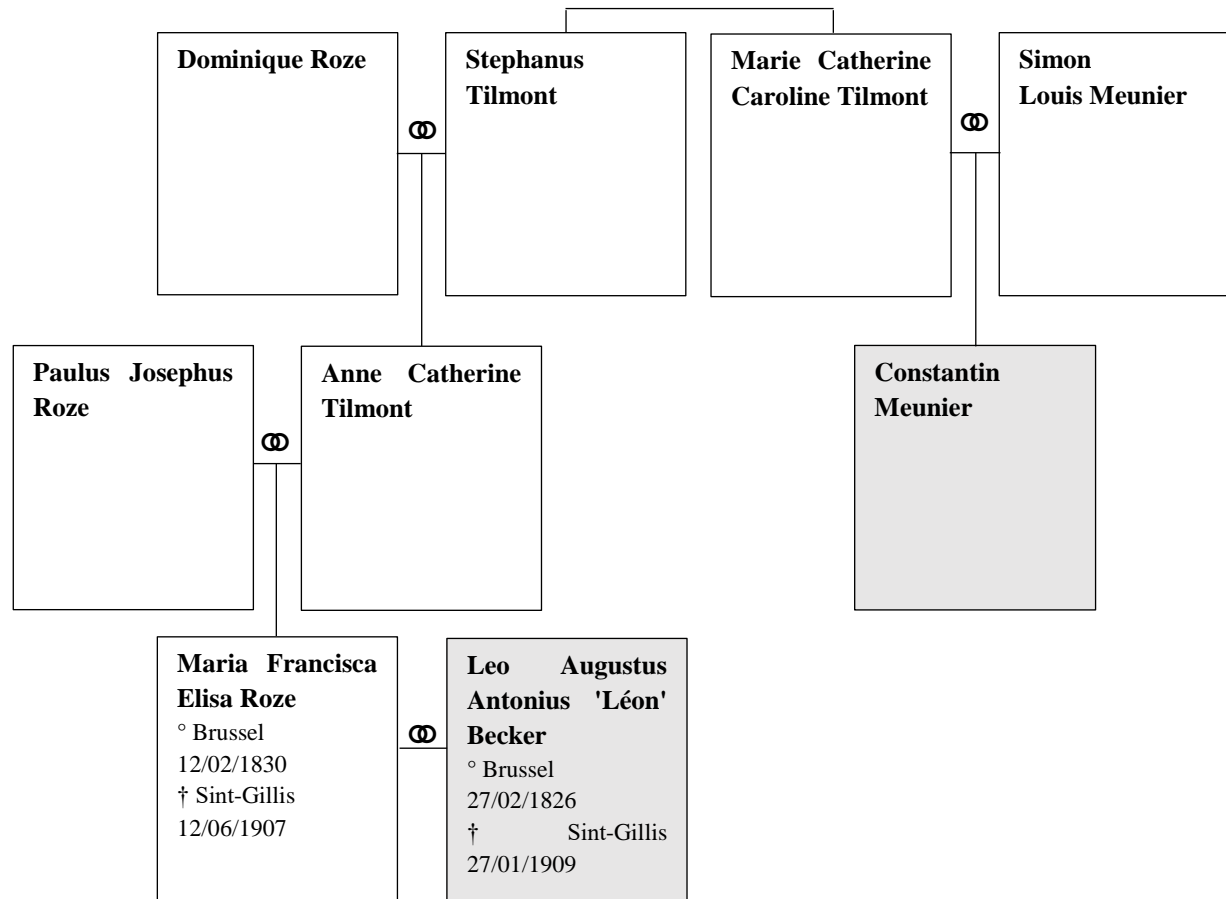
Blokschema 1

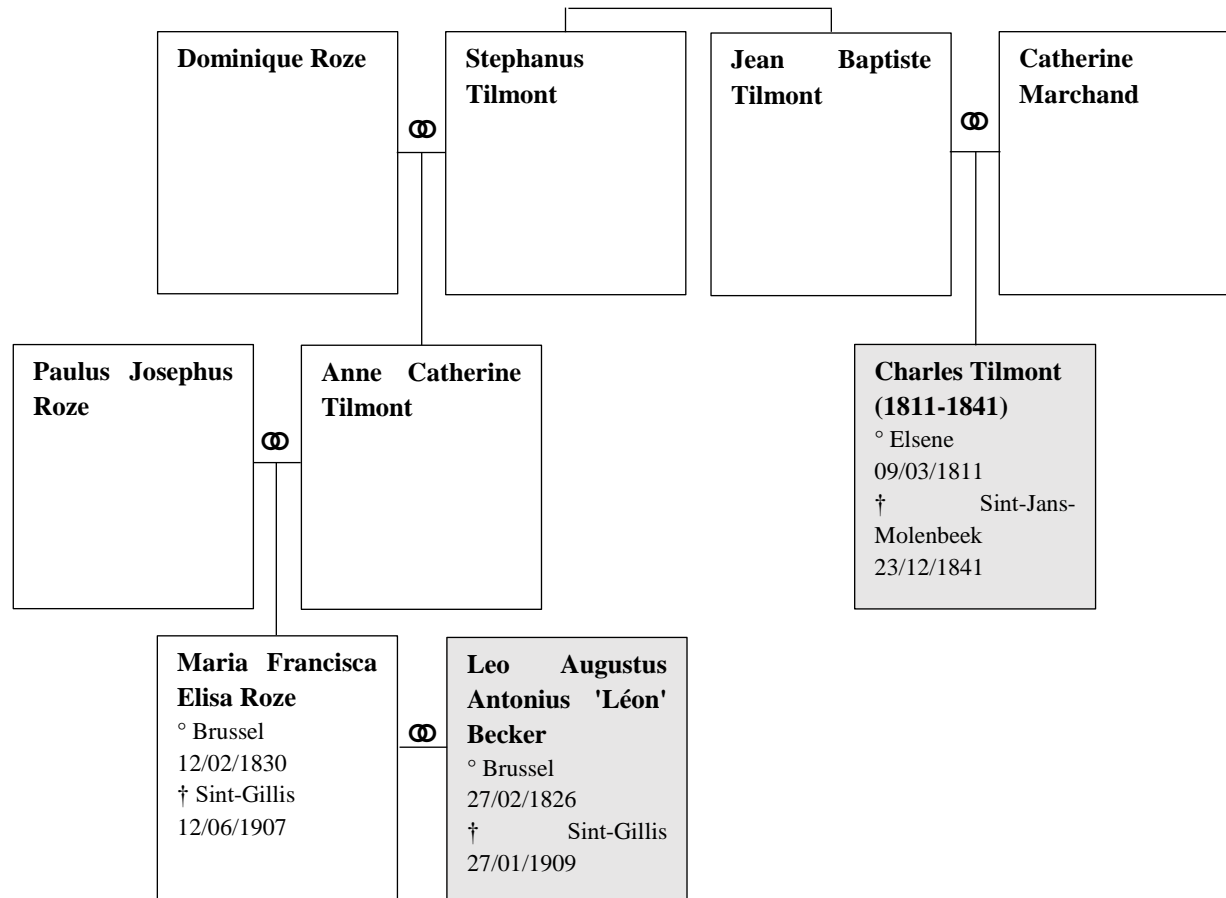
Blokschema 2

Blokschema 3

Blokschema 4

Bijlage 3: Tabel 2: woonplaatsen Léon Becker

Jaar	Woonplaats
1857	Rue de l'Ecuyer 27, Bruxelles. ¹
1865	Rue du Trône 114, Ixelles
1866	Rue du Trône 114, Ixelles ²
1867	Rue du Trône 103, Ixelles
1868	Rue Godecharles 28, Ixelles
1870	Auderghem, Rue Godecharles 28, Ixelles
1871	à Auderghem
1872	Rue Godecharles 28, Ixelles
1873	Rue Godecharles 28, Ixelles
1874	Rue Godecharles 28, Ixelles
1875	Rue Godecharles 28, Ixelles
1876	Rue Godecharles 28, Ixelles
1877	Rue Godecharles 28, Ixelles
1878	Rue Godecharles 28, Ixelles
1896	Avenue Louise 37, Bruxelles
1897	Avenue Louise 37, Bruxelles
1904	Avenue Louise 37, Bruxelles
1906	Avenue Louise 37, Bruxelles
1907	Bruxelles
1908	Bruxelles

¹ De woonplaatsen weergegeven in het grijs zijn terug te vinden in de Almanakken van handel en industrie van Brussel van het desbetreffende jaar. *Almanachs du commerce et de l'Industrie de Bruxelles (1820-1969, met leemten, Stadsarchief Brussel). Liste Alphabétique des adresses des habitants de Bruxelles et de ses faubourgs* (Brussel: 1857), 83; *Almanachs du commerce et de l'Industrie de Bruxelles (1820-1969, met leemten, Stadsarchief Brussel). Liste Alphabétique des adresses des habitants de Bruxelles et de ses faubourgs* (Brussel: 1866), 189.

² De woonplaatsen weergegeven in het wit zijn terug te vinden in de tentoonstellingscatalogi van de Société Royale belge des Aquarellistes van het desbetreffende jaar. Bijvoorbeeld het adres van 1866 is terug te vinden in *Société Royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 8me exposition annuelle, tent.cat.*, Brussel, Place du Trône (Brussel: Imprimerie Bols-Wittouck père, 1866). De volledige lijst is opgenomen in de bibliografie.

Bijlage 4: Tabel 3: aquarellen en schilderijen Léon Becker

Totaal aantal werken: **122**

Vaak terugkerende titels: *Vallée du Bocq à Yvoir, Bellagio, Venise*

Werken met afbeelding (*): **19**

Jaar	Titel van het werk	Materiaal	Afmetingen	Opmerking	Bron
1846	<i>Les Pêcheurs</i>				“Correspondance” In <i>La Chronique des Arts et de la Curiosité</i> 47 (1846): 12-13.
1853	<i>La femme de charge</i> <i>Chasseur</i> <i>Orang-outang</i>				<i>Histoire des artistes vivants. français et étrangers</i> (Parijs: Imprimerie de J.Claye, 1856), 181.
1861	<i>Scène galante</i> *	Olieverf op hout	44 x 36 cm	Geveild op 25/10/2015	“Léon Becker.” <i>Invaluable</i> (2017): z.p., https://www.invaluable.com/auction-lot/leon-becker-1826-1909-scene-galante-huile-sur-205-c-1f948c9a39 , laatste toegang op 8 augustus 2017.
1862	<i>Thee drinken</i>				Victoria Van Riel, <i>Belgische kunst (h)erkend. Aanwezigheid en receptie van Belgische kunstenaars op de tentoonstellingen in Amsterdam van</i>

					1840 tot 1870, onuitg. lic. ver. (UGent, 2012), 187.
1863	<i>La Scène de Carnaval à Venise</i>				“Exposition de Bruxelles” In <i>Gazette des Beaux-Arts. Courrier Européen de l’Art et de la Curiosité</i> (1863), 49.
1865	<i>Le vieux marché au beurre à Bruxelles</i>	Schilderij op doek	58 x 98 cm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
	<i>L’infante Isabelle proclamée reine du Grand-Serment des Arbalétriers au trir de 1619</i> <i>Le Liseur</i>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 7me exposition annuelle</i> , 1865.
1866	<i>Philippe le Bon, au moment de mourir, recommande son fils Charles le Téméraire à ses officiers</i> <i>L’amateurs d’histoire naturelle</i> <i>Intérieur d’ecurie</i> <i>Bretonne</i> <i>Le retour des champs</i> <i>Intérieur de ferme à Postek; Campine</i>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 8me exposition annuelle</i> , 1866.
1867	<i>Le fileur</i> <i>Le cheval dumédecin</i> <i>Coin de rue à Genck</i>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 9me exposition annuelle</i> , 1867.

1868	<p><i>Les pélicans</i></p> <p><i>La visite du curé</i></p> <p><i>Intérieur d'étable (étude)</i></p> <p><i>Un concert dans l'herbe</i></p> <p><i>Un amoureux</i></p> <p><i>Le mot d'ordre, souvenir d'une fourmilière</i></p>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 10me exposition annuelle, 1868.</i>
	<p><i>De Spinner</i></p> <p><i>De lectuur</i></p>			Becker nam deel aan het salon van Gent in 1868.	Piron, <i>De Belgische beeldende kunstenaars van de 19e tot de 21e eeuw</i> , 112.
1870	<p><i>La Liseuse</i></p> <p><i>Un coin d'Auderghem</i></p> <p><i>La colère (6 dessins)</i></p> <p><i>La cigale, ayant chanté tout l'été,</i></p> <p><i>Se trouva fort dépourvue quand la bise fut venue:</i></p> <p><i>Elle alla crier famine chez la fourmi, sa voisine,</i></p> <p><i>La priant de lui prêter quelque grain pour subsister</i></p>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 11me exposition annuelle, 1870.</i>

	<p><i>'Vous chantiez! J'en suis fort aise, eh bien! Dansez maintenant'</i></p> <p><i>Un soir, t'en souvient-il? Nous voguions en silence (La Lamartine, Le Lac)</i></p>				
	<i>Wachtend in een stal *</i>	Aquarelverf op papier	263 x 211 mm	Antwerpen, KMSKA	“Wachtend in een stal.” <i>BALaT KIK-IRPA</i> : z.p., http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M130245&objnr=95772&nr=2 , laatste toegang op 1 augustus 2017.
	<i>Avond. Vijver van het Rood Klooster bij Brussel *</i>	Aquarelverf op papier	232 x 325 mm	Antwerpen, KMSKA	“Avondrood. Vijver van het Rood Klooster bij Brussel.” <i>BALaT KIK-IRPA</i> : http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M130227&objnr=95771&nr=1 , laatste toegang op 1 augustus 2017.
1871	<p><i>Les martyrs</i></p> <p><i>La chanson des Rois</i></p> <p><i>Un bal dans l'herbe *</i></p> <p><i>Le garde-chasse</i></p> <p><i>Cour à Auderghem</i></p> <p><i>Paysage d'hiver - Soleil couchant *</i></p>	Aquarelverf op papier	457 x 660 mm 270 x 170 mm	<i>Soleil couchant</i> bevindt zich in de Koninklijke Collectie.	<p><i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 12me exposition annuelle, 1871;</i></p> <p>“Paysage d'hiver - Soleil couchant.” <i>BALaT KIK-IRPA</i>: z.p., http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=B152635&objnr=20022908&nr=5, laatste toegang op 1 augustus 2017.</p>
1872	<p><i>La pluie</i></p> <p><i>La chanson du printemps *</i></p>	Aquarelverf op papier	335 x 490 mm	<i>La chanson du printemps</i> is geveild op 22/06/2010.	<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 13me exposition annuelle, 1872;</i>

1873	<i>Après la traque</i> <i>Printemps</i> <i>Concert promenade</i>				“Léon Becker.” <i>Invaluable</i> (2017): z.p., https://www.invaluable.com/auction-lot/leon-becker-1826-1909-watercolour-chanson-321-c-2a4bb46e19 , laatste toegang op 8 augustus 2017.
	<i>Par n'importe quell temps</i>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 14me exposition annuelle, 1873.</i>
	<i>Vallée du Bocq, à Yvoir *</i>	Olieverf op doek	34 x 51 cm	Privécollectie, Genk	“Vallée du Bocq à Yvoir.” <i>Artprice</i> (2017): z.p., https://www.artprice.com/artist/1846/leon-becker/painting/8403486/vallee-du-bocq-pres-d-yvoir , laatste toegang op 8 augustus 2017.
	<i>Vallée du Bocq, à Yvoir *</i>	Olieverf op doek	40 x 50 cm	Dinant, Centre public d'aide sociale de Dinant	N.N., “Vallée du Bocq à Yvoir.” <i>BALaT KIK-IRPA</i> : z.p., http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M198166&objnr=10061072&nr=3 , laatste toegang op 1 augustus 2017.
1874	<i>Vallée du Bocq, à Yvoir *</i> <i>Un ami sûr</i>	Aquarelverf op papier		<i>Vallée du Bocq, à Yvoir</i> is geveild op 17/05/2010.	<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 15me exposition annuelle, 1874.</i>
	<i>Zonsondergang in de duinen te Kalmthout</i> <i>Windstoot in de Bocqvallei te Yvoir nabij Namen</i>	Olieverf op doek	60 x 100 cm 29 x 44 cm	Becker nam deel aan het salon van Gent in 1874. <i>Zonsondergang in de duinen te Kalmthout</i> is geveild op 22/11/2005.	Piron, <i>De Belgische beeldende kunstenaars van de 19e tot de 21e eeuw</i> , 112; “Léon Becker.” <i>Blouin Art Sales Index</i> (2017): z.p., http://artsalesindex.artinfo.com/auctions/Leon-Becker-387604/Soleil-

					levant-a-Kalmthout-, laatste toegang op 8 augustus 2017.
	<i>Vallée du Bocq, à Yvoir</i>	Olieverf op doek	80 x 55 cm		“Léon Becker.” <i>Blouin Art Sales Index</i> (2017): z.p., http://artsalesindex.artinfo.com/auctions/Leon-Becker-4031606/Vall%C3%A9-du-Bocq-%C3%A0-Yvoir-1874 , laatste toegang op 8 augustus 2017.
1875	<i>Le monde des eaux</i> <i>La Charité, s'il vous plaît!!!</i> <i>Un matin en Campine</i>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 16me exposition annuelle, 1875.</i>
1876	<i>Retour du Lac</i> <i>Les Marcassins (après la chasse)</i>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 17me exposition annuelle, 1876.</i>
	<i>Vallée du Bocq à Yvoir</i>	Olieverf op doek	60 x 100 cm	Geveild op 23/06/1999	“Léon Becker.” <i>Blouin Art Sales Index</i> (2017): z.p., http://artsalesindex.artinfo.com/auctions/Leon-Becker-2730814/Vallee-du-Bocq-a-Yvoir-1876 , laatste toegang op 8 augustus 2017.
1877	<i>La Liseuse</i> <i>Une Affaire d'honneur</i> <i>Avant le retour</i>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 18me exposition annuelle, 1877.</i>

	<i>Solitude</i> <i>A German Hunt</i>				<i>Catalogue of the Paintings in the Art Gallery of the Inter-State Industrial Exposition of Chicago</i> , mus.cat., Chicago, Interstate Industrial Exposition Building. (1877), 6-7.
1878	<i>Une rue à Bellagio (lac de Côme)</i> <i>Venise (cinq dessins dans un seul cadre)</i>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 19me exposition annuelle</i> , 1878.
1879	<i>Chien à la lecture</i>	Olieverf op doek	52 x 37 cm	Geveild op 18/11/2014	Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909. “Léon Becker.” <i>Blouin Art Sales Index</i> (2017): z.p., http://artsalesindex.artinfo.com/auctions/Leon-Becker-5608543/Chien-%C3%A0-la-lecture-1879 , laatste toegang op 16 augustus.
1880	<i>Une rue de Bellagio (lac de Côme)</i> <i>En Campine</i> <i>Le Tour du Monde</i> <i>Sortie d'écurie</i>	Aquarelverf op papier			F.-G. Dumas, <i>Catalogue illustré de l'exposition de l'art Belge et du musée modern de Bruxelles</i> , tent.cat., Brussel, Palais des Beaux-Arts (Brussel: F.-G. Dumas, 1880), 7, 13, 30, 31.
1881	<i>Le carnaval des rues</i> <i>Portrait</i>				<i>Exposition Générale des Beaux-Arts 1881. Catalogue Explicatif</i> , tent.cat., Brussel, Palais des Beaux-Arts. (Brussel: Imprimerie Ad. Mertens, 1881), 29.
	<i>Mon Petit Léon *</i>	Houtskool op papier		Privécollectie, Genk	

1883	<i>Straatscarnaval te Brussel</i> <i>De boodschapper</i>			Becker nam deel aan het salon van Gent in 1883.	Piron, <i>De Belgische beeldende kunstenaars van de 19e tot de 21e eeuw</i> , 112.
1884	<i>Montage du premier Iguanodon dans la chapelle des Ducs de Bourgogne *</i>	Olieverf op doek	115 x 92 cm	Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen	Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
	<i>Belgian street scene *</i>	Olieverf op doek	55 x 40 cm	Geveild op 16/03/2005	“Lot #: 191 – Signed Leon Becker 1884 oil on canvas.” <i>Dallas Auction Gallery</i> (2017): z.p., http://dallasauktiongallery.hibid.com/lot/858-407-8664/signed-leon-becker-1884-oil-on-canvas/ , laatste toegang op 12 augustus 2017.
1886	<i>Gebirgsschlucht im Berner Oberland</i>	Aquarelverf op papier	410 x 220 mm		“Past auction: Léon Becker.” <i>Artnet</i> (2017): z.p., http://www.artnet.com/artists/1%C3%A9on-becker/gebirgsschlucht-im-berner-oberland-en1aTc71IzQOozfaQHxvLQ2 , laatste toegang op 8 augustus 2017.
	<i>Cascade en Suisse</i>	Aquarelverf op papier	410 x 2250 mm	Geveild op 13/12/1995	“Léon Becker.” <i>Invaluable</i> (2017): z.p., https://www.invaluable.com/auction-lot/becker-leon-1826-1909-659-c-brz60tp31s , laatste toegang op 8 augustus 2017.
1889	<i>Place de laroche</i>	Olieverf op doek	67 x 48 cm	Geveild op 12/11/1889	“Place de laroche.” <i>Artprice</i> (2017): z.p., https://www.artprice.com/artist/1846/leon-becker/painting/636175/place-

					de-laroche, laatste toegang op 7 augustus 2017.
1890	<i>Lettre pour la Reine</i>	Aquarelverf op papier	260 x 180 mm	Geveild op 23/10/1996	“Lettre pour la Reine.” <i>Artprice</i> (2017): z.p., https://www.artprice.com/artist/1846/leon-becker/drawing-watercolor/617117/lettre-pour-la-reine , laatste toegang op 7 augustus 2017.
1893	<i>Illustration of Romance</i>				Lionel Cust, <i>Index of artists represented in the Department of prints and drawings in the British Museum. 1: Dutch and Flemish schools, German schools</i> , tent.cat., Londen, British Museum (Londen: Longmans, 1893), 7.
1894	<i>Le Carnaval à Bruxelles</i>	Aquarelverf op papier	680 x 450 mm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
1895	<i>En Ardennes</i> <i>Le four banal</i>				Bénézit, <i>Dictionnaire critique et documentaire des peintres, sculpteurs, dessinateurs et graveurs de tous les temps et de tous les pays</i> , 949.
	<i>Het dansend aapje</i>	Aquarelverf op papier	530 x 435 mm		“Past auction: Léon Becker.” <i>Artnet</i> (2017): z.p., http://www.artnet.com/artists/1%C3%A9on-becker/het-dansende-aapje-vuEW2GPcMC6BBMARBKIZw2 , laatste toegang op 8 augustus 2017.

1897	<i>Gênes – Truogoli di S. Brigida *</i> <i>San Remo – Le jardin</i> <i>Tunnel du Pausilippe (Environs de Naples)</i> <i>Les rochers rouges, à Menton</i> <i>Une rue à San Remo</i> <i>Cour du Musée national, à Florence</i>	Aquarelverf op papier	200 x 190 mm 440 x 200 mm	<i>Gênes – Truogoli di S. Brigida</i> is geveild op 16/06/2014.	<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 38me exposition annuelle, 1897;</i> Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909; “Léon Becker.” <i>Blouin Art Sales Index</i> (2017): z.p., http://artsalesindex.artinfo.com/auctions/Leon-Becker-5334570/Ruelle-anim%C3%A9e-%C3%A0-G%C3%A8nes- , laatste toegang op 8 augustus 2017.
	<i>Vrouw met stoute hond *</i>	Olieverf op mahoniehout en paneel	52 x 40 cm		“Auction catalogue - Upcoming auctions” <i>Kilshaws</i> : z.p., http://www.kilshaws.com/auctions/?date=2015-06-25&category=Art , laatste toegang op 15 augustus 2017.
1900	<i>Marais de Langerloo, Genck *</i>	Olieverf op karton	40 x 30 cm	Privécollectie Genk	
1904	<i>Venise</i> <i>Vue de Thoune</i>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 45me exposition annuelle, 1904.</i>
1906	<i>Sortie de bal</i> <i>Sortie de bal</i>	Aquarelverf op papier			<i>Société royale belge des Aquarellistes. Catalogue de la 47me exposition annuelle, 1906.</i>
s.d.	<i>Chasseur dans une tourmente de neige à Redu</i>	Aquarelverf op papier	360 x 290 mm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.

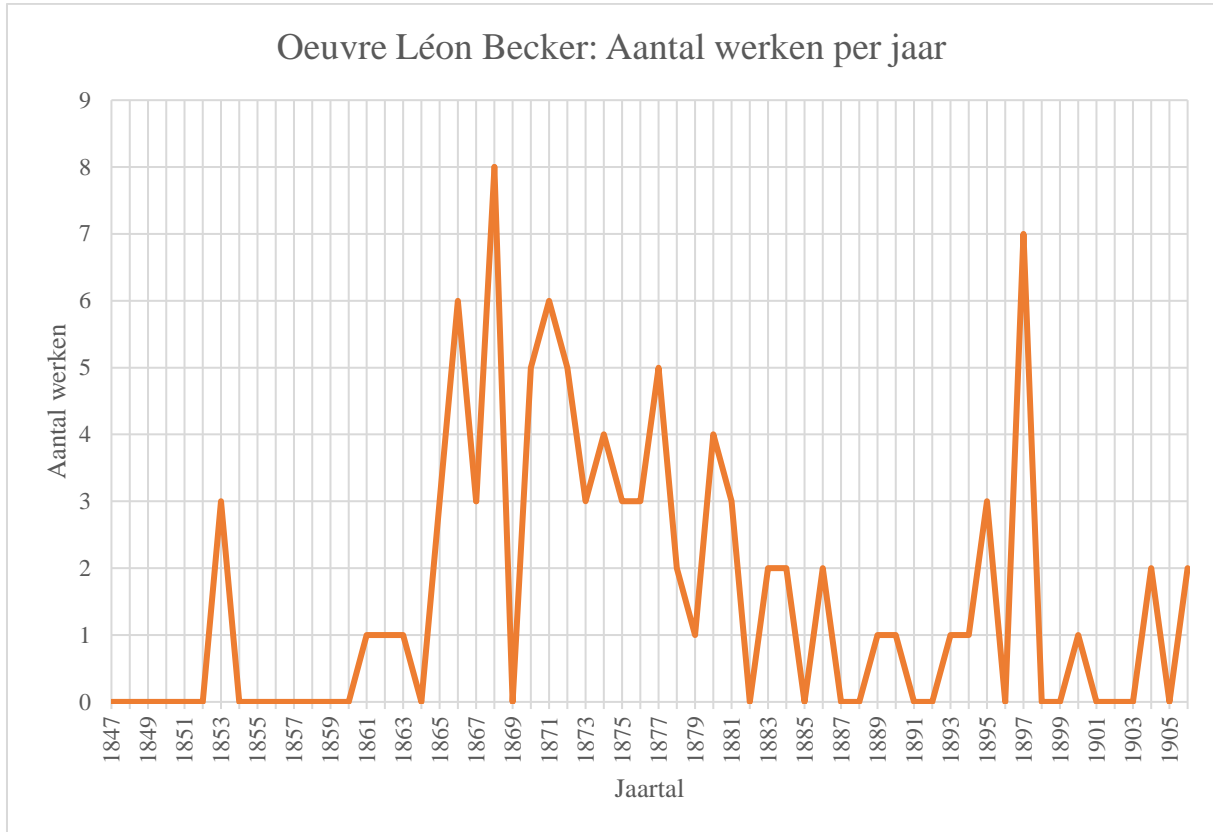
<i>Chevaux à l'écurie</i>	Aquarelverf op papier	415 x 335 mm		“Past Auction: Léon Becker.” <i>Artnet</i> (2017): z.p., http://www.artnet.com/artists/1%C3%A9on-becker/chevaux-%C3%A0-1%C3%A9curie-yefuP6PpdZuKEfrPfrknLQ2 , laatste toegang op 8 augustus 2017.
<i>Fontaine de l'Ogre à Berne</i>	Aquarelverf op papier	460 x 330 mm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Interieur rustique</i>	Aquarelverf op papier	43 x 55 cm	Geveild op 3/05/1995	“Léon Becker.” <i>Invaluable</i> (2017): z.p., https://www.invaluable.com/auction-lot/becker-leon-1826-1909-913-c-fa0xgr2by8 , laatste toegang op 8 augustus 2017.
<i>La chanson des Rois</i>	Aquarelverf op papier	680 x 500 mm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Trois aquarelles dans un cadre</i> <i>Pompei, ruines d'une maison de boulanger</i> <i>Une rue à Naples</i> <i>Cour à Florence, Le Palais vieux</i>	Aquarelverf op papier	240 x 170 mm 290 x 80 mm 240 x 170 mm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Un puits à Genck</i>	Aquarelverf op papier	480 x 360 mm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Vues d'Espagne (trois aquarelles)</i>	Aquarelverf op papier		Geveild in 1951	Bénézit, <i>Dictionnaire critique et documentaire des peintres, sculpteurs, dessinateurs et</i>

				<i>graveurs de tous les temps et de tous les pays</i> , 949.
<i>Allégorie</i>	Olieverf op doek	99 x 58 cm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Château de St. Pierre/ Au jardin</i>	Olieverf op doek		Geveild op 10/07/1996	“Château de St. Pierre/ Au jardin.” <i>Artprice</i> (2017): z.p., https://www.artprice.com/artist/1846/leon-becker/painting/2506013/chateau-de-st-pierre-au-jardin , laatste toegang op 8 augustus 2017.
<i>Coin d'étang à Auderghem</i>	Olieverf op karton	35 x 42 cm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>De kathedraal van Mechelen *</i>	Olieverf op doek	84 x 140 cm	Brussel, Ministère de la Culture - Administration des Beaux-Arts	“La cathédrale de Malines.” <i>BALaT KIK-IRPA</i> : z.p., http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M195987&objnr=20004714&nr=4 , laatste toegang op 1 augustus 2015.
<i>Echoppe a Bellagio</i>	Olieverf op doek	43 x 57 cm	Geveild op 13/11/1989	“Léon Becker.” <i>Invaluable</i> (2017): z.p., https://www.invaluable.com/auction-lot/becker-leon-1826-1909-131-c-d0tgy9dm6a , laatste toegang op 8 augustus 2017.
<i>Élégantes aux marchons s'apprêtant à patiner *</i>	Olieverf op doek	50 x 40 cm	Geveild op 21/04/2009	“Léon Becker.” <i>Invaluable</i> (2017): z.p., https://www.invaluable.com/auction-lot/leon-becker-1826-1909-ecole-belge-huile-sur-303-c-6b8d3a57a5 , laatste toegang op 8 augustus 2017.

<i>Jeune femme lisant une lettre</i>	Olieverf op doek	Ovaal ; 38 x 48 cm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Le tour du monde</i>	Olieverf op hout			Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Les Bibliophiles</i>	Olieverf op doek	16 x 25 cm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Les dernières feuilles</i>	Olieverf op doek	56 x 80 cm	Geveild op 16/05/2009	“Les dernières feuilles.” <i>Artprice</i> (2017): z.p., https://www.artprice.com/artist/1846/leon-becker/painting/5358139/les-dernieres-feuilles , laatste toegang op 8 augustus 2017.
<i>Marine (Wissant, Pas-de-Calais)</i>	Olieverf op doek	30 x 58 cm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Watermolen en het hooien van het platteland te Genk *</i>	Olieverf op doek	124 x 170 cm	Genk, Emile Van Dorenmuseum Geveild op 10/12/1997	“Moulin à eau et fenaison et Campine.” <i>Artprice</i> (2017): z.p., https://www.artprice.com/artist/1846/leon-becker/painting/941367/moulin-a-eau-et-fenaison-et-campine , laatste toegang op 8 augustus 2017.
<i>Paysage de montagne</i>	Olieverf op doek, paneel	16 x 25 cm	Geveild op 22/02/2006	“ <i>Paysage de montagne</i> .” <i>Artprice</i> (2017): z.p., https://www.artprice.com/artist/1846/leon-becker/painting/3781828/paysage-de-montagne , laatste toegang op 8 augustus 2017.

<i>Sous-bois à la Petite-Espinette</i>	Olieverf op hout	43 x 36 cm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Un vieux verger au soleil levant</i>	Olieverf op doek	117 x 8 cm		Brussel, Galerie J. & A. Le Roy Frères, 21-4-1909 tot 23-4-1909.
<i>Vue du fleuve *</i>	Olieverf op doek	170 x 230 cm	Geveild op 12/09/2016	“Léon Becker.” <i>Blouin Art Sales Index</i> (2017): z.p., http://artsalesindex.artinfo.com/auctions/Leon-Becker-6437283/Vue-du-fleuve- , laatste toegang op 8 augustus 2017.

Bijlage 5: Grafiek oeuvre Léon Becker

Lijst van afbeeldingen

Afb. 1

Léon Becker, *Portret van Léon De Ro*, 1881. houtskool op papier, afmetingen onbekend.
privécollectie Genk.

Afb. 2

Léon Becker. Foto overgenomen uit: Bonnet, *Bibliographia araneorum*, 1959.

Afb. 3

Reclamekaart Dero-Becker. Foto overgenomen uit: inventaris van de collectie porseleinkaarten
(nr 2939), *Liberaal Archief* vzw.

Afb. 4

Henri van der Haert, *Portrait d'homme (Monsieur N.B.)*, 1841. krijt op papier, 845 x 656 mm.
Brussel, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, inv.nr. 3908.

Copyright Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Brussel.

Afb. 5

Henri van der Haert, *Portrait de femme (Madame N.B.)*, 1841. krijt op papier, 815 x 625 mm.
Brussel, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, inv.nr. 3907

Copyright Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Brussel.

Afb. 6

Léon Becker, *Wachtend in een stal*, 1870. aquarelverf op papier, 263 x 211 mm. Antwerpen, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, inv.nr. 1822/38.

Copyright Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Afb. 7

Léon Becker, *Avond, Vijver van het Rood Klooster bij Brussel*, 1870. aquarelverf op papier, 232 x 325 mm. Antwerpen, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, inv.nr. 1822/20.

Copyright Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Afb. 8

Léon Becker, *Paysage d'hiver - Soleil couchant*, datum onbekend. aquarelverf op papier, 270 x 170 mm. Brussel, Koninklijke Verzameling België, inv.nr. 475.

(Copyright Koninklijke Verzameling België, Brussel. <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=B152635&objnr=20022908&nr=5>, laatste toegang op 14 augustus 2017)

Afb. 9

Léon Becker, *Gênes - Truogoli di S. Brigida*, ca. 1897. aquarelverf op papier, 200 x 190 mm. bewaarplaats onbekend.

Afb. 10

Léon Becker, *De kathedraal van Mechelen*, datum onbekend. olieverf op doek, 84 x 140 cm. Brussel, Ministère de la Culture - Administration des Beaux-Arts, inv.nr. 376.

(Copyright Ministère de la Culture - Administration des Beaux-Arts, Brussel. <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M195987&objnr=20004714&nr=4>, laatste toegang op 14 augustus 2017)

Afb. 11

Léon Becker, *Vallée du Bocq à Yvoir*, 1873. olieverf op doek, 33 x 52 cm. Privécollectie Genk.

Afb. 12

Léon Becker, *Vallée du Bocq à Yvoir*, 1873. olieverf op doek, 40 x 50 cm. Dinant, Centre public d'aide sociale de Dinant, inv.nr. onbekend.

(Copyright Centre public d'aide sociale de Dinant, Dinant. <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M198166&objnr=10061072&nr=3>, laatste toegang op 1 augustus 2015)

Afb. 13

Léon Becker, *Vallée du Bocq à Yvoir*. olieverf op doek, 80 x 55 cm. bewaarplaats onbekend.

Afb. 14

Léon Becker, *Belgian street scene*, datum onbekend. Olieverf op doek, 55 x 40 cm. bewaarplaats onbekend.

Afb. 15

Léon Becker, *Molen in Genk*, datum onbekend. olieverf op doek, 124 x 170 cm. Genk, Emile Van Dorenmuseum, inv.nr. EVD-V-0030.

Copyright Emile Van Dorenmuseum, Genk.

Afb. 16

Léon Becker, *Marais de Langerloo*, Genck, 1900. olieverf op karton, 40 x 30 cm. privécollectie Genk.

Afb. 17

Léon Becker, *studies van de Bocquevallei in Yvoir*, datum onbekend. olieverf op karton, 22 x 34 cm. privécollectie Genk.

Afb. 18

Léon Becker, *studies van de Bocquevallei in Yvoir*, datum onbekend. olieverf op karton, 22 x 34 cm. privécollectie Genk.

Afb. 19

Léon Becker, *Scène galante*, 1861. olieverf op hout, 44 x 36 cm. bewaarplaats onbekend.

Afb. 20

Léon Becker, *Vrouw met stoute hond*, 1897. olieverf op mahoniehouten paneel, 52 x 40 cm. Bewaarplaats onbekend.

Afb. 21

Léon Becker, *Élégentes aux marchons s'apprêtant à patiner*, datum onbekend. olieverf op doek, 50 x 40 cm. Bewaarplaats onbekend.

Afb. 22

Léon Becker, *Un bal dans l'herbe*, ca. 1871. aquarelverf op papier, 457 x 660 mm. bewaarplaats onbekend.

Afb. 23

Léon Becker, *La chanson du printemps*, ca. 1872. aquarelverf op papier, 335 x 490 mm. bewaarplaats onbekend.

Afb. 24

Léon Becker, *Chien à la lecture*, 1879. olieverf op doek, 52 x 37 cm. bewaarplaats onbekend.

Afb. 25

Léon Becker, *Montage du premier Iguanodon dans la chapelle des Ducs de Bourgogne*, 1884. olieverf op doek, 115 x 92 cm. Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, inv.nr. onbekend.

Copyright Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.

Afb. 26

Aimé Rutot, *De reconstructie in de St Joriskapel*, 1882. Foto.

Copyright Aimé Rutot (“De reconstructie in de St Joriskapel” *Wikipedia*: z.p., https://nl.wikipedia.org/wiki/Iguanodon#/media/File:Bernissart_Iguanodon_mounted_skeleton.jpg, laatste toegang op 16 augustus 2017).

Afb. 27

Léon Becker, *Planche II*, ca. 1896. afmetingen onbekend

Illustratie uit: Léon Becker, *Les Arachnides de Belgique. 2/3: Eresidae, Epeiridae, Uloboridae, Theridionidae, Pholcidae, Enyoidae, Agelenidae, Dictynidae, Dreassidae, Scytodidae, Dysderidae, Avicularidae. Planches*, Annales du musée royal d’histoire naturelle de Belgique 12 (Brussel: F. Hayez, 1896).

Afb. 28

Léon Becker, *Planche I*, ca. 1896. afmetingen onbekend

Illustratie uit: Léon Becker, *Les Arachnides de Belgique. 2/3: Eresidae, Epeiridae, Uloboridae, Theridionidae, Pholcidae, Enyoidae, Agelenidae, Dictynidae, Dreassidae, Scytodidae, Dysderidae, Avicularidae. Planches*, Annales du musée royal d'histoire naturelle de Belgique 12 (Brussel: F. Hayez, 1896).

Afb. 29

Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur). Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afb. 30

Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur). Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afb. 31

Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur). Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afb. 32

Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur). Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afb. 33

Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur). Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afb. 34

Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur).
Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afb. 35

Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur).
Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afb. 36

Collectie Becker (foto gemaakt door auteur).
Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afb. 37

Collectie Becker (foto gemaakt door auteur).
Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afb. 38

Léon Becker, *Hibou*, 1869. afmetingen onbekend.
Illustratie uit: Charles De Coster, *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Uylenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs* (Parijs: Librairie Internationale, 1869).

Afb. 39

Léon Becker, *Allant au jugement*, 1869. 240 x 170 mm.

Illustratie uit: Charles De Coster, *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Uylenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs* (Parijs: Librairie Internationale, 1869).

Afb. 40

Léon Becker, *Les pâques de la sève*, 1869. 245 x 170 mm.

Illustratie uit: Charles De Coster, *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Uylenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs* (Parijs: Librairie Internationale, 1869).

Afb. 41

Léon Becker, *Alphabet des Insectes*, 1883. afmetingen onbekend.

Illustratie uit: Léon Becker, *Alphabet des insectes* (Paris: Bibliothèque d'Éducation et de Récréation J. Hetzel, 1883) (<http://50watts.com/The-Insect-Alphabet>, laatste toegang op 6 augustus 2015)

Afb. 42

Léon Becker, *A*, 1883. afmetingen onbekend.

Illustratie uit: Léon Becker, *Alphabet des insectes* (Paris: Bibliothèque d'Éducation et de Récréation J. Hetzel, 1883) (<http://50watts.com/The-Insect-Alphabet>, laatste toegang op 6 augustus 2015)

Afb. 43.

Léon Becker, *Les clients d'un vieux poirier*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier. Le monde des insects*, Petite bibliothèque blanche. Collection Hetzel (Parijs: Paris Hetzel, s.d), 22.

Afb. 44

Léon Becker, *Une quantité de fourmis, très affairées...*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier. Le monde des insects*, Petite bibliothèque blanche. Collection Hetzel (Parijs: Paris Hetzel, s.d), 22.

Afb. 45

Léon Becker, *Le chemin qu'il a fait est jonché de morts et de mourants*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier. Le monde des insects*, Petite bibliothèque blanche. Collection Hetzel (Parijs: Paris Hetzel, 1878), 22.

Afb. 46

Léon Becker, *Je me sentais un immense désir de l'écraser sous une pierre*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier. Le monde des insects*, Petite bibliothèque blanche. Collection Hetzel (Parijs: Paris Hetzel, 1878), 22.

Afb. 47

Léon Becker, *Sa boule, vigoureusement menée, monte, monte...*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier. Le monde des insects*, Petite bibliothèque blanche. Collection Hetzel (Parijs: Paris Hetzel, 1878), 22.

Afb. 48

Léon Becker, *Un berger, les pieds armés de longues échasses...*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier. Le monde des insects*, Petite bibliothèque blanche. Collection Hetzel (Parijs: Paris Hetzel, 1878), 22.

Afb. 49

Léon Becker, *J'avais devant moi le personnage le plus grotesque ...*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier. Le monde des insects*, Petite bibliothèque blanche. Collection Hetzel (Parijs: Paris Hetzel, 1878), 22.

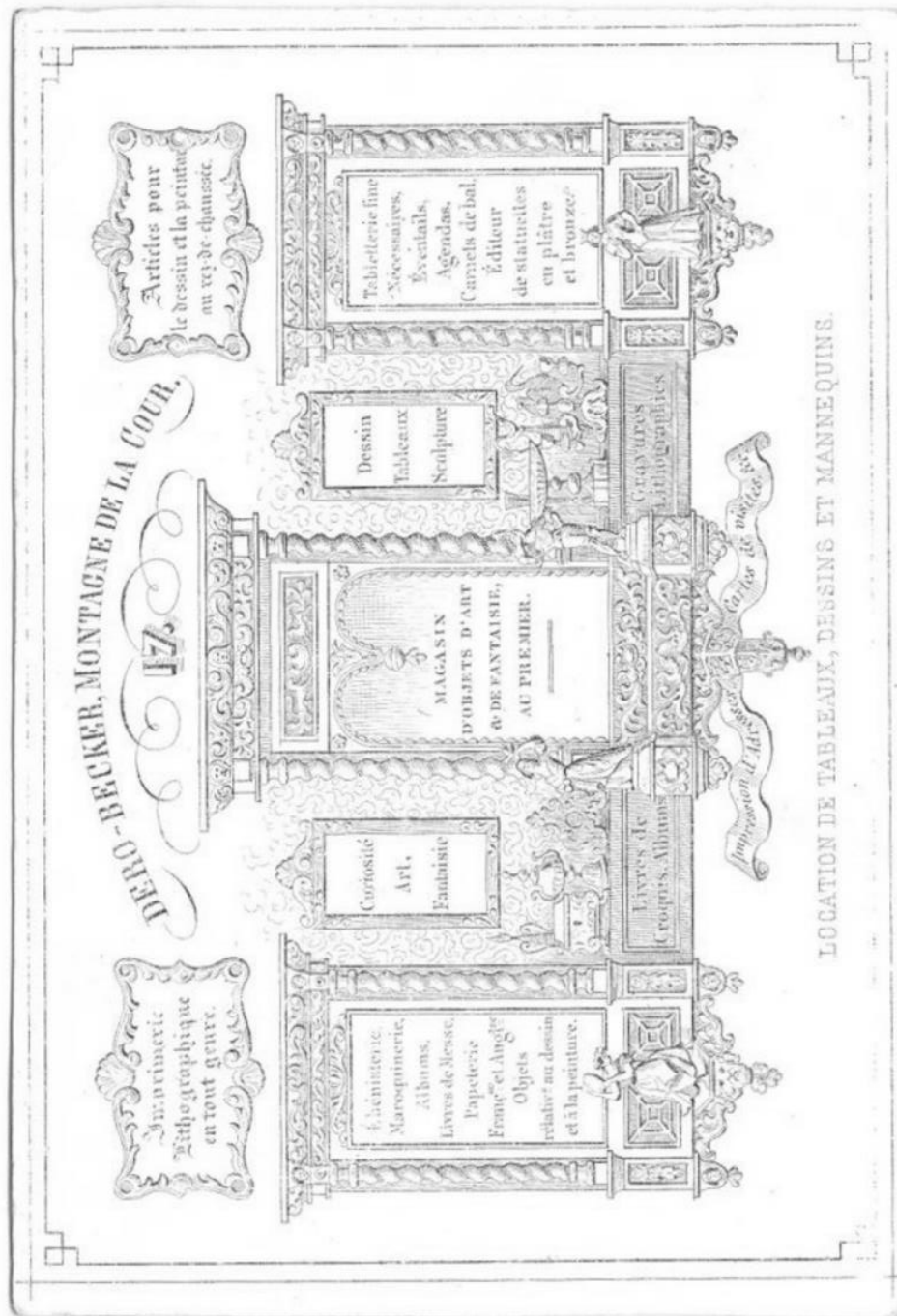
Afbeeldingen

Afbeelding 1: Léon Becker, *Portret van Léon De Ro*, 1881.

Houtskool op papier, afmetingen onbekend.

Privécollectie Genk.

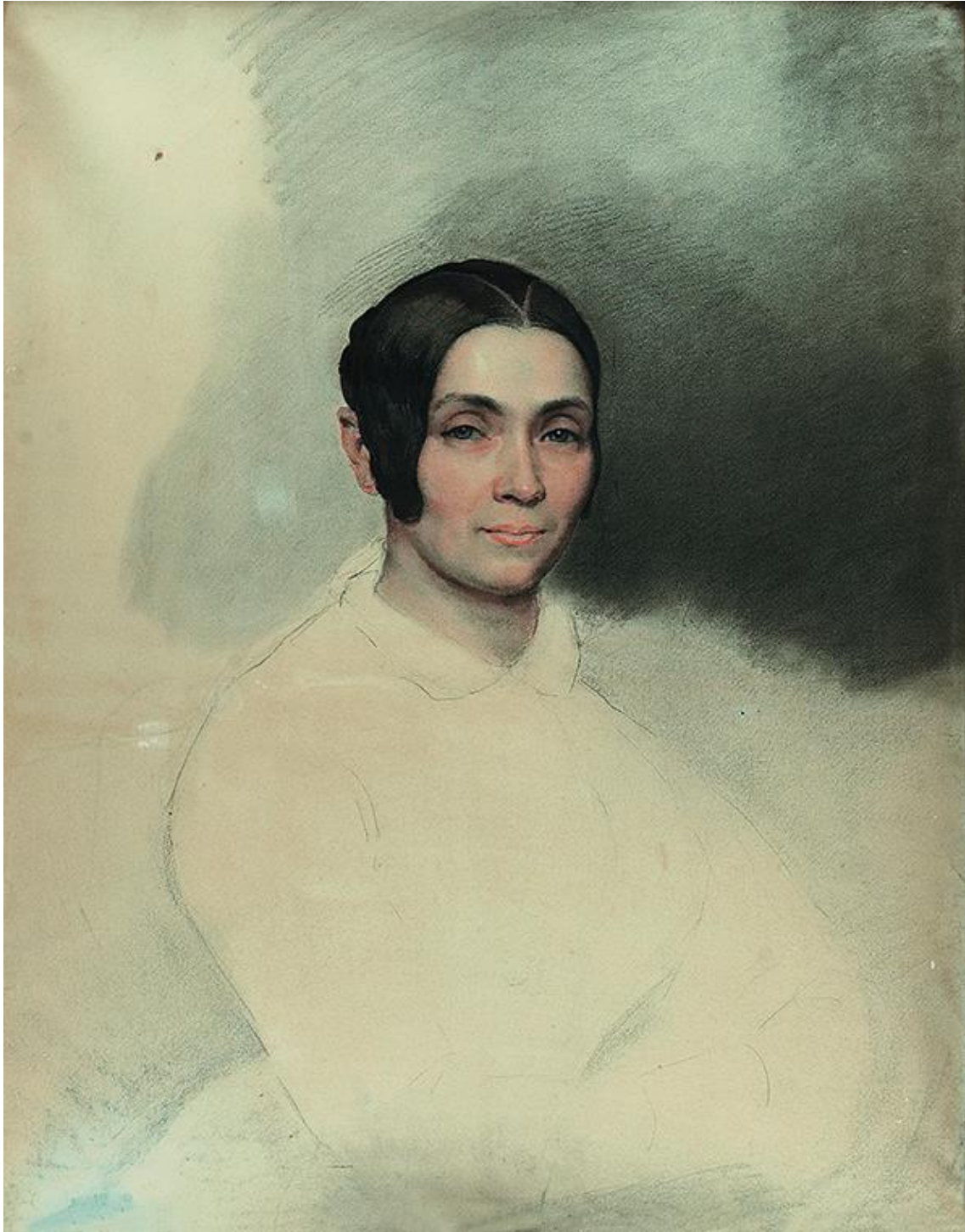
Afbeelding 3: Reclamekaart Dero-Becker. Foto overgenomen uit: inventaris van de collectie porseleinkaarten (nr 2939), *Liberaal Archief* vzw.

Afbeelding 4: Henri van der Haert, *Portrait d'homme (Monsieur N.B.)*, 1841.

Krijt op papier, 845 x 656 mm.

Brussel, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, inv.nr. 3908.

Afbeelding 5: Henri van der Haert, *Portrait de femme (Madame N.B.)*, 1841.

Krijt op papier, 815 x 625 mm.

Brussel, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, inv.nr. 3907.

Afbeelding 6: Léon Becker, *Wachtend in een stal*, 1870.

Aquarelverf op papier, 263 x 211 mm.

Antwerpen, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, inv.nr. 1822/38.

Afbeelding 7: Léon Becker, *Avond, Vijver van het Rood Klooster bij Brussel*, 1870.

Aquarelverf op papier, 232 x 325 mm.

Antwerpen, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, inv.nr. 1822/20.

Afbeelding 8: Léon Becker, *Paysage d'hiver - Soleil couchant*, datum onbekend.

Aquarelverf op papier, 270 x 170 mm.

Brussel, Koninklijke Verzameling België, inv.nr. 475.

Afbeelding 9: Léon Becker, *Gênes - Truogoli di S. Brigida*, ca. 1897.

Aquarelverf op papier, 200 x 190 mm.

Bewaarplaats onbekend.

Afbeelding 10: Léon Becker, *De kathedraal van Mechelen*, datum onbekend.

Olieverf op doek, 84 x 140 cm.

Brussel, Ministère de la Culture - Administration des Beaux-Arts, inv.nr. 376.

Afbeelding 11: Léon Becker, *Vallée du Bocq à Yvoir*, 1873.

Olieverf op doek, 33 x 52 cm.

Privécollectie Genk.

Afbeelding 12: Léon Becker, *Vallée du Bocq à Yvoir*, 1873.

Olieverf op doek, 40 x 50 cm.

Dinant, Centre public d'aide sociale de Dinant, inv.nr. onbekend.

Afbeelding 13: Léon Becker, *Vallée du Bocq à Yvoir*.

Olieverf op doek, 80 x 55 cm.

Bewaarplaats onbekend.

Afbeelding 14: Léon Becker, *Belgian street scene*, datum onbekend.

Olieverf op doek, 55 x 40 cm.

Bewaarplaats onbekend.

Afbeelding 15: Léon Becker, *Molen in Genk*, datum onbekend.

Olieverf op doek, 124 x 170 cm.

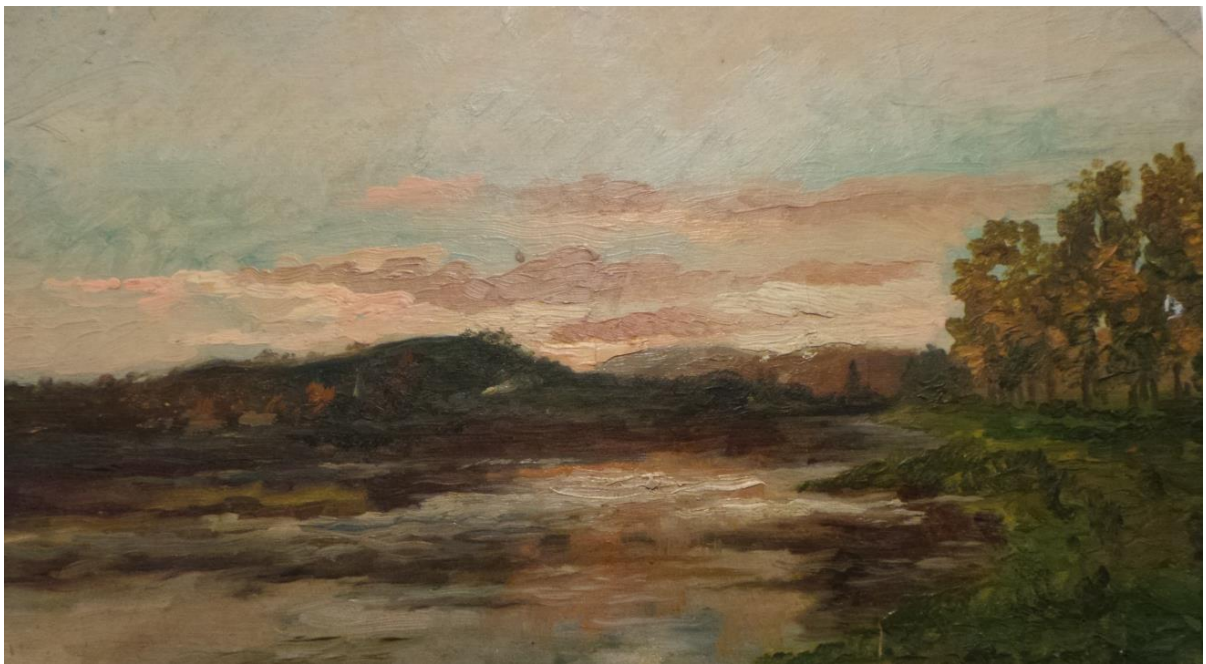
Genk, Emile Van Doremuseum, inv.nr. EVD-V-0030.

Afbeelding 16: Léon Becker, *Marais de Langerloo, Genck*, 1900.

Olieverf op karton, 40 x 30 cm.

Privécollectie Genk.

Afbeelding 17 en 18: Léon Becker, *Studies van de Bocquevallei in Yvoir*, datum onbekend.

Olieverf op karton, 22 x 34 cm.

Privécollectie Genk.

Afbeelding 19: Léon Becker, *Scène galante*, 1861.

Olieverf op hout, 44 x 36 cm.

Bewaarplaats onbekend.

Afbeelding 20: Léon Becker, *Vrouw met stoute hond*, 1897.

Olieverf op mahoniehouten paneel, 52 x 40 cm.

Bewaarplaats onbekend.

Afbeelding 21: Léon Becker, *Élégantes aux marchons s'appêtant à patiner*, datum onbekend.

Olieverf op doek, 50 x 40 cm.

Bewaarplaats onbekend.

Afbeelding 22: Léon Becker, *Un bal dans l'herbe*, ca. 1871.

Aquarelverf op papier, 457 x 660 mm.

Bewaarplaats onbekend.

Afbeelding 23: Léon Becker, *La chanson du printemps*, ca. 1872.

Aquarelverf op papier, 335 x 490 mm.

Bewaarplaats onbekend.

Afbeelding 24: Léon Becker, *Chien à la lecture*, 1879.

Olieverf op doek, 52 x 37 cm.

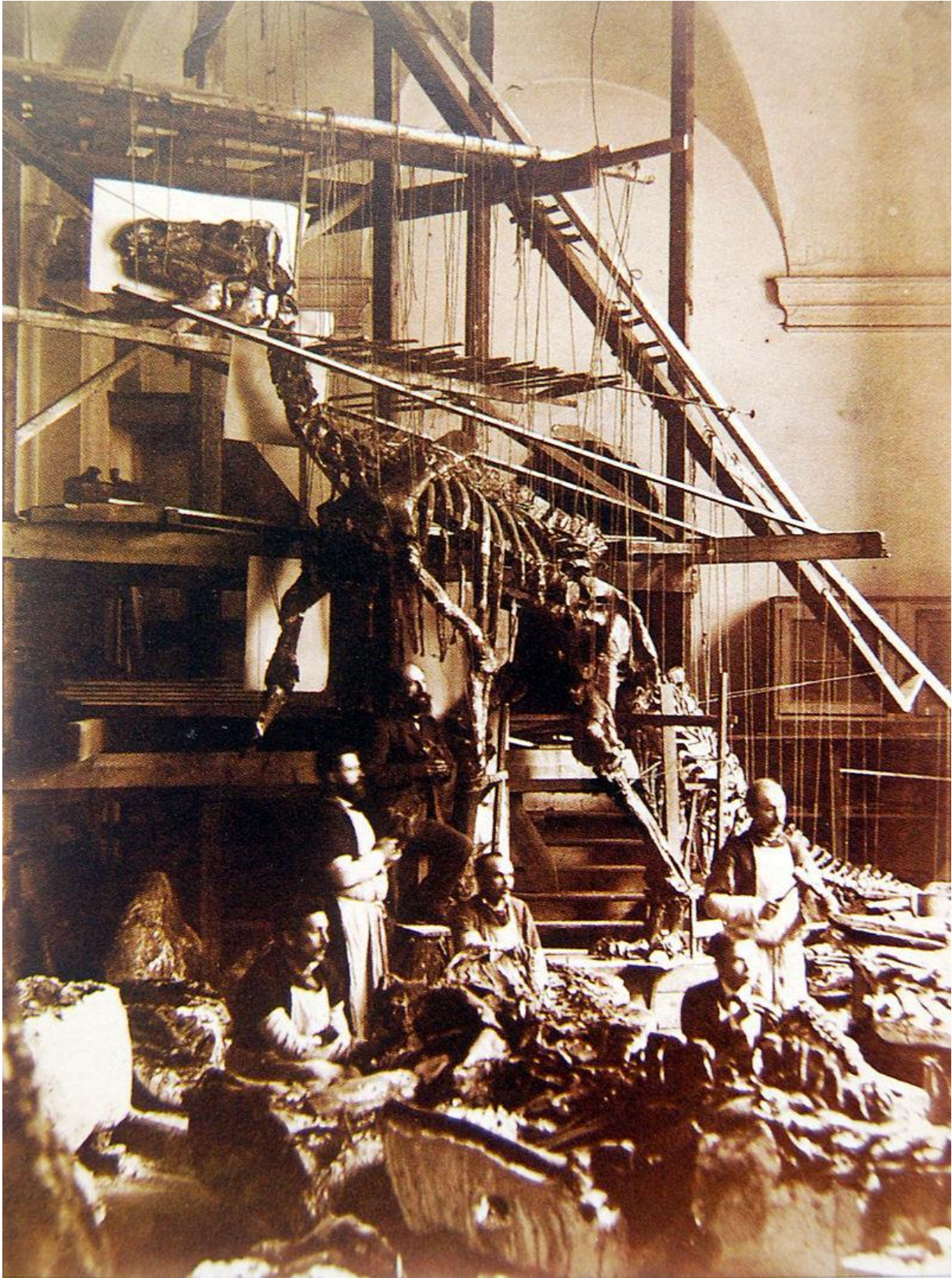
Bewaarplaats onbekend.

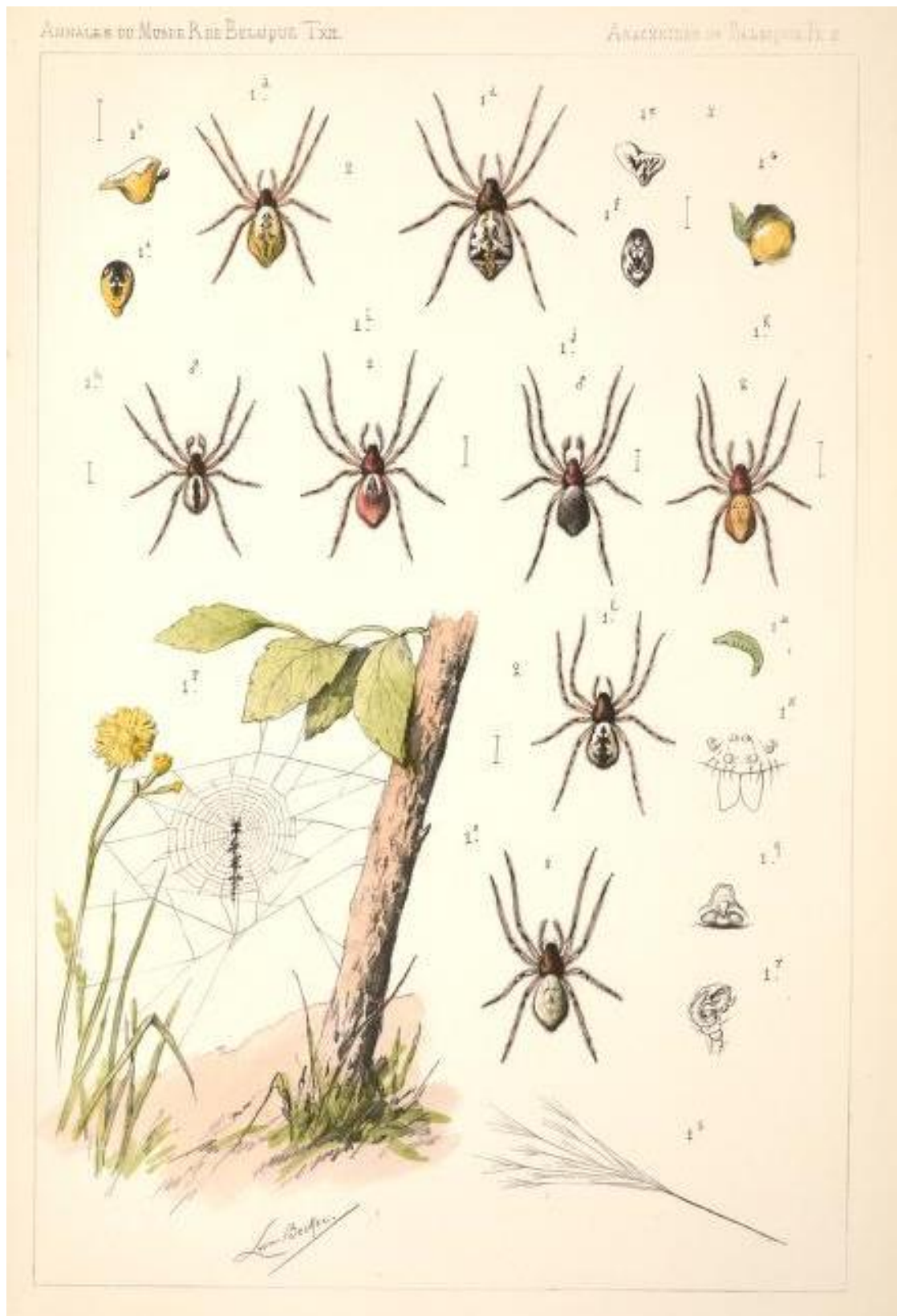
Afbeelding 25: Léon Becker, *Montage du premier Iguanodon dans la chapelle des Ducs de Bourgogne*, 1884.

Olieverf op doek, 115 x 92 cm.

Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, inv.nr. onbekend.

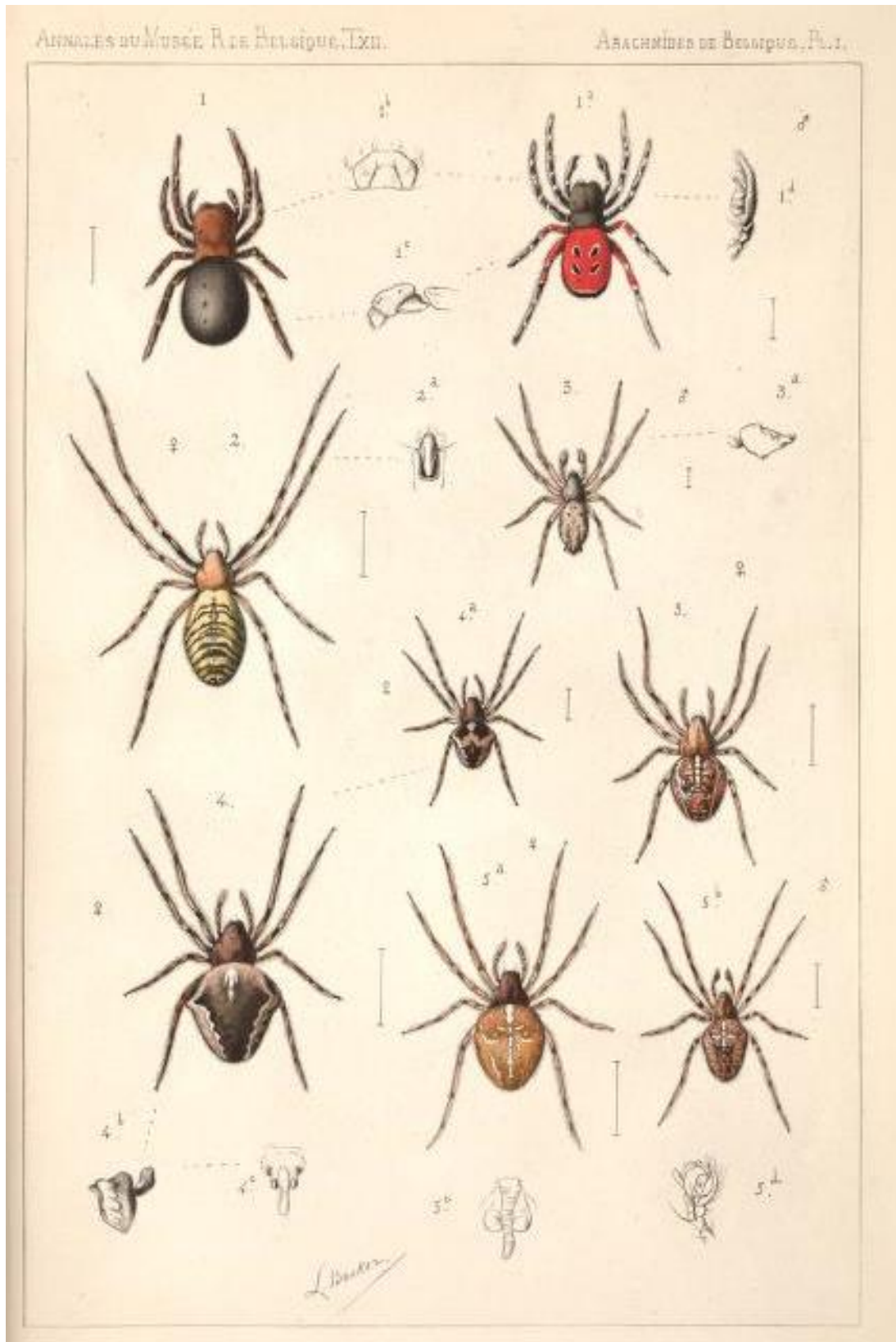

Afbeelding 26: Aimé Rutot, *De reconstructie in de St Joriskapel*, 1882. Foto.

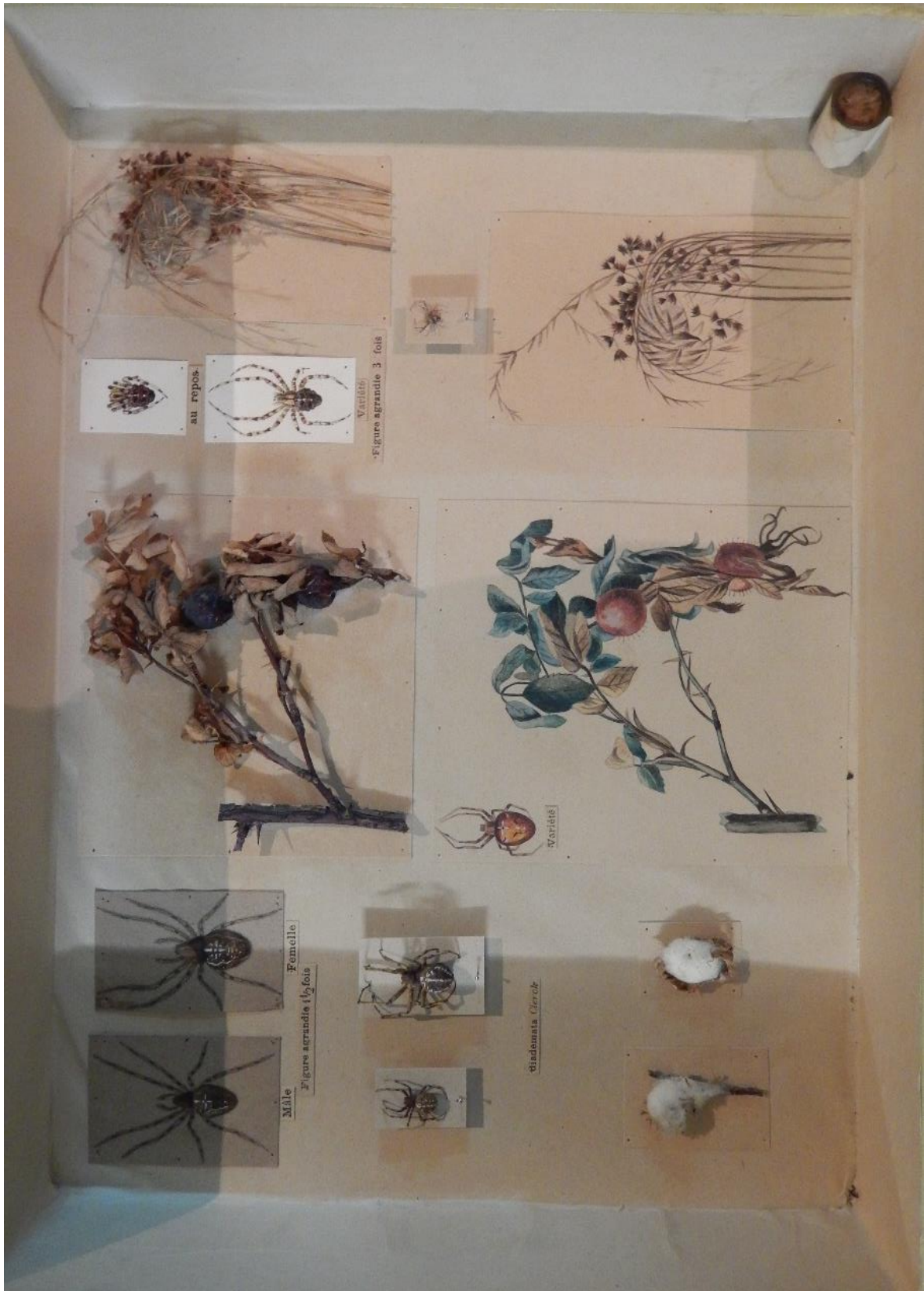
Afbeelding 27: Léon Becker, *Planche II*, 1896. afmetingen onbekend.

Illustratie uit: Léon Becker, *Les Arachnides de Belgique*. 2/3, 1869.

Afbeelding 28: Léon Becker, *Planche I*, 1896. afmetingen onbekend.

Illustratie uit: Léon Becker, *Les Arachnides de Belgique*. 2/3, 1869.

Afbeelding 29: Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur).
 Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afbeelding 30: Collectie ethologische dozen Léon Becker, detail (foto gemaakt door auteur).
Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afbeelding 31: *Collectie ethologische dozen Léon Becker* (foto gemaakt door auteur).
Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afbeelding 32: Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur).
Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afbeelding 33: Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur).
Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afbeelding 34: Collectie ethologische dozen Léon Becker (foto gemaakt door auteur).
Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afbeelding 36 en 37: *Collectie Becker* (foto gemaakt door auteur).
Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Afbeelding 38: Léon Becker, *Hibou*, 1869. afmetingen onbekend.

Illustratie uit: Charles De Coster, *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Uylenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs*, 1869.

Afbeelding 39: Léon Becker, *Allant au jugement*, 1869. 240 x 170 mm.

Illustratie uit: Charles De Coster, *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Uylenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs*, 1869.

Afbeelding 40: Léon Becker, *Les pâques de la sève*, 1869. 245 x 170 mm.

Illustratie uit: Charles De Coster, *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Uylenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs*, 1869.

Afbeelding 41: Léon Becker, *Alphabet des Insectes*, 1883. afmetingen onbekend.

Illustratie uit: Léon Becker, *Alphabet des insectes*, 1883.

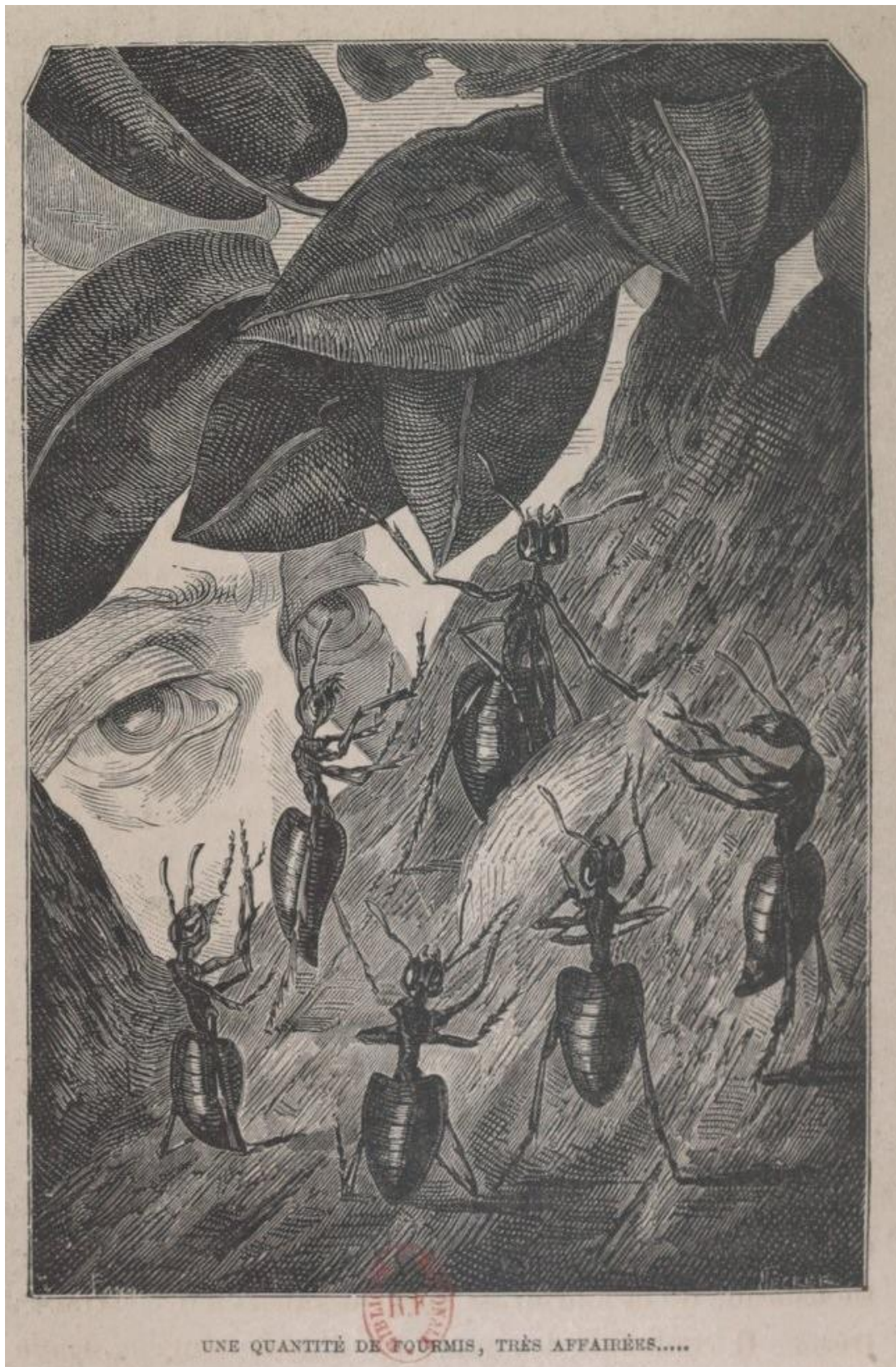
Afbeelding 42: Léon Becker, A, 1883. afmetingen onbekend.

Illustratie uit: Léon Becker, *Alphabet des insectes*, 1883.

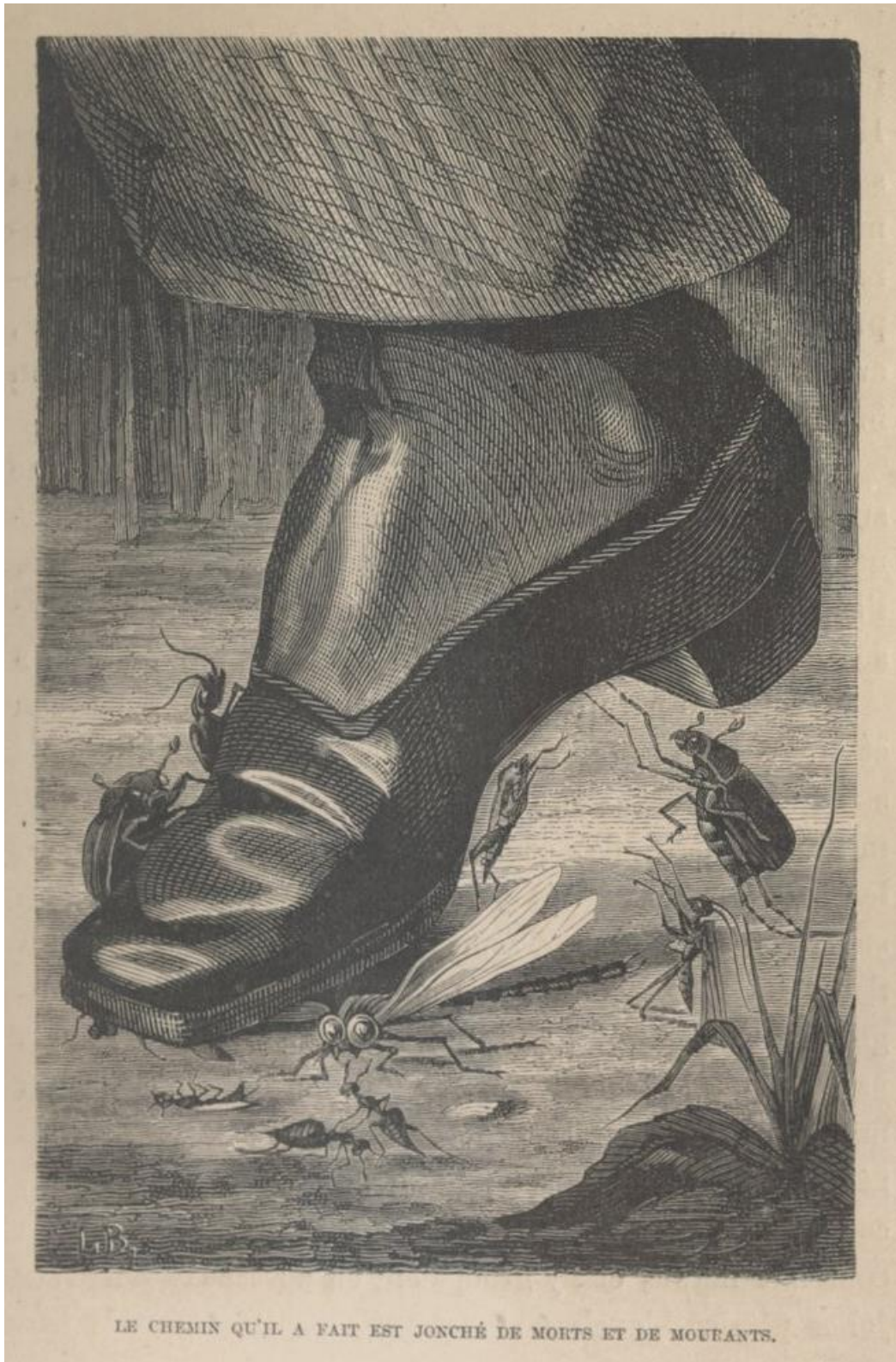

Afbeelding 43: Léon Becker, *Les clients d'un vieux poirier*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier*, 1878.

Afbeelding 44: Léon Becker, *Une quantité de fourmis, très affairées....*, 1878. ca. 125 x 85 mm.
Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier*, 1878.

Afbeelding 45: Léon Becker, *Le chemin qu'il a fait est jonché de morts et de mourants*, 1878.

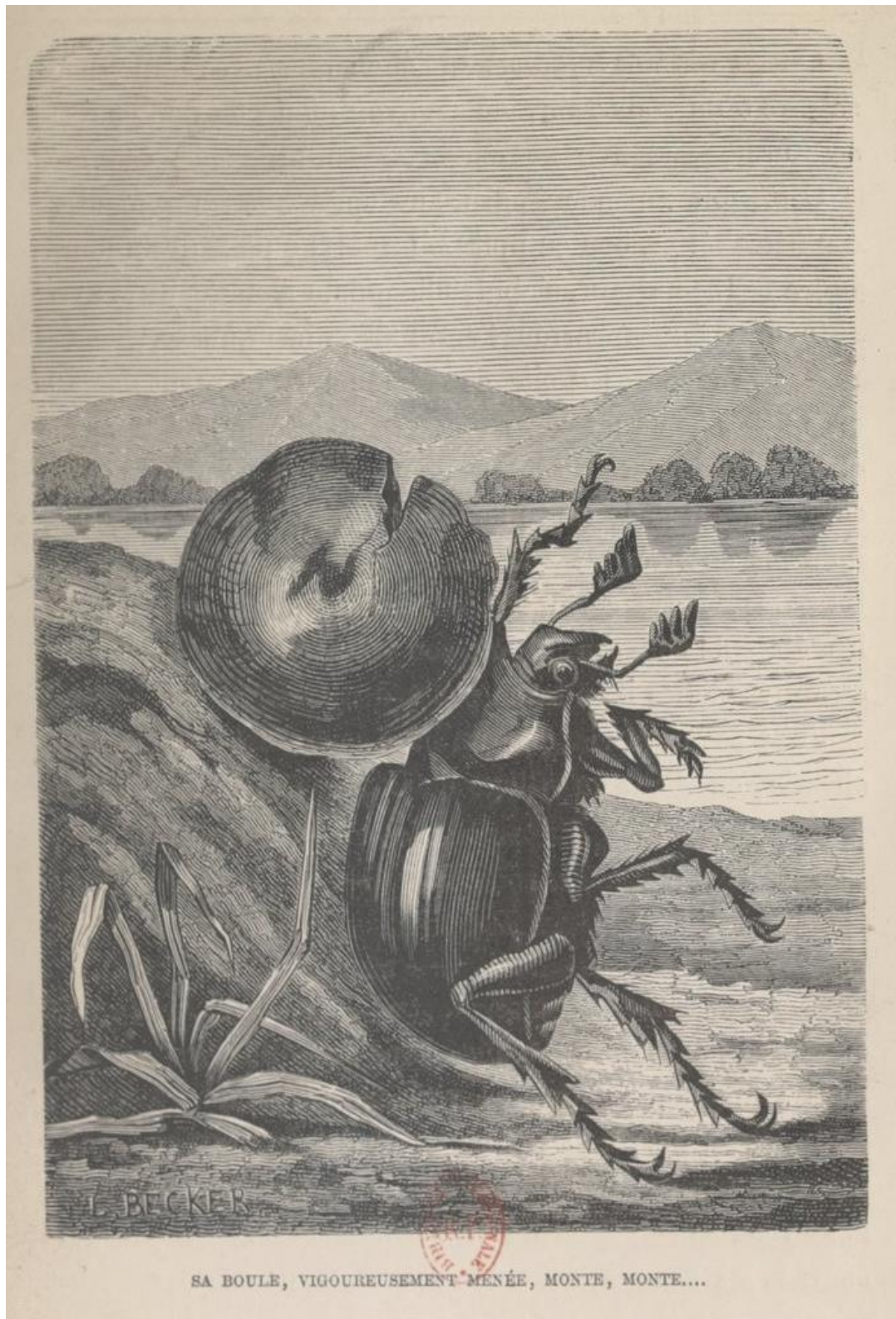
ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier*, 1878.

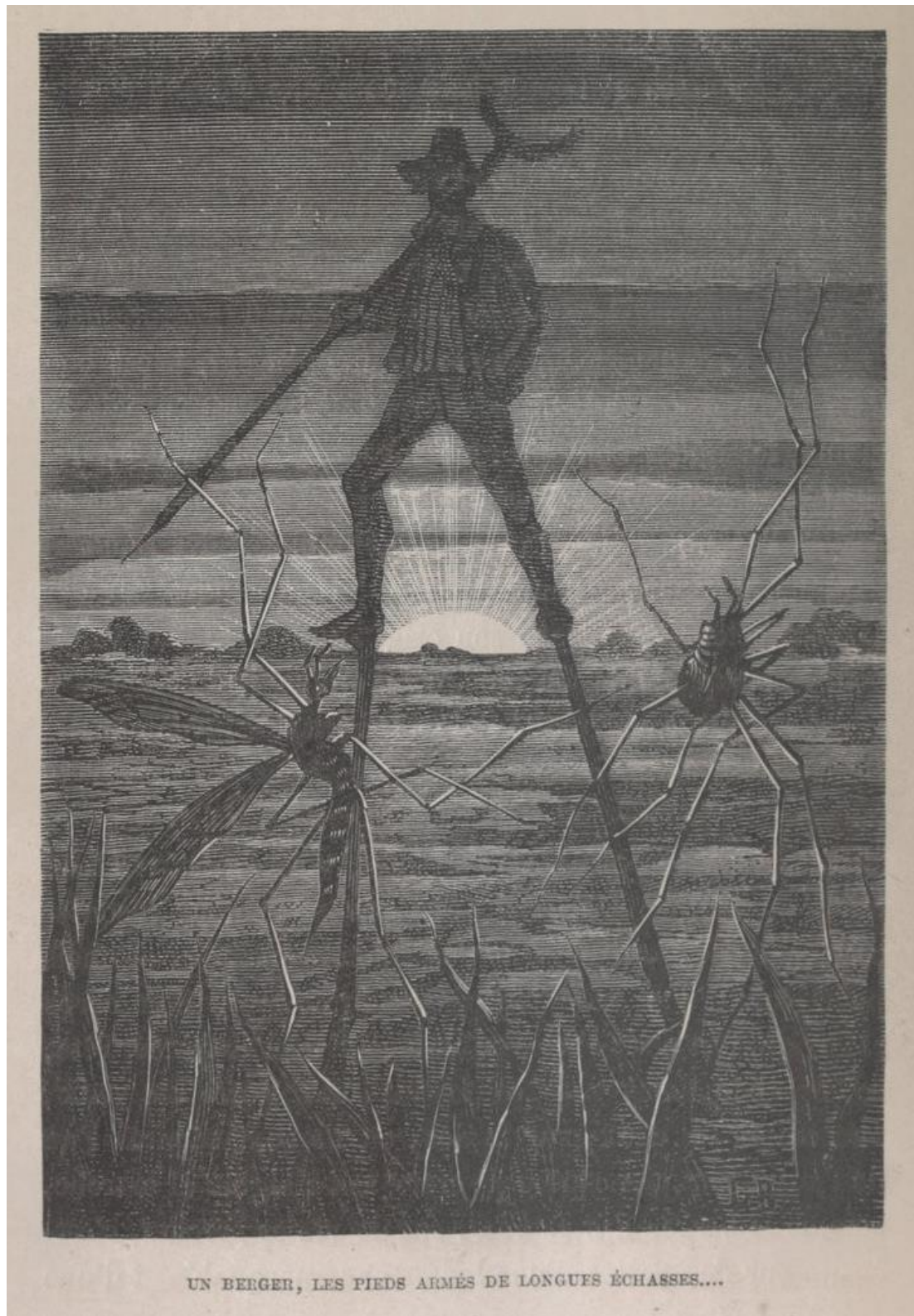
Afbeelding 46: Léon Becker, *Je me sentais un immense désir de l'écraser sous une pierre*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier*, 1878.

Afbeelding 47: Léon Becker, *Sa boule, vigoureusement menée, monte, monte...*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier*, 1878.

Afbeelding 48: Léon Becker, *Un berger, les pieds armés de longues échasses...*, 1878. ca. 125 x 85 mm.

Illustratie uit: Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier*, 1878.

Afbeelding 49: Léon Becker, *J'avais devant moi le personnage le plus grotesque*, 1878. ca.

125 x 85 mm.

Illustratie uit : Léon Becker; Ernest Van Bruyseel, *Les clients d'un vieux poirier*, 1878.